

Василь Стус:

анотована лектура в таблицях

Ігор Козлик

**Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

IHOR KOZLYK

**VASYL STUS:
AN ANNOTATED LECTURE IN TABLES
(MATERIALS FOR STUDYING THE POET'S WORK)**

Ivano-Frankivsk
VASYL STEFANYK CARPATHIAN NATIONAL UNIVERSITY
2026

ІГОР КОЗЛИК

**ВАСИЛЬ СТУС:
АНОТОВАНА ЛЕКТУРА В ТАБЛИЦЯХ
(МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ПОЕТА)**

Івано-Франківськ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
2026

УДК 82'06(477),,19"-Стус
К59

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 02 від 27 січня 2026 року)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор філологічних наук, професор **Марія Моклиця** (Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк);

кандидат філологічних наук, доцент **Євген Баран** (Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ)

Козлик І. В.

K56 Василь Стус: анотована лектура в таблицях (Матеріали до вивчення творчості поета). Івано-Франківськ : Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2026. 144 с.

ISBN 978-966-640-565-7

У книзі у вигляді хронологічно і тематично диференційованих таблиць представлено анотований фактографічний матеріал базового корпусу індивідуальної лектури В.С. Стуса (1938-1985), який предметно увиразнює загальне уявлення про читацький досвід та рівень ерудованості особистості поета.

Для фахівців-стусознавців, істориків української літератури 2-ї пол. XX ст. і всіх, хто цікавиться творчістю В.С. Стуса.

УДК 82'06(477),,19"-Стус

K56 **Kozlyk, I.V.** (2026), *Vasyl Stus: an annotated lecture in tables (Materials for studying the poet's work)*, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, 144 p. (in Ukrainian).

ISBN 978-966-640-565-7

The book presents, in the form of chronologically and thematically differentiated tables, annotated factual material of the basic corpus of individual readings by V.S. Stus (1938-1985), which objectively expresses a general idea of the reading experience and the level of erudition of the poet's personality.

For Stus specialists, historians of Ukrainian literature of the 2nd half of the 20th century and everyone who is interested in the work of V.S. Stus.

UDC 82'06(477),,19"-Стус

ЗМІСТ

Передмова	7

УКРАЇНКА

Період до 1-го ув'язнення і заслання (1952 – 12 січня 1972)	14
Мовознавство. Красне письменство. Літературознавство, літературна критика і публіцистика	14
Мистецтва. Мистецтвознавство	28
Філософія. Історія України	30
Природничі науки. Енциклопедичні та загальні видання. Політика	32
Період 1-го ув'язнення і заслання (12 січня 1972 – 7-12 серпня 1979)	33
Мовознавство. Красне письменство. Літературознавство, літературна критика і публіцистика	33
Мистецтва. Мистецтвознавство	42
Філософія. Історія України	43
Природничі науки. Енциклопедичні видання. Політика	44
Час між арештами (13 серпня 1979 – 14 травня 1980)	46
Красне письменство	46
Період 2-го ув'язнення і заслання (14 травня 1980 – 4 вересня 1985)	47
Красне письменство. Літературознавство, літературна критика і публіцистика	47
Мистецтва. Мистецтвознавство	52
Історія України. Фольклористика й етнографія	53

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Період до 1-го ув'язнення і заслання (1952 – 12 січня 1972)	56
Давні та середньовічні літератури. Європейські літератури. Слов'янські літератури	56
Літератури Північної та Латинської Америки. Східні літератури	64
Період 1-го ув'язнення і заслання (12 січня 1972 – 7-12 серпня 1979)	66
Давні та середньовічні літератури. Європейські літератури. Слов'янські літератури	66
Літератури Північної та Латинської Америки. Літератури Сходу і Закавказзя	76
Час між арештами (13 серпня 1979 – 14 травня 1980)	79
Європейські літератури. Слов'янські літератури. Література США	79
Період 2-го ув'язнення і заслання (14 травня 1980 – 4 вересня 1985)	80
Давні та середньовічні літератури. Європейські літератури. Слов'янські літератури	80
Літератури Північної та Латинської Америки. Літератури Сходу	88

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО

Період до 1-го ув'язнення і заслання (1952 – 12 січня 1972)	92
Музика. Малярство	92
Кіно. Театр	94
Період 1-го ув'язнення і заслання (12 січня 1972 – 7-12 серпня 1979)	95
Музика. Малярство. Кіно	95
Час між арештами (13 серпня 1979 – 14 травня 1980).....	97
Театр	97
Період 2-го ув'язнення і заслання (14 травня 1980 – 4 вересня 1985)	98
Музика. Малярство. Кіно	98

ЗАРУБІЖНА НАУКА

Період до 1-го ув'язнення і заслання (1952 – 12 січня 1972)	100
Мовознавство. Літературознавство. Філософія й естетика	100
Мистецтвознавство. Етнографія та історія. Економічні науки	105
Фізіологія. Психологія і психоаналіз. Астрофізика	107
Період 1-го ув'язнення і заслання (12 січня 1972 – 7-12 серпня 1979)	109
Мовознавство. Літературознавство. Мистецтвознавство	109
Філософія. Історія і політика	114
Психологія, психоаналіз, медицина. Природничі науки і техніка	119
Час між арештами (13 серпня 1979 – 14 травня 1980)	120
Німецька філософія. Історія Росії. Структуралізм і семіотика	120
Період 2-го ув'язнення і заслання (14 травня 1980 – 4 вересня 1985).....	121
Мовознавство. Літературознавство. Мистецтвознавство	121
Філософія й естетика. Історія, етнографія й історіографія. Соціологія	123
Природничі науки. Антропологія. Енциклопедичні видання	126
Показчик імен	129
Contents	141

ПЕРЕДМОВА

Вже стало загальноприйнятим у характеристиці особистості Василя Стуса твердження Романа Корогодського про нього як про людину «надзвичайно широких знань»¹. Причому це виявилось наскрізною характеристикою, яка органічно проектується на всі періоди свідомого життя поета.

«Слідкував Василь за літературним процесом постійно, – читаємо у спогадах Стусового однокурсника на відділенні української мови та літератури Сталінського педінституту (1954–1959) Бориса Дорошенка, – намагався нічого не пропустити з нових видань. Ось переді мною збілочка М. Вінграновського „Атомні прелюди“ з дарчим написом „Борисові-побратимові на щирю згадку. 22.1.63 р. Василь Стус“, „Поезії“ Івана Драча видання 1962 року. Сторінки обох збілочок густо вкриті олівцевими помітками Василя, підкресленнями, знаками оклику чи запитання: „Чудово!“, „Непогано!“, „Геніально!“ А ось тут із чимось незгідний»².

Про «незвичайну широту» Стусових літературних зацікавлень йдеться й у Івана Дзюби, який зазначав, що вже в середині 1960-х років Стус «почав активно перекладати, насамперед з німецької, яку добре знав. Багато читав у світовій літературі та філософії. Зокрема, захоплювався європейською модерністською поезією, яку тоді тільки починала відкривати для себе наша літературна молодь (багато що доходило через польські переклади)»³.

А ось характеристика інтелектуального рівня В. Стуса часів мордовських таборів. Його близький товариш по зонах ЖХ-385/17а (сел. Озерне Теньгушовського р-ну) та ЖХ-385/19 (с. Лісне Зубово-Полянського р-ну), російський та ізраїльський історик, літературний критик і письменник Михайло Хейфец згадував:

«...рідко я, людина, що все свідоме життя крутилася в елітних колах наукової та літературної інтелігенції „північної столиці“⁴, зустрічав когось, хто дорівнював би за витонченою освіченістю, ерудицією й бездоганим смаком моему товаришеві з зони, вдягнутому в мишачого кольору робу і взутому в кирзові чоботи, – українському поетові Василеві Стусу. <...> У наших бесідах він, безперечно, перевершував мене в царині філософії. Василь усі роки в зоні передплачував „Вопросы философии“ й уважно студіював кожне число, вирізаючи і зберігаючи у своїй саморобній підшивці позначені статті.

Пересічна філософська пайка нормального радянського інтелігента починається з матеріаліста Демокрита і обривається на Марксі (навіть Ленін у навчальній літературі – лише тлумач принципів положень Маркса і Енгельса в нових, їм невідомих галузях природознавства ХХ століття). Але Василь несподівано відкрив,

¹ Корогодський Р. З інтерв'ю 24 січня 1991 року. Записали Станіслав Чернілевський та Богдан Підгірний. *Василь Стус: Поет і Громадянин. Книга спогадів та роздумів* / упоряд. В. Овсієнко. Київ: ТОВ «Видавництво „КЛІО“», 2013. С. 207.

² Дорошенко Б. Остання зустріч. *Там само*. С. 141.

³ Дзюба І. Різьбяр власного духу. *Там само*. С. 110.

⁴ «Північна столиця» – йдеться про тодішній Ленінград (нині повернуто первісну історичну назву цього міста – Санкт-Петербург, РФ).

що в спеціальній літературі та періодиці трапляються матеріали про розвиток філософії навіть у післямарксовський період, і за окремими цитатами, за „науковою критикою”⁵ (як Кюв’є⁶ відтворював з одного ребра скелети ящурів) можна відтворювати дуже цікаві філософські системи сучасності. Що він і робив – більш за все він думав і оцінював інтуїтивістів, так мені тоді здавалося. <...>

Історію він знав дуже серйозно. Заговорили про епоху Богдана Хмельницького <...>, і Василь докладно і, як я виявив за кілька років, уже в Ізраїлі, абсолютно точно відтворив концепцію епохи, розроблену істориком Брайчевським <...>

Ми ніколи не говорили, яким чином Василь набрав до мозкової „скарбнички” величезний запас ерудиції. Лише раз <...> він прохопився словом: „Мені доводилося працювати над документами в республіканському архіві, а туди саме приїхав історик з Польщі, і співробітники витягли із вказівника всі шифри фондів про придушення польського повстання 1863 року, „щоб гість не згадав і на Росію не образився”. У мене в архіві працювали знайомі, розповіли...” Товариство веселилося, а я машинально відзначив: тож Василь в архіві працював над першотворами...»⁷.

Про високу ерудованість В. Стуса говорить і інший його побратим по мордовському політичному табору № 17 (сел. Озерне Теньгушовського р-ну) Сергій Солдатов:

«Він <Стус> часто декламував мені релігійно-філософські вірші австрійського поета Райнера Марії Рільке у своєму перекладі. Він був палким прихильником цього поета. <...> Знав він напам’ять і вірші найкращих поетів України: Тараса Шевченка, Лесі Українки, Ліни Костенко та багатьох інших. Чудово знав також історію свого народу, як і світову історію. Любив філософію, цікавився вченням Володимира Соловйова, цитував старогрецьких і римських мислителів, а особливо – Платона та Сенеку. <...> Мабуть, за мої окуляри й схильність до нерозсудливих учинків він назвав мене „П’єром”, маючи на увазі П’єра Безухова з „Війни і миру” Л. Толстого. <...>

⁵ У радянські часи щось реально дізнатися про розвиток науки, філософії, естетики, літературознавства в Західній Європі та США дійсно можна було лише з видань, присвячених критиці буржуазної науки і філософії. Такими, скажімо, були публікації в центральному (московському) радянському журналі «Питання філософії» (рос. «Вопросы философии») або книги московського видавництва «Наука» з серії «Ідеологічна боротьба в сучасному світі» (рос. «Идеологическая борьба в современном мире»), які виходили під загальною назвою «Теорії, школи, концепції (критичні аналізи)» (рос. «Теории, школы, концепции (критические анализы)»; у 1975 році вийшло 3 книги – «Художественный процесс и идеологическая борьба», «Художественное произведение и личность» та «Художественный образ и структура», а у 1977 році – книга «Художественный текст и контекст реальности»). Іншим джерелом інформації про розвиток «буржуазної думки» були монографічні дослідження на кшталт книг літературознавця, академіка-секретаря Відділення літератури і мови АН СРСР Михайла Храпченка (1904–1986) «Творча індивідуальність письменника і розвиток літератури» (рос. «Творческая индивидуальность писателя и развитие литературы», 1970; 4-е вид. 1977; у зібранні творів т. 3, 1981) та «Художня творчість, дійсність, людина» (рос. «Художественное творчество, действительность, человек», 1978; у зібранні творів т. 4, 1982).

⁶ Йдеться про французького натураліста, засновника порівняльної анатомії та палеонтології Жоржа Леопольда Кюв’є (фр. George-Léopold-Chrétien-Frédéric-Dagobert Cuvier, 1769–1832).

⁷ Хейфец М. «В українській поезії тепер більшого нема...» *Василь Стус: Поет і Громадянин. Книга спогадів та роздумів /* упоряд. В. Овсієнко. Київ: ТОВ «Видавництво „КЛІО”», 2013. С. 562, 573.

Незабаром його повезли до табірної лікарні. По дорозі охоронці забрали в нього збірку творів стародавніх філософів-стоїків»⁸.

Не був винятком щодо розглядуваного питання і період після другого арешту і засудження В. Стуса, чому свідченнями є спогади Леоніда Бородіна – російського письменника, Стусового співкамерника у колимському таборі особливого режиму ВС-389/36 (політичної зони у сел. Кучино Чусовського р-ну Пермської обл.) і останньої людини, яка бачила В. Стуса живим.

«Він, – згадує Л. Бородін, – розповідав мені про українських поетів, про російських поетів. Він був чудовий знавець літератури російської. <...> У чомусь ми з ним не сходилися. Він, наприклад, любив Андрія Вознесенського⁹. Я його терпіти не міг абсолютно. І зараз не переварюю. А у нього з ним були якісь асоціації, пов'язані з молодістю, коли він починав¹⁰. <...> Про Вінграновського він дуже багато розповідав. Про Драча, про Костенко ми з ним говорили. Про Тютюнника він розповідав, я його взагалі не знав. А Василь розповідав про зустрічі з ним. Навіть якусь сцену він мені розповідав, якісь деталі, я вже не пам'ятаю»¹¹.

Проте якими б змістовними не були загальні характеристики інтелектуальної культури та рівня ерудованості В. Стуса, навіть проілюстровані конкретними одиничними прикладами вони не дають повного, відчутного, рельєфного уявлення про реальний масштаб його особистості і тому не відмінюють потреби в систематизованій реконструкції його знаннєвого багажу, на основі якого розгорталася його художня творчість.

Такий реконструкції повинна бути властивою необхідна змістова повнота, для чого вона має включати не лише фіксовані факти (скажімо, що і коли читав чи про що знав), а й відомості про ставлення до прочитаного, до конкретних явищ і джерел. Присутність у подачі фактів анотаційно-інтерпретаційного супроводу дозволяє поєднати збір, класифікацію й систематизацію фактичного матеріалу з сигнальними точками світоглядної динаміки В. Стуса у процесі формування його творчої індивідуальності. При цьому, будучи покладеною на хронологічну канву Стусової долі, така реконструкція репрезентує

⁸ Солдатов С. Пам'яті Василя Стуса <1986>. *Там само*. С. 497–498.

⁹ Вознесенський Андрій Андрійович (1933–2010) – російський поет, чільний представник покоління шістдесятників.

¹⁰ Як згадує Анатолій Бортняк, який разом з В. Стусом був на нараді молодих літераторів в Одесі 1963 року, «у російській поезії 60-х Василь відзначав образність А. Вознесенського» (*Василь Стус: Поет і Громадянин. Книга спогадів та роздумів* / упоряд. В. Овсієнко. Київ: ТОВ «Видавництво „КЛІО“», 2013. С. 69). «Одного разу, – згадує хімік Іван Калиниченко свої зустрічі з В. Стусом у Києві після його повернення із першого заслання, – влаштували своєрідне змагання – читати по черзі (і майже по пам'яті) Вознесенського. Він почав з „Осени в Сигулде“, заразивши і мене цим віршем, а я йому „відкрив очі“ на „Плач по двом нерождённим поэмам“». (Там само. С. 175). Років за 15-ть до того В. Стус радив прочитати «Сигулду» А. Вознесенського Ігорю Нижнику (див.: лист до І. Нижника від 22 березня 1964. *Стус В. Твори: у 4 т. 6 кн. Т. 6 (додатковий). Кн. 2: Листи до друзів та знайомих*. Львів: Просвіта, 1997. С. 33).

¹¹ Бородін Л. Інтерв'ю 1 грудня 1990 року. Записали Станіслав Чернілевський та Богдан Підгірний. *Василь Стус: Поет і Громадянин. Книга спогадів та роздумів* / упоряд. В. Овсієнко. Київ: ТОВ «Видавництво „КЛІО“», 2013. С. 59, 60.

об'єктний матеріал для студювання його творчої спадщини в аспектах евристичної проблематики різного тематичного спрямування.

Спробою такої систематизованої реконструкції інтелектуальної основи творчості В. Стуса і є це видання, що базується на таких джерелах:

1. Стус В. Твори: у 4 т. 6 кн. Т. 4: Повісті та оповідання. Незакінчені твори. Сценарії. Літературна критика. Заяви, публіцистичні листи та звернення. З таборового зошита. Львів: Просвіта, 1994. 544 с.

2. Стус В. Твори: у 4 т. 6 кн. Т. 5 (додатковий): Переклади. Львів: Просвіта, 1998. 392 с.

3. Стус В. Твори: у 4 т. 6 кн. Т. 6 (додатковий). Кн. 1: Листи до рідних. Львів: Просвіта, 1997. 496 с.

4. Стус В. Твори: у 4 т. 6 кн. Т. 6 (додатковий). Кн. 2: Листи до друзів та знайомих. Львів: Просвіта, 1997. 263 с.

5. Стус В. Лист до І. Світличного від 03.05.1979 [Електронний ресурс]. URL: <http://www.madslinger.com/stus/lysty-do-druziv/>

6. Василь Стус: Поет і Громадянин. Книга спогадів та роздумів / упоряд. В. Овсієнко. Київ: ТОВ «Видавництво „КЛІО”», 2013. 684 с.

Певна річ, запропонований варіант реконструктивної систематизації індивідуальної знанневої картини В. Стуса не є і не може бути остаточним за ступенем повноти, а передбачає можливість доповнення іншими фактами. Проте зафіксований тут різнорівневий фактаж достатній для того, щоб оприятити ключові вектори та рівень глибини Стусової освіченості й інтелектуального підґрунтя його творчої спадщини.

Вважаю своїм обов'язком висловити щиру вдячність за допомогу при підготовці цього видання:

– працівникам *Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, (Івано-Франківськ):* ректору університету, доктору економічних наук, професору **Валентині Якубів**, голові Вченої ради університету, ректору (2012-2025), доктору політичних наук, професору, члену-кореспонденту НАГН України **Ігорю Цепенді**, кандидату філологічних наук, доценту **Євгеніві Барану** та кандидату філологічних наук, доценту **Миколі Васильчуку**, кандидату філософських наук **Олегу Гуцуляку** та завідувачці сектора абонементу художньої літератури Наукової бібліотеки **Аллі Матушевській**;

– працівникам *Львівського національного університету імені Івана Франка:* кандидату філологічних наук, доценту **Василеві Будному** та кандидату філологічних наук, доценту **Яремі Кравцю**;

– завідувачу кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури *Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,* кандидату філологічних наук **Роману Дзику**;

– працівникам *Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя:* кандидату педагогічних наук, доценту **Олександрю Забарному** та директору Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою **Надії Онищенко**;

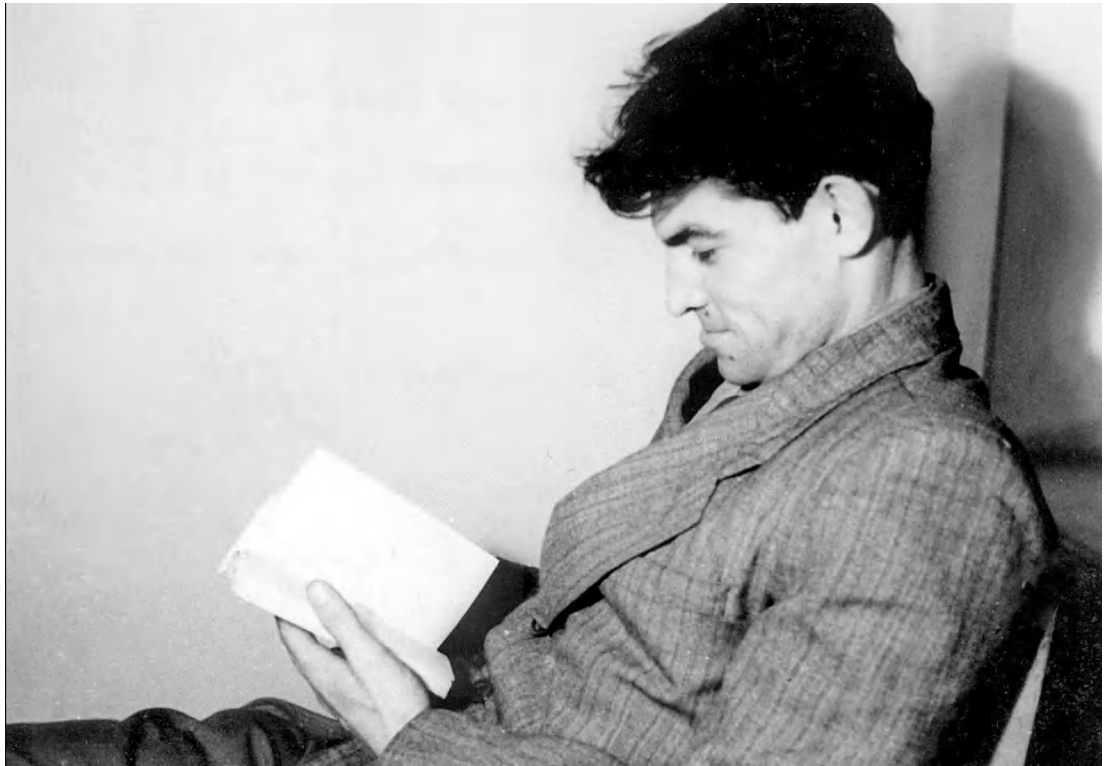
– доктору філологічних наук, старшому науковому співробітникові, провідному науковому співробітникові відділу теорії та методики бібліографії Інституту біографічних досліджень *НБУВ* **Галині Александрівій** (Київ);

– працівникам *Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України (Київ):* докторові філологічних наук, професору **Павлу Михеду**, головному філологу науково-інформаційного відділу **Тетяні Стальній** та кандидату філологічних наук, молодшому науковому співробітнику **Олені Ляшенко**;

– доктору філологічних наук, професору **Еліні Свенцицькій** (Україна-Італія).

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

англ. – англійська мова	моск. – московський
асп. – аспірантура, аспірант	надр. – надруковано
вибр. – вибрані	нар. – народний
вид. – видання, виданий, видано	наук. – науковий, наукова
вопр. – вопросы (російською мовою)	нім. – німецька мова
газ. – газета	опубл. – опубліковано
ж. – журнал	пер. – переклад, переклади
зав. – завідувач, завідувачка	повн. – повне, повний
зб. – збірка, збірки, збірник	полн. – полное (російською мовою)
збр. – зібрання	рад. – радянський
избр. – избранные, избранное (російською мовою)	рец. – рецензія
иностр. – иностранная (російською мовою)	рос. – російська мова, російський
ін-т – інститут	собр. – собрание (російською мовою)
лит. – література (російською мовою)	сов. – советский (російською мовою)
літ. – літературний	соч. – сочинения (російською мовою)
л-ра – література	співавт. – співавторство
«ЛГ» – «Літературная газета» (російською мовою)	укр. – українська мова, український
«ЛУ» – «Літературна Україна»	ун-т – університет
мол. – молодая (російською мовою)	худ. – художній, художня

ВАСИЛЬ СТУС
(Початок 1960-х років)

УКРАЇНІКА

ПЕРІОД ДО 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ
(1952 – 12 СІЧНЯ 1972)

МОВОЗНАВСТВО	КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Вишівський курс української мови та лінгвістичних дисциплін. Олександр Потебня (1835-1891). Праця <i>«Из записок з теорії словесності»</i> (рос. «Из записок по теории словесности», 1905). Святослав Караванський (1920-2016).	Укр. л-ра 1920-х (заборонена укр. л-ра «Розстріляного відродження», з якою ознайомився ще 1952-1954, будучи старшокласником). Укр. літ. та суспільно-літ. журнали 1920-х–1930-х (від Андрія Васильовича Ключі (1905-1972), колишнього «молодняківця», пізніше літ. і театрального критика, визначного авторитета в культурному житті Донеччини, зав. відділу культури і мистецтва газ. «Рад. Донеччина», який ще був у керівництві Донецької організації СГПУ). Вишівський курс з фольклористики та історії укр. л-ри. Укр. фольклор. Охоче співав нар. пісні. Зб. <i>«Українські народні пісні»</i> (1954). Пісні: <i>«Тихо, тихо Дунай воду несе...»</i>, <i>«Ой на горі вогонь горить...»</i> (улюблена пісня Стуса), <i>«Іхав козак за Дунай»</i>, <i>«Взяв би я бандуру»</i>, <i>«Ой, три літа, три неділі»</i> (у статті 1970-1971 «Феномен доби» Стус цитує 1-3 рядки останнього 8-го куплету пісні). Василь Григорович-Барський (1701-1747). У статті «Де-що з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьгоднішнє буття» (1968) Стус цитує висловлювання про важливість читання книг з розумінням прочитаного.	Виступ Максима Рильського на <i>вечорі, присвяченому І. Котляревському (кінець 1963)</i>. Виступ Дмитра Павличка на <i>вечорі, присвяченому О. Кобилянській (кінець 1963)</i>. <i>Вечір пам'яті Лесі Українки (1964, лютий)</i>. Виступили: Л. Костенко («читала дуже громадянські вірші. Це було чудово», «гарні вірші»), В. Коротич («поганенько, хоч і з успіхом»). «Про виступи Воронька, В. Ткаченко, Забашти не кажу» (лист Стуса до І. Нижника від 2.03.1964). <i>Вечір Миколи Воробйова (29 січня 1971)</i>. Виступи М. Воробйова («гарні речі прочитав»), І. Драча («гарно говорив, прочитавши свою видавничу рецензію 1967 року»), В. Коротича («не зле, хоч трохи і з крутіством, промовляв»), Л. Вишеславського, Ан. Макарова («гарний вступ»), В. Забаштанського, Д. Павличка, А. Кацнельсона, П. Воронька, Мих. Саченка. Видання: <i>Історія української літератури: у 8 т. / редкол.: Є.П. Кирилюк (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 1967-1971, зокрема т.6 «Література періоду боротьби за перемогу соціалізму (1917-1932)»</i> (Київ: Наук. думка, 1970).

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Григорій Сковорода (1722-1794). Стус у листі до В. Дідківського від 1960 називає його «наш милий старчик». Василь Капніст (1758-1823). Іван Котляревський (1769-1838). Поема «<i>Енеїда</i>» (1798; у листі до П.Ю. Шелеста від 18.01.1972 Стус цитує слова троянського вартового Евріала «Де общее добро в упадку, / Забудь отца, забудь і матку, / Лети повинность ісправлять»). Петро Гулак-Артемівський (1790-1865). Вірші. Амвросій Метлинський (1814-1870). Вірші. Тарас Шевченко (1814-1961). «<i>Кобзар</i>» (вид. 1840; у листі до сина від 25.04.1979 Стус писав, що «десь у 4-6 класі... майже весь „Кобзар” знав напам’ять»). Вірші «<i>Ой люлі, люлі, моя дитино...</i>» (1848), «<i>Якби-то ти, Богдане п’яний...</i>» (1859). Поема «<i>Кавказ</i>» (1846). Поезія «<i>Сон</i>» («Гори мої високії...», 1847; заключні 58-60 рядки 1-ї строфи твору Стус цитує у листі до П.Ю. Шелеста від 18.01.1972). Поезія «<i>І Архімед, і Галілей...</i>» (1860; заключні 13-14 рядки Стус цитує у листі до секретаря ЦК КПУ Ф.Д. Овчаренка від 23.01.1972). Пантелеймон Куліш (1819-1897). Яків Щоголів (1824-1898). Поет-романтик. Стус у статті «До проблеми творчої індивідуальності письменника» (сер. 1960-х) характеризує причини нереалізованості «непересічного» таланту поета. Степан Руданський (1833-1873). Зб. «<i>Слівовки</i>» (1851-1860). Історичні поеми «<i>Мазепа</i>» (1860), «<i>Іван Скоропада</i>» (1860), «<i>Павло Полуботок</i>» (1860), «<i>Вельмин</i>» (1860), «<i>Мініх</i>» (1860). У статті «Дещо з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьогодинське буття» (1968) Стус цитує за 2-м томом «<i>Історії українського письменства</i>» С. Єфремова (вид. 1919) лист С. Руданського до брата про свої непорозуміння з батьком щодо української мови.	Пантелеймон Куліш (1819-1897). Про комплекс проблем українського духовного життя. Михайло Драгоманов (1841-1895). Федір Сологуб (1863-1927). Висловлювання про П. Тичину. Михайло Грушевський (1866-1934). Творчість і доля. Праці з історії української літератури. Сергій Єфремов (1876-1939). Творчість і доля. Літературознавчі студії. Праця «<i>Історія українського письменства</i>» (зокрема т. 2, Київ; Ляйпціг, 1919). Олександр Білецький (1884-1961). Російськомовна стаття «<i>Павло Тичина</i>» у вид.: Тичина П. Избр. стихотворения / авториз. переводы с укр. Александра Гатова. Харьков: Гос. изд-во Украины, 1927). Андрій Ніковський (1885-1942). Книжка «<i>Vita nova: критич. нариси: П. Тичина, М. Семенко, Я. Савченко, М. Рильський</i>» (Київ: б.в., 1919). Микола Зеров (1890-1937). Репліка «<i>Об украинском искусстве</i>» (часопис «Книгарь. Літопис українського письменства. Т-во „Час у Києві”», 1919, ч. 28, грудень, с. 1948-1949). Статті «<i>Вітер з України (Третя книжка Тичини)</i>» (1924), «<i>Наші літературознавці і полемісти</i>» (1926). Книжка з 7-ми статей «<i>До джерел</i>» (Київ, 1926), зокрема стаття «<i>„Вітер з України” – третя книжка Тичини</i>». Юрій Смолич (1900-1976). Спогади про В. Свідзінського. Ілля Еренбург (1891-1967). Стаття «<i>Про українське мистецтво</i>» (рос. «Об украинском искусстве», російськомовна газ. «Киевская жизнь», 1919, 16(3) листопада). Олександр Лейтес (1901-1976), Микола Яшек (1883-1966). Праця «<i>Десять років української</i>»

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Іван Нечуй-Левицький (1838-1918). Проза. Іван Франко (1856-1916). Екскурси у біографію. Поема «<i>Лісова ідилія</i>» (1903; 7 рядок 5 строфи з «Посвяти», 1900, Стус цитує на завершення своєї статті 1964 «Най будем щирі...»). Поема «<i>Мойсей</i>» (1905). Стаття «<i>Новини нашої літератури</i>» (1907). Вірш «<i>Сонети – се раби. У форми пута...</i>» (1880; у статті 1971 про поезію В. Кордуна Стус неточно цитує Франкове «екстремися зійшли», точна цитата: «Раби й пани! Екстремися стрічають»). Твори, які не увійшли до тогочасних офіційних видань. Михайло Коцюбинський (1864-1913). Проза. Володимир Самійленко (1864-1925). Сатира «<i>Патріота Іван</i>» (1888). Василь Стефаник (1871-1936). Зб. новел «<i>Кленові листки</i>» (вид. 1949 або 1950; у листі до сина від 25.04.1979 Стус назвав її першою в житті книжкою, яку він прочитав). <i>Лист до О.К. Гаморак від 28.05.1900</i> (Стус цитує цей лист у статті «До проблеми творчої індивідуальності письменника», сер. 1960-х). Микола Вороний (1871-1938). Поет-модерніст. Богдан Лепкий (1872-1941). Микола Філянський (1873-1938). Поезія. Зб. переважно містично-релігійних поезій «<i>Лірика</i>» (Москва, 1906), «<i>Calendarium</i>» (Москва, 1911). Олександр Олесь (1878-1944). Творчість і доля. Поезія. Зб. «<i>З журбою радість обнялась...</i>» (1907). У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус називає О.Олеся «коханим», віднісши до цієї категорії також Гете, Вергарна, Рильського, Словацького, Елюара, Радхакришнана, Вінкельмана, Рамайну та С. Лагерльоф. Василь Пачовський (1878-1942). Поезія.	<i>літератури (1917-1927): у 2 т.»</i> (Т. 1 Біобібліографічний. Київ: Держвидав України, 1928; Т. 2 Організаційні та ідеологічні шляхи української радянської літератури. [Харків]: Держвидав України, 1928). <i>Літературна дискусія 1925-1928 про шляхи розвитку, ідейно-естетичну спрямованість та завдання нової української радянської літератури, місце і роль письменника в суспільстві.</i> Володимир Юринець (1890-1937). Книга «<i>Павло Тичина. Спроба критичної аналізи</i>» (Книгоспілка, 1928). Влас Чубар (1891-1939). Виступ на XI Харківській окружній конференції КП(б)У, де, зокрема, негативно йдеться про П. Тичину (газ. «Комуніст», 1927, № 11, 14 січня 1927). «<i>Лист до редакції</i>» П. Тичини у зв'язку з виступом В. Чубаря і відповідь редакції на лист П. Тичини (газ. «Комуніст», 1927, 3 лютого). Микола Хвильовий (1893-1933). Стаття «<i>Про „сатану в бочці“, або про графоманів, спекулянтів та інших просвітян</i>», яка була спрямована проти низькопробної «червоної графоманії» (1925). Ярослав Івашкевич (1894-1980). Висловлювання про П. Тичину у ж. «Скамандер» (пол. «Skamander: miesięcznik poetycki», 1922; у статті 1970-1971-го «Феномен доби» Стус вказує, що цитує Я. Івашкевича за вид.: Tuczyna P. Poezje / wyb. i wstęp Florian Nieuważny, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1969). Дмитро Чижевський (1894-1977). Літературознавчі студії. Володимир Щупак (1895-1937). Стаття «<i>Подолати відставання критики</i>» (ж. «За марксо-ленінську критику», 1934, № 6(77)).

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Надія Кир'ян (нар. 1946). Лірика. Віктор Кордун (1946-2005). Лірика. Самвидавівська машинописна зб. «<i>Тихий майстер дитячих іграшок</i>» (1965-1971). Поетичному світові В. Кордуна Стус присвятив статтю «[Про поезію Віктора Кордуна]» (1971). Грицько Чубай (1949-1982). Зб. поезій «<i>Постать голосу</i>» (самвидав, 1968). Петро Карманський (1878-1956). Поезія. Григорій Чупринка (1879-1921). Поезія. Володимир Винниченко (1880-1951). Творчість і доля. Іван Кочерга (1881-1952). Михайло Жук (1883-1964). Поезія. Володимир Свідзінський (1885-1941). Поезія. (У статті 1970-1971 «Феномен доби» Стус у покликанні для порівняння з віршем з «Кримського циклу» П. Тичини «Курінь» (1926) наводить текст поезії В. Свідзінського «<i>А йдім же, в темне муравище...</i>» (1933), крім 1-2 рядків). Творчості В. Свідзінського Стус присвятив статтю «Зникоме розцвітання» (1970-1971). Остап Вишня (1889-1956). Творчість і доля. Михайло Драй-Хмара (1889-1939). Творчість і доля. Зінаїда Тулуб (1890-1964). Роман «<i>В степу безкраїм за Уралом</i>» (1964; в листі до батьків від 13-17.06.1975 Стус пише у зв'язку із Шевченком: «Признаюся, мені шкода, що не прочитав <...> – авторка була мудра і знала, що то є безкрай степ»). Микола Зеров (1890-1937). Творчість і доля. Поезія. Михайло Івченко (1890-1939). Творчість і доля.	Іван Ле (1895-1978). Виступ на Другому обласному з'їзді Рад Київщини (1935) із грубими нападками на Григорія Косинку (1899-1934), Дмитра Фальківського (1898-1934), Олесья Досвітнього (1891-1934), Сергія Пилипенка (1891-1934), Валер'яна Підмогильного (1901-1937) й ін. (відповідний уривок Стус цитує у листі «До Президії Спілки письменників України», 1968). Микола Тарновський (1895-1984). Виступ після повернення 1958 в Україну (СРСР). Іван Кулик (1897-1937). Стаття «<i>Українська література до з'їзду</i>» (ж. «За марксо-ленінську критику», 1934, № 5). Семен Скляренко (1901-1962). У листі «До Президії Спілки письменників України» (1968) Стус цитує висловлювання С. Скляренка кінця 1940-х про І. Стебуна, який усюди віднаходив «ворогів народу». Мирон Степняк (1903-1949). Стаття «<i>До проблеми поезики Павла Тичини</i>» (ж. «Червоний шлях», 1930, № 5-6, 11-12). Петро Колесник (1905-1987). Стаття «<i>Плач Ярославни, або Агонія буржуазно-націоналістичної Камени (літературно-політична позиція М. Зерова)</i>» (ж. «За марксо-ленінську критику», 1934, № 4). Олексій Полторацький (1905-1977). Стаття «<i>Ким опікуються деякі гуманісти</i>» (газ. «ЛУ», 1968, 16 липня). Євген Адельгейм (1907-1982). Схвальна рец. на книжку Стуса «Веселий цвинтар» (1970). Арсен Ішук (1908-1982). Критичні розгляди П. Тичини. Степан Крижанівський (1911-2002). Дослідження П. Тичини.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Павло Филипович (1891-1937). Творчість і доля. Павло Тичина (1891-1967). Творчість і доля. Вірш «<i>Озвався дзвін...</i>» (1915). Книга поезій «<i>Сонячні кларнети</i>» (1918). Вірш «<i>Як упав же він з коня...</i>» (1919). Поема «<i>Похорон друга</i>» (1942). Стус детально аналізує всю творчість П. Тичини у статті 1970-1971 «<i>Феномен доби (Сходження на Голгофу слави)</i>». Зб. віршів «<i>Замість сонетів і октав</i>» (1920), «<i>Плуг</i>» (1920). Вірші «<i>Пам'яті тридцяти</i>» (1918), «<i>І буде так...</i>» (1919), «<i>Псалом залізу</i>» (1920), «<i>Листи до поета</i>» (1920), «<i>Ронделі</i>» (1920), «<i>Плюсклим пророкам</i>» (1920). Зб. віршів «<i>В космічному оркестрі</i>» (1921). Поема «<i>Сковорода</i>» (1922). Зб. віршів «<i>Вітер з України</i>» (1924). Цикли ритмізованої прози «<i>З мого щоденника</i>» і «<i>Живем комуною</i>» (1920). Поема «<i>Чистила мати картоплю</i>» (1926). «<i>Кримський цикл</i>» (1926), зокрема вірш «<i>Курінь</i>». Зб. поезій «<i>Чернігів</i>» (1931). Поема «<i>Золотий гомін</i>» (1917). Зб. віршів «<i>Гартія веде</i>» (1934). Вид.: Тичина П. Вибрані твори: в 3 т. Київ: Держлітвидав УРСР, 1957; Тичина П. В серці у моїм...: вірші та поеми: із ненадрук. й призабутого / вступ. ст. Л. Новиченка «<i>З потоку десятиліть</i>». Київ: Дніпро, 1970. Олекса Слісаренко (1891-1937). Творчість і доля. Петро Панч (1891-1978). Книга спогадів «<i>На калиновім мості. Повість минулих літ</i>» (1965; цьому твору Стус присвятив рецензію «<i>Роздуми над пережитим</i>», 1965). Михайль Семенко (1892-1937). Творчість і доля. Микола Куліш (1892-1937). Творчість і доля. Драматургія. П'єси «<i>Народний Малахій</i>» (1927), «<i>Мина Мазайло</i>» (1929). Микола Хвильовий (1893-1933). Творчість і доля.	Ілля Стебун (1911-2005). Виступ на зборах письменників Києва 17.10.1947, в якому він звинуватив Максима Рильського (1895-1964), Юрія Яновського (1902-1954) та Івана Сенченка (1901-1975) в антихудожності та ідейній ворожості (відповідне місце з цієї доповіді Стус цитує у листі «<i>До Президії Спілки письменників України</i>», 1968). Любомир Дмитерко (1911-1985). Стаття «<i>Місце в бою, або про літератора, який опинився по той бік барикад</i>» («<i>ЛУ</i>», 1969, № 17), спрямована проти книжки І. Дзюби «<i>Інтернаціоналізм чи русифікація?</i>» (нап. 1965, опубл. 1968). На цю статтю В. Стус написав відгук «<i>Місце в бою чи в розправі?</i>» (з приводу статті Л. Дмитерка „<i>Місце в бою</i>” – про літератора, який опинився по той бік барикади)» (1969, опубл. 1971 за кордоном). Лазар Санов (Смульсон, 1913-1987). Стаття «<i>Павло Тичина</i>» (ж. «<i>Літ. критика</i>», Харків, 1938, кн. 1, листопад). Передмова до видання: Тичина П. Вибр. поезії. Київ: Держлітвидав, 1941). Леонід Новиченко (1914-1996). Книга про П. Тичину «<i>Поезія і революція</i>» (Київ: Рад. письменник, 1956). Микола Шамота (1916-1984). У листі «<i>До Президії Спілки письменників України</i>» (1968) Стус цитує слова М. Шамоти 1948-го про ворожу трудовому народу «<i>філософію</i>», перед якою у циклі віршів «<i>Весняні води</i>» (1947) схилиється М. Рильський. Олесь Гончар (1918-1995). Промова у Москві на об'єднаному пленумі творчих спілок напередодні 50-річчя Великого Жовтня (моск. «<i>ЛГ</i>», 1967, № 43). Орест Зілінський (1923-1976). Стаття «<i>Тичина діалектичний</i>» (ж. «<i>Дукля</i>», 1967, № 2). Віра Вовк (1926-2022). Літературознавчі праці, зокібна про поетику.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Олександр Довженко (1894-1956). Творчість і доля. Проза. «Щоденник 1941-1956» (уривки із щоденника, вилучені цензурою при опублікуванні, Стус відтворює у статті «Дещо з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьгоднішнє буття» (1968). Василь Еллан-Блакитний (1894-1925). Творчість і доля. Поезії. Михайло Яловий (1895-1937). Майк Йогансен (1895-1937). Творчість і доля. Володимир Гжицький (1895-1973). Творчість і доля. Максим Рильський (1895-1964). Творчість і доля. У 1959 Стус називає його «коханом». Поема-відиння «Жага» (1942). 36. поезій «Троянди й виноград» (1957), зокрема поезії «Представником „нового мистецтва”» (1956; у статті «Поезія третьої весни» (1957) Стус подає назву «Представникам чистого мистецтва»), «Третє цвітіння» (1956), «Вітчизні» (1956), «Перший грім» (1956), «Ознаки весни» (1956), «Черемшина після дощу» (1956), «Перед грозою» (1955), «Троянди й виноград» (1955), «Сікстинська мадонна» (1956), «Бабине літо» (1956), «Війна червоної і білої троянди», 1955), «Лист до волошки» (1956), «Третє цвітіння» (1956), «Шпаки» (1955), «Моза» (1956), «Железова Воля» (1956), «Пісня про пісню» (1956). Цикл «Золоті ворота» (1936), зокрема вірш «З просторів польових прибулець...» (1935; 1-4 рядки 5-ї строфи цієї поезії Стус цитує у рец. 1969 «Розмаїття тенденцій, або віради і клопоти музи»). Цикл «Весняні води» (1947). Михайло Доленго (1896-1981). Поезії. Валер'ян Поліщук (1897-1937). Творчість і доля. Андрій Головка (1897-1972). Творчість і доля. Проза. Іван Кулик (1897-1937). Творчість і доля.	Флоріан Неуважний (1929-2009). Вступна стаття про П. Тичину у виданні: Tuczyna P. Poezje / wyb. i wstęp Florian Nieuważny, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1969. Василь Скрипка (1930-1997). Есеїстичний (ненадр.) трактат із фольклористики «Пісні гідропонним способом» (1969). Петро Кононенко (1931–2024). Книжка «Суспільство – людина – герой літератури» (Київ: Молодь, 1968). Михайлина Коцюбинська (1931-2011). Книга «Література як мистецтво слова. Деякі принципи літературного аналізу художньої мови» (1965; цій монографії присвячена ненадрукована рец. Стуса «Про мистецтво – мистецьки»). Студія «Етюди про поетику Шевченка» (нап. у 1960-х). Іван Дзюба (1931-2022). Книга «Звичайна людина чи міщанин?» (1959). Критика. Праця «Інтернаціоналізм чи русифікація?» (1965; вид. 1968). Стаття про В. Голобородька «У двох світах рідної хати» (1965). Рукописні статті. Микола Ільницький (нар. 1934). Критика. Станіслав Тельнюк (1935-1990). Рукописні статті. Юрій Бадзьо (1936-2018). Незахищена кандидатська дисертація «Критерії правди в оцінці літературно-художнього твору» (1964). Іван Драч (1936-2018). Схвальна рецензія на книжку Стуса «Веселий цвинтар» (1968). В'ячеслав Чорновіл (1937-1999). Публіцистика. Документальний зб. «Лихо з розуму (Портрети двадцяти „злочинців”)» (1967). Леонід Череватенко (1938-2014). Лесь Танюк (1938-2016). Рукописні статті.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Володимир Сосюра (1897-1965). Творчість і доля. Поезія. Євген Плужник (1898-1936). Творчість і доля. Вид.: Плужник Є. <i>Вибр. поезії</i> (Київ, 1964; передмова Л. Новиченка). Вірш з книги <i>«Рівновага»</i> (1933) <i>«Каменя один приділ – лежати...»</i>. Борис Антоненко-Давидович (1899-1984). Роман <i>«За ширмою»</i> (1961), який 1962 Стус назвав «чудовий». Григорій Косинка (1899-1934). Творчість і доля. Проза. Олександр Копиленко (1900-1958). Проза. Григорій Епик (1901-1937). Проза. Василь Чумак (1901-1919). Вид.: Чумак В. <i>Червоний заспів</i>. Київ: Рад. письменник, 1956. Вірш <i>«Стільки щастя, що боюся...»</i> (1919); перші 4 рядки Стус цитує у рец. «Про мистецтво – мистецьки», 1965). Валер'ян Підмогильний (1901-1937). Творчість і доля. Проза. Юрій Яновський (1902-1954). Творчість і доля. Микола Бажан (1904-1983). Творчість і доля. Поезія. Історична поема <i>«Сліпці»</i> (1930-1931). Поема <i>«Політ крізь бурю»</i> (1964; Стус присвятив цьому твору рец. «Опуклий вибух таланту», 1965). <i>«Пісня про бійця»</i> (1926; Стус детально аналізує цей твір у фінальному сегменті статті сер. 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника»). Олег Ольжич (1907-1944). Поезія. Василь Мисик (1907-1983). Епічна поезія. Зб. віршів <i>«Чорнотроп»</i> (1966), зокрема вірші <i>«Долина»</i> (1958), <i>«Скарб»</i> (1963). Олекса Влизько (1908-1934). Поезія.	Анатолій Макаров (1939-2015). Зб. літературно-критичних нарисів <i>«Розмаїття тенденцій»</i> (Київ: Рад. письменник, 1969). Цій книзі Стус присвятив рец. «Розмаїття тенденцій, або відради і клопоти музи» (1969). Стаття <i>«Обережно – псевдоромантизм!»</i> (ж. «Вітчизна», 1968, № 5), статті про творчість Івана Драча, як-от стаття про творчість молодих українських поетів, зокрема І. Драча <i>«В атмосфері великих сподівань»</i> (газ. «ЛУ», 1962, 5 жовтня) і про вірші І. Жиленко, М. Вінграновського, І. Драча <i>«Метаморфози ліричної поезії»</i> («ЛУ», 1968, 22 листопада). Володимир Пугач (1939-2014). Критика. Маргарита Малиновська (1941-1983). Критика. Колективна рецензія внутрішніх рецензентів КДБ – партійного діяча Андрія Скаби (1905-1986), філософа Володимира Євдокименка (1927-1996), письменників Юрія Збанацького (1913-1994), Василя Козаченка (1913-1995), етнополітолога Лариси Нагорної (1932-2019), правознавця Петра Недбайла (1907-1974), пропагандиста Володимира Чирка (1920-1984), літературознавця Миколи Шамоти (1916-1984), журналіста Павла Ящука (1923-1987) – на книгу Івана Дзюби <i>«Інтернаціоналізм чи русифікація?»</i>.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Богдан-Ігор Антонич (1909-1937). Творчість і доля. Поезія.

Іван Нехода (1910-1963). Вірші.

Юрій Сліпко (1912-1969). Зб. поезій «*Пролог до пісні*» (1966), «*Зелена фантазія*» (1968).

Андрій Малишко (1912-1970). Поезії. Вірш «*Україно моя!*» (1942; у листі до А. Малишка від 12.12.1962 Стус цей твір називає «Батьківщино моя»).

Михайло Стельмах (1912-1983). Роман «*Правда і кривда*» (1961), як писав Стус 1962, «про котрий можна сказати: багато галасу даремно».

Абрам Кацнельсон (1914-2003). Зб. віршів «*Літа мої*» (1964).

Олесь Гончар (1918-1995). Роман «*Собор*» (1968; Стус у листі до В. Чорновола від 1968 назвав цей твір «гарним романом» і «новим щаблем»).

Григорій Кривда (1923-1997). Проза і поезія.

Василь Боровий (1923-2014). Збірка віршів і поема «*Розмова з флейтою*» (1964).

Микола Данько (1926-1993).

Українська російськомовна література:

Борис Чичибабін (1923-1994). Можливо, зб. поезій «*Мороз и солнце. Книга лирики*» (Харків, 1963) або «*Молодость*» (Москва, 1963).

Нью-Йоркська група поетів:

Віра Вовк (1926-2022; зб. віршів «*Каппа Хреста*», Мюнхен, 1969), **Юрій Тарнавський** (1934-2025), **Патриція Килина** (1936-2019), **Емма Андієвська** (нар. 1931; поетична зб. «*Базар*» (Мюнхен, 1967), **Богдан Бойчук** (1927-2017), **Богдан Рубчак** (1935-2018), **Женя Васильківська** (1929-2021). (В листі до батьків від 13-17.06.1975 Стус писав про них: «Усі вони аполітичні митці, творять мистецтво, а не годять політикам»).

Дмитро Павличко (1929-2023). Зб. віршів «*Правда кличе*» (1958). Вірш «*Ти зрікся мови рідної*» (1955). Цикл поезій «*Львівські сонети*» (у листі до А. Малишка від 12.12.1962 Стус наводить 1-у строфу 1-го сонету циклу «*Не бійся нічого, бо я з тобою...*», 1955). Переклади.

Ліна Костенко (нар. 1930). Неопубл. поетична зб. «*Зоряний інтеграл*» (1963).

Василь Симоненко (1935-1963). Поезії. Вірші «*На цвинтарі розстріляних ілюзій*», «*Де зараз ви, кати мого народу?*» (1962). Зб. поезій «*Земне тяжіння*» (1964).

Ігор Нижник (1935-2013). Поезія.

Борис Олійник (1935-2017). Зб. поезій «*Двадцятий вал*» (1964).

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Володимир Коломієць (1935-2017). Зб. поезій «*Планета на житній стеблині*» (1964). У статті «Най будем щирі...» (1964) Стус, цитуючи вірш «*Акварель*», ілюструє думку про надмірне вживання поетизмів як наслідок прагнення до красивості в поезії.

Вадим Крищенко (нар. 1935). Зб. віршів «*Тепла прорість*» (1963; у статті «Най будем щирі...» (1964) Стус на прикладі «*Легенди про вірного друга*» ілюструє випадок довільної, психологічно не обумовленої асоціативної в'язі).

Володимир Підпалій (1936-1973). Поетичні зб.: або «*Зелена гілка*» (1963), а також, можливо, «*Повесіння*» (1964). У статті «Най будем щирі...» (1964) Стус на прикладі вірша «*Біля вогню*» (як приклад «помилки лірика») розглядає питання про зв'язки в поезії між зображуваним фактом і його емоційною характеристикою. Стус у листі до І. Нижника від 22.03.1964 називає цей вірш «гарний».

Микола Вінграновський (1936-2004). Зб. «*Атомні прелюди*» (1962). Вірші: «*Я сів не в той літак...*», «*Спалений, опалений печаллю...*», «*Тринадцять руж під вікнами цвіпо...*», «*Так, є народ...*», «*Ніч Івана Богуна*» (1965).

Іван Драч (1936-2018). Сатирично-філософська поезія «*Крила*». Зб. «*Соняшник*» (1962), «*Поезії*» (1967). Вірш «*Стоколос*» (Пам'яті Максима Рильського, 1964). Переклади. Книга сценаріїв «*Іду до тебе: кіноповісті*» (Київ: Рад. письменник, 1970).

Віталій Коротич (1936-2025). Поезії. Поетична зб. «*Вулиця волошок*» (1963).

Борис Мозолевський (1936-1993). Поезії, зокрема вірш «*Фридрих Енгельс, трудна диалектика, на землі цю вашу спіраль испытавшие...*».

Михайло Осадчий (1936-1994). Проза.

Іван Чумак (нар. 1937). Зб. віршів «*Пшеничний місяць*» (1964), зокрема поезія «*Дума про плакучі верби*».

Євген Гуцало (1937-1995). Перша зб. оповідань «*Люди серед людей*» (1962), автора якої Стус 1962 назвав «чудовий», а 1964 – «славний хлопчик як дитина, але він погоди не зробить». Повісті «*За чверть години до матчу*» (1963), «*Мертва зона*» (1967).

Василь Мельник (1937-2015). Проза. (У листі до В. Дідківського від 9.03.1964 Стус називає його «славний»).

Леонід Череватенко (1938-2014). Творчість і доля.

Борис Мамайсур (1938-2003). Творчість і доля. Вірші з колективного зб. «*Щасливої дороги!*» (1962). Збірка віршів «*Чи буде шторм?*» (1963).

Валерій Шевчук (1939-2025). Проза.

Павло Мовчан (нар. 1939). Зб. віршів «*Нате!*» (1963), зокрема поема «*Багатолюби*».

Володимир Дрозд (1939-2003). Проза.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Ігор Калинець (1939-2025). Поезія. Зб. «*Вогонь Купала*» (1966).

Борис Нечерда (1939-1998). Зб. віршів «*Материк*» (1963). Вірш «*Музика*» (1962; Стус цитує 1-8 рядки 2-ї строфи 1-5 рядки 5-ї строфи в статті «До проблеми творчої індивідуальності письменника», сер. 1960-х).

Микола Холодний (1939-2006). Поезія «*Привид*». Вірші-декларації «*Ми вимагаєм...*», «*Світ є єдність...*». Зб. віршів «*Крик з могили. Захальявні вірші з України*» (Українське Вид-во СМОЛО-СКИП ім. В. Симоненка, 1969).

Грицько (Григорій) Кириченко (нар. 1939). Поезії. (Стус у листі до В. Дідківського від 9.03.1964 називає його «славний»).

Микола Лиходід (1940-1993). Зб. віршів «*Сонце*» (1963).

Іван Сокульський (1940-1992). Поезія.

Ірина Жиленко (1941-2013). Поезії.

Роман Кудлик (1941-2019). Зб. віршів «*Розмова*» (1963).

Микола Воробйов (нар. 1941). Лірика. Можливо, зб. «*Букініст*» (1966), «*Без кори*» (1967).

Григорій Томенко (1945-1968). Лірика.

Василь Голобородько (нар. 1945). Поезії. (1964 Стус читав їх по пам'яті). Вірш «*Буде золото у золоті...*». Зб. «*Летюче віконце*» (планувалася до виходу, та не вийшла у вид-ві «Молодь», побачила світ 1970 у Парижі). У листі «До Президії Спілки письменників України» (1968) Стус наводить повний текст вірша В. Голобородька «*Все переплутане...*» без розбивки на строфи.

Віктор Кордун (1946-2005). Лірика. Самвидавівська машинописна зб. «*Тихий майстер дитячих іграшок*» (1965-1971). Поетичному світові В. Кордуна Стус присвятив спеціальну статтю «[Про поезію Віктора Кордуна]» (1971).

Надія Кир'ян (нар. 1946). Лірика.

Грицько Чубай (1949-1982). Зб. поезій «*Постать голосу*» (самвидав, 1968).

Зб. «*День поезії. 1963*» (Київ: Рад письменник, 1963): **Максим Рильський** (1895-1964) «До читачів»; **Микола Бажан** (1904-1983) «*Розмова з другом*», «*Фонтан Тревї у Римі*»; **Данило Бакуменко** (1918-1998) «*Монолог космонавта*»; **Свген Бондуренко** (1919-1972) «*Вино і дружба*», «*Співай, побратиме любий*»; **Валентин Бичко** (1912-1994) «*Мова (Із циклу)*»: «*Рідна мені до болю*», «*Поле мені наговорена*», «*Бурями ти пронизана*», «*Ти не чужа нікому*»; **Олександр Прокоф'єв** (1900-1971). «Лист з Росії»; **Петро Біба** (1913-2002) «*Мірки висоти старої – стерті*», «*Політика*»; **Дмитро Білоус** (1920-2004) «*Портрет (З Тарасових жартів)*»; **Грицько Бойко** (1923-1978) «*Дитячі жарти*»: «*Якби*», «*Те ж саме*», «*Ще раз*», «*Як невдаха вис-*

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

тулав»; **Василь Боровий** (1923-2014) «*Моцарт*»; **Ростислав Братунь** (1927-1995) «*Зачаровані сани*»; **Володимир Бровченко** (1931-2013) «*Скеля любові*»: «*Ватри в імлі*», «*Велети підводяться*», «*На бистрині*»; **Леонід Вишеславський** (1914-2002) «*Зоряні сонети*» (пер. О. Навроцького); **Володимир Вільний** (1921-1981) «*У горах зупинивсь перед стіною*»; **Платон Воронько** (1913-1988) «*А може, й справді чудо*», «*Лебединий лет*»; **Сергій Воскресенко** (1906-1979) «*Він і маса*»; **Юрій Герасименко** (1927-1985) «*Кописка велетнів*»; **Георгій Леонідзе** (1899-1966) «*Лист з Грузії*»; **Микола Гірник** (1923-1981) «*Сапи і коми прокляпані*»; **Микита Годованець** (1893-1974) «*Качур*»; **Сава Голованівський** (1910-1989) «*Зої Гайдай*», «*Казочка про мій блокнот*»; **Іван Гончаренко** (1908-1989) «*Гори камчатські*»; **Петро Горецький** (1919-1997) «*Роздум*», «*Хміль*»; **Василь Грінчак** (1928-1987) «*Буря*»; **Валерія Гуртовенко** (1925-1997) «*Перші*»; **Євген Гуцало** (1937-1995) «*„Король Лір“*»; **Василь Діденко** (1937-1990) «*Народна пісня*»; **Любомир Дмитерко** (1911-1985) з книги «*Серце і слово*»: «*Чи можна серце вберегти*», «*Весна чи літо... Ненадовго*», «*Угорю рветься мінарет*»; **Михайло Доленго** (1896-1981) «*Муза*», «*Етюд у вагоні*», «*Ми*»; **Євмен Доломан** (1919-2006) «*З морських сонетів*»; **Григорій Донець** (1913-1985) «*Ярославна*»; **Петро Дорошко** (1910-2001) «*Про відкриття*», «*Слухняних люблять, я це добре знаю...*»; **Олесь Жолдак** (1918-2000) «*Трубайло*»; **Кузьма Журба** (1922-1982) «*Вершина краси*»; **Олена Журлива** (1898-1971) «*Журавлі*»; **Любов Забашта** (1918-1990) «*Замки*», «*В усіх століттях Моцарти були*», «*Я часто забуваю, що в тобі*»; **Віктор Зубар** (1923-1994) «*Чекання*»; **Петро Іванов** (1921-1997) «*Бабин Яр*», «*Пабло Пікассо*»; **Володимир Іванович** (1905-1985) «*Хитра макітра*»; **Михайло Ігнатенко** (1919-2004) «*Поезії в прозі*»: «*З дитинства*», «*Райдуга*»; **Абрам Кацнельсон** (1914-2003) «*Початок*», «*Ми бачили в алеї саду*», «*З понеділка ступав у віторок*»; **Микола Карпенко** (1925-2007) «*Гаджуга*»; **Михайло Клименко** (1926-1998) «*Могили не мовчать*», «*Привчає небо...*»; **Павло Ключина** (1914-1972) «*Байка і редактор*»; **Григорій Коваль** (1921-1997) «*Кораблі*», «*Як віхолять сосни задумою*»; **Володимир Коломісць** (1935-2017) «*Приснисть, як дитині – політ...*»; **Лідія Компанієць** (1914-2003) «*Намалюйте, художники*»; **Віталій Коротич** (1936-2025) «*...Не підробляйтеся під час*», «*Я зневажаю слово „взагалі“*»; **Анатолій Космаченко** (1921-1975) «*Філоксен та Діонісій*», «*Хома*»; **Ліна Костенко** (нар. 1930) «*Біла симфонія*», «*І день, і ніч*»; **Борис Котляров** (1911-1989) «*Комуніст*» (пер. Ю. Петренка); **Віктор Кочевський** (1923-2005) «*Балада про патрони*», «*Жайворонки*»; **Григорій Кривда** (1923-1997) «*Гомін землі*»; **Степан Крижанівський** (1911-2002) «*Спіраль*»; **Валентин Лагода** (1913-1991) «*До моєї кімнати на прощання*», «*Від „А“ до „Я“*»; **Віктор Лагоза** (1918-2002) «*Лицемірові*»; **Володимир Ладижець** (1924-1991) «*До мого земляка*»; **Євген Летюк** (1929-1976) «*Сталь*»; **Михайло Литвинець** (нар. 1933) «*Іван Франко перекладає Шевченків „Заповіт“ на німецьку мову*»; **Олесь Лупій** (1938-2022) «*Там ясні зорі ніби чорнобривці*»; **Володимир Лучук** (1934-1992) «*Баран тіней*», «*Осоння*»; **Андрій Малишко** (1912-1970) «*Покоління*», «*Рядок про Довженка*», «*Яблука*», «*Вулиця Костя Герасименка*»; «*Фронтний лист К. Герасименка до А. Малишка*»; **Іван Манжара** (1930-2004) «*Вибори*»; **Терень Масенко** (1903-1970) «*Чебрець*»; **Михайло Масло** (1918-1884) «*Проти сонця на причілку хати*», «*Перший сніг*»; **Онисим Мельник** (1923-1969) «*Квіти*»; **Василь Мисик** (1907-1983) «*Ленін*», «*Земля моя*», «*Стерня*»; **Ігор Муратов** (1912-1973) «*Вечірка*», «*Якого кольору кохання*»; **Сергій Мушник** (1921-1994) «*Промник Сава*»; **Микола Нагнибіда** (1911-1985) «*Майстер корабля*», «*Баксан*», «*Останній вірш Незвала*»; **Іван Нехода** (1910-1963) «*Тоді не знав... Тепер я знаю*»; **Тиміш Одудько** (1912-1982) «*Слово про яблуню*»; **Борис Олійник** (1935-2017) «*Іспанський мотив*»; **Степан Олійник** (1908-1982) «*„Повечеряли чудесно“*», «*На абстрактній кобилі*»; **Петро Омельченко** (1911-1977) «*Прапорам Африки*», «*На голосіївському меридіані*»; **Дмитро Павличко** (1929-2023)

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

«Сковорода», «Мушу», «Ти так мені потрібна, як вода»; **Олексій Палаженко** (1924-1979) «Гомін і відгомін»; **Борис Палійчук** (1913-1995) «Моє покоління» (пер. І. Гончаренка); **Григорій Петников** (1894-1971) «Ти» (пер. М. Терещенка); **Юрій Петренко** (нар. 1953) «Пам'яті Миколи Кибальчича»; **Олександр Підсуха** (1918-1990) «Материн заповіт»; **Жаліжан Бекхожин**. «Лист з Казахстану»; **Григорій Плоткін** (1917-1986) «Тінь»; **Микола Подолян** (1923-2012) «Очі землі»; **Петро Ребро** (1932-2014) «Щастя», «Плач острова Різдва»; **Максим Рильський** (1895-1964) «Українки (Із циклу)»: «Лисянські дівчата», «Удова», «Сербські пісні»; **Микола Руденко** (1920-2004) «Знов за вікном холодний морок»; **Іван Савич** (1914-2000) «Земля погрожує»; **Микола Сингаївський** (1936-2013) «Моя радіостанція», «Коні Самокиша»; **Василь Симоненко** (1935-1963) «Монархи»; **Михайло Сіренко** (нар. 1936) «Музика»; **Петро Скунець** (1942-2007) «Всесвіт, гори і я»; **Петро Сліпчук** (1914-1979) «Естет і онуча»; **Віктор Соколов** (1919-2002) «Хліб»; **Микола Сом** (1935-2013) «Водовоз»; **Володимир Сосюра** (1898-1965) «Поетові», «У тумані море, море у тумані», «Я твій, я твій, коханий, рідний краю»; **Юрій Стадниченко** (1929-2009) «Справжнє золото землі»; **Михайло Стельмах** (1912-1983) «Земне», «З хрестів доріг я виніс болі», «Свята Марія»; **Борислав Степанюк** (1923-2007) «Рекомендації в партію»; **Петря Дарієнко** (1923-1976) «Лист з Молдавії»; **Станіслав Стриженюк** (нар. 1931) «Білі ночі»; **Микола Тарновський** (1895-1984) «Карпатськими стежками»; **Леонід Тендюк** (1931-2012) «Твоїм ім'ям»; **Микола Терещенко** (1898-1966) «Осінні етюди»: «Джерело», «Акварель», «Печаль людська»; **Наум Тихий** (1920-1996) «Осі»; **Павло Тичина** (1891-1967) «Срібної ночі»; **Михайло Ткач** (1932-2007) «Місячна казка»; **Валентина Ткаченко** (1920-1970) «Весни», «Сталеве дзеркало»; **Роберт Третяков** (1936-1996) «Струмки починають море»; **Микола Упеник** (1914-1994) «Ленін», «До шахтаря»; **Павло Усенко** (1902-1975) «Ще світ не знав бездумного поета...», «Десять співають снігурі...»; **Микола Ушаков** (1899-1973) «Душа летить туди, де мають» (пер. М. Терещенка); **Микола Фененко** (1908-1969) «Визвольникам Тараса»; **Іван Хоменко** (1919-1968) «В дорозі»; **Надія Хоменко** (1912-1987) «Гроно»; **Іван Цинковський** (1919-1987) «І місяць, і весла»; **Іван Цитович** (1895-1980) «Літня ніч»; **Дмитро Черевичний** (1924-1993) «Викрутилась», «Молитва в калюжі»; **Микита Чернявський** (1920-1993) «Щоб небо не падало»; **Роман Чумак** (1918 – між 1996 і 2006) «Як розквітнуть гортензії»; **Микола Шаповал** (1919-1982) «Не тішся легкістю»; **Андрій Кінько** (1911-1985). «Зарубіжні голоси про нашу пісню»; **Василь Швець** (1918-1993) «Повітря», «Шлях»; **Микола Шеремет** (1906-1986) «Британський музей»; **Юрій Шкрумеляк** (1895-1965) «Портрет»; **Яків Шутько** (1916-1992) «Роботам поезії»; **Василь Юхимович** (1924-2002) «Біла Церква»; **Борис Буряк** (1913-1993) «Про новаторство і традиції»; **Платон Воронько** (1913-1988). «Здрастуй, плем'я молоде і рідне»; **Анатолій Бортняк** (1938-2009) «Не будьте дуже хмарними»; **Василь Голобородько** (нар. 1945) «Полудень»; **Борис Демків** (1936-2001) «Тітка Модеста»; **Світлана Йовенко** (1945-2021) «До біса смуток!»; **Микола Ільницький** (нар. 1934) «Розмова»; **Ірина Жиленко** (1941-2013) «Там живуть по-степовому»; **Григорій Кириченко** (нар. 1939) «Північна балада»; **Леся Клименко** (1934-2012) «Ти до мене прийшов»; **Леонід Коваленко** (нар. 1941) «Вийміть кулю з серця батькового»; **Марія Куравська** «Вулиця Леніна»; **Роман Лубківський** (1941-2015) «Стояє Довженко»; **Олексій Лаптур** «Трудна професія»; **Микола Лиходід** (1940-1993) «На морі плески тихі, наче камерні»; **Ігор Ліберда** (1938-2012) «Токар»; **Оксентій Мельничук** «З голубого келиха дня»; **Володимир Мордань** (1937-2017) «Слова»; **Борис Нечерда** (1939-1998) «Чоловіча пісня»; **Володимир Підпалий** (1936-1973) «Воскресіння батька»; **Станіслав Реп'ях** (1938-2012) «Художник»; **Іван Рибицький** (1936-2005) «Руки»; **Людмила Скирда** (нар. 1945) «Чекання»; **Анатолій Таран** (1940-1995) «Реальність»; **Станіслав Тельнюк** (1935-1990) «Балада про Гонту»; **Микола Томенко** (1937-2017) «Шовковиця»; **Микола Федунець** (1944-2009) «Йшли в атаку»

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

бійці; **Валерій Юр'єв** (1937-1980) «*Легенькі плаття гралися мережками*»; **Степан Олійник** (1908-1982) «Він був справжнім новатором»; **Панько Педа** (1907-1937) «*Вітер*» (1929), «*Жовтнева пісня*» 1930), «*До 8 березня*» (1930), «*День – ніч*» (1931); **Дмитро Павличко** (1929-2023) «Поет весняного розвою»; **Богдан Антонич** (1909-1937) «*Автобіографія*», «*Чарки*», «*Веретено*», «*Село*», «*Пісня про незнищенність матері*», «*Портрет теслі*», «*Весна*», «*Вишні*»; **Валентин Лагода** (1913-1991) «Робітничий поет»; **Іван Семиволос** (1909-1943) «*Завод „Більшовик“*», «*Ранок у кварталах*» (1929), «*Літа мої вихрять удаль*»; **Олесь Гончар** (1918-1995) «Ми називало його просто: Гриць»; **Григорій Тютюнник** (1920-1961) «*Дорога світанкова дорога*», «*Я не позбавлений любові*», «*Мій народ – незборимий лев*», «*Риба йде на свіжі проруби*», «*Сталевар*», «*У кожному камені*»; **Михайло Потупенко** «Ліричний і мужній»; **Ярослав Шпорта** (1922-1956) «*Де ж це та стежина*», «*Важкі шляхи*», «*Я зустрів тебе негадано, я впізнав твою ходу...*»; **Ліна Костенко** (нар. 1930) «Пісня з поля бою»; **Володимир Булаєнко** (1918-1944) «*Важка дорога, хоч і знана*» (1943), «*Під тином ніч стара сидить*» (1942), «*В полях зачинені світанки*» (1942), «*Старці несли пісні щербаті*» (1942); **Григорій Донець** (1913-1985) «*Матроський заспів*»; **Кость Коваленко** (1916-1941) «*Чорноморські мотиви*» (1940), «*Горлиця*» (1941); **Олекса Ющенко** (1917-2008) «Продовження життя»; **Петро Артеменко** (1918-1942) «*В поході чи у таборі...*» (1940), «*Нижний бузок у весняній імлі*» (1938), «*На аварські мотиви*» (1941); **Андрій Бурлака** (1914-1950) «*Привокзальні етюди*: «*Заспів*», «*Вирвало руки*»; **Микола Сайко** (1897-1949) «*Липневого сонця одстояна тиша*» (1948), «*Цвітуть гречки*» (1947); **Микола Нагнибіда** (1911-1985) «3 недописаних зошитів»; **Олександр Супрун** «*Баркарола*», «*Купальна пісня*» (1955).

У клубі молодого література «Обрій» при письменницькій організації у Донецьку (осінь 1962) пропагував творчість Івана Драча, Миколи Вінграновського, Ліни Костенко, Івана Дзюби, Івана Світличного, Євгена Сверстюка.

3б. віршів, які у статті «Най будем щирі...» (1964) Стус відніс до «убогих і за змістом, і формою»: **Олекса Ющенко** (1917-2008) «*Шевченко йде по світу*» (1964); **Іван Цинковський** (1919-1987) «*Гомін землі і серця*» (1964); **Микола Подолян** (1923-2012) «*Душа і дума*» (1964); **Варвара Гринько** (нар. 1937) «*Полум'я троянди*» (1962; у статті «Най будем щирі...» (1964) Стус цитує поезії В. Гринько як випадки «романтизованої безплотності поезії»).

3б. віршів, які у статті «Най будем щирі...» (1964) Стус назвав такими, що «залишають пересічне враження»: **Ольга Стрілець** (1923-1974) «*Мой!*» (1963); **Вадим Крищенко** (нар. 1935) «*Тепла прорість*» (1963); **Микола Красюк** (1943-2004) «*Людяність*» (1963); **Віктор Лазарук** (нар. 1933) «*Синь озерна*» (1963).

3б. «*Поезія 1969*» (Київ: Рад письменник, 1969, вип. № 3): розділ «Поезія 69»: **Віра Артамонова** (1925-2016) «*Буйні трави п'янокі сіножаті*», «*Сніг іде. Тиша*», «*Дві волошки*»; **Валентин Бичко** (1912-1994) «*Спи, моя ноче, лапо кошлата...*», «*Прапор*», «*Змагання сил*», «*Осінь*»; **Сергій Бурлаков** (нар. 1938) «*Пролог покоління*», «*Вставайте, хлопці, веснувати підєм...*»; **Андрій Гудима** (нар. 1937) «*Я не молю вітрила слави...*», «*Поле починається не звідси...*», «*Прогнози*», «*Стукаю думками в перехожих*»; **Віра Добровольська** (нар. 1953) «*Літаки*», «*Я не знаю, можливо...*», «*Музикант*», «*Онуки*»; **Володимир Забаштанський** (1940-2001) «*Висота*», «*Футбол*», «*Сашко*», «*Смерть Сквороди*»; **Роман Качурівський** (1943-2009) «*Терен*», «*Настуся*»; **Павло Ключина** (1914-1972) «*А я не згоден з мудрістю такою...*», «*Ще вітри опівночі несуть...*»; **Григорій Коваль** (1921-1997) «*Заздрю колоску й простій травинці...*»,

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

«Торкни рукою...», «Снігурі»; **Тамара Коломієць** (1935-2023) «Маніфест», «Тополиний етюд», «Подаруй коханню моєму промені...», «Пісня»; **Григорій Кулеба** (1932-1990) «Сини», «Свіжість»; **Лідія Кульбак** (нар. 1940) «День світло-синіх хат. Ніч темного вина...», «Проз Чорну скелю чорний крук пантрує...», «Тепер це просто любитель-рибалка...», «Оці листи – о, ці фальшиві звуки...»; **Михайло Литвинець** (нар. 1933) «Іспанська мова», «Зачудування», «На току»; **Дмитро Луценко** (1921-1989) «Баклага»; **Володимир Мордань** (1937-2017) «Недописаний лист на столі...», «Дорога мені дорога...»; **Андрій М'ястківський** (1924-2003) «Теплі руки обмацують землю», «Сивий кінь», «Я до тебе прийду, як приходять бездомні...», «Вона і хата», «Рання осінь»; **Людмила Овдієнко** (1948-2015) «Він сердитий пробіг і стомлений...», «Вітри, як і люди, різні», «Я про тебе пишати не смію...», «Приходив ти – я пролісками квітла»; **Надія Приходько** (1926-1980) «Пам'яті Василя Порика», «Спогад», «Якщо милий...»; **Микола Сингаївський** (1936-2013) «Малі дерева схожі на дорослі...», «Я слухав, як себе шукала пісня...», «У лісовому затишку...»; **Віктор Терен** (нар. 1941) «Сонет комунарів», «Схвильований сонет», «Стрітень-день», «Карпати»; **Юрій Терещенко** (нар. 1949) «Ви кажете мені: „Діди тобі навіщо..“», «Як я вам наснюся, матінко, матусе...», «Шамотить беззубо солома...»; **Валентина Фільчакова** (нар. 1940) «Закарпатський етюд», «Жага»; розділ «Незабутні»: **Василь Басок** (1902-1938) «За обрієм – села» (1928), «Околиця» (1929), «Гроза в степу» (1930); **Микола Максись** (1927-1948) «Над Залужжям обгорілим...» (1943), «Герою-комсомольцю» (1948), «Україно моя» (1948), «Ходити ви хочете сито...» (1948); розділ «Вперше українською мовою»: **Юліуш Словацький** (1809-1849) «Мелодія 1» (1826; пер. М. Бажана), «Мелодія 2» (1826; пер. М. Бажана), «Не може недоля мене пригнобити» (пер. М. Бажана), «В останній день – в останній день...» (пер. М. Бажана), «Париж» (пер. І. Драча), «Новий рік» (1826; пер. І. Драча), «Чи битва життєва навіки з нами та...» (пер. В. Коротича), «В альбом до гр. Красінської» (1841; пер. В. Коротича). Стислий огляд зб. «Поезія-69» в контексті проблем абстракції (нереальності), несправжності відчуттів в поезії, заштампованості Стус дав в останньому сегменті рец. «Розмаїття тенденцій, або відради і клопоти музи» (1969).

Знання поточної літературної продукції через участь у літературних вечорах в аспірантські роки в Києві.

МИСТЕЦТВА	МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
<u>Музика</u> Дмитро Бортнянський (1751-1825). Автор опер, камерно-інструментальних творів, хоро-вих циклічних концертів, двохорних концертів, херувимських та причасних творів. Олександр Кошиць (1875-1944). Диригент і композитор. Творчість і доля. Відвідування циклу музичних лекцій в Донецькій обласній філармонії. Перегляд більшості опер та балетів в Донецькому театрі. Слухав ліричного баритона Юрія Гуляєва (1930-1986), в опері С. С. Гулака-Артемовського «<i>Запорожець за Дунаєм</i>» – баса Олексія Кривченю (1910-1974). Був на концертах Донецького і Закарпатського хорів, першокласних джазових оркестрів. Микола Лисенко (1842-1912). «<i>Баркарола</i>» («<i>Пливе човен...</i>»). Іван Козловський (1900-1993). Укр. колядки з хором Великого театру. (Платівка). У листі до дружини від 4.01.1978 Стус просить прислати йому платівку «українських пісень <u>добрих</u>». <u>Кіно</u> Дзига Вертов (1895-1954). Творчість (кінодокументаліст) і доля. Олександр Довженко (1894-1956). Творчість і доля. Фільми. (У статті «Най будем щирі...» (1964) Стус на прикладі Довженкових фільмів аналізує питання про умовність у мистецтві). Художній фільм «<i>Роман і Франческа</i>» (реж. Володимир Денисенко, Кіностудія імені Олександра Довженка, 1960, прем'єра 1961). Пісня з цього фільму «<i>Впали роси на покоси...</i>» (сл. Дмитра Павличка, муз. Олександра Білаша) стала улюбленою і часто наспіваною Стусом.	Вид.: «<i>Історія українського мистецтва</i>» (у 6 т. Київ: УРЕ, 1956-1969). Флоріан Юр'єв (1929-2021). Книга «<i>Музика світла</i>» (рос. «Музыка света»), Київ: Музична Україна, 1971). Віктор Лазарєв (1897-1976). Монографія «<i>Михайлівські мозаїки</i>» (рос., «Михайловские мозаики»), Москва, 1966, 270 с. У листі до дружини й сина від 8.05.1974 Стус по пам'яті вказує назву «Михайловские фрески» і помилково вказує ініціали автора «А.К.»).

МИСТЕЦТВА

Худ. фільми кіностудії ім. О. Довженка: «*Тіні забутих предків*» (реж. **Сергій Параджанов**, 1964) та «*Сон*» (реж. **Володимир Денисенко**, 1964).

ТЕАТР

Олександр Мишуга (1853-1922). Мистецтво оперного співу і доля.

Соломія Крушельницька (1872-1952). Мистецтво оперного співу і доля.

Лесь Курбас (1887-1937). Творчість і доля.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Олександр Архипенко (1887-1964). Творчість і доля.

Анатолій Петрицький (1895-1964). Творчість і доля.

Катерина Білокур (1900-1961). Альбом, «виданий десь 1957-1958 р.». Виставка в Києві у другій половині січня-лютому 1971.

Ганна Собачко-Шостак (1883-1965).

Опанас Заливаха (1925-2007).

Група київських художників-монументалістів, очолювана **Григорієм Синицею** (Донецьк, 1965-1966): **Алла Горська, Віктор Зарецький, Галина Зубченко, Надія Світлична, О. Коровай, І. Кулик**. *Мозаїчне панно на будинку експериментальної школи в Донецьку. Мозаїка в ювелірній крамниці у Донецьку* (автори Г. Синиця, Алла Горська, Віктор Зарецький).

Алла Горська (1929-1970).

Людмила Семикіна (1924-2021).

Галина Севрук (1929-2022).

Філософія	Історія України
Вишівський курс марксизму-ленінізму (діалектичного й історичного матеріалізму), політекономії та наукового комунізму.	Козацькі літописці XVIII ст. (літописи «<i>Само видця</i>», «<i>Грабянки</i>» та «<i>Самійла Величка</i>»). Трактат «<i>Історія Русів чи Малої Росії</i>» (кінець XVIII–поч. XIX ст., вид. 1846). Северин Наливайко (?-1597) – козацький ватажок, один із керівників повстання 1594-1596 років у Речі Посполитій. Карпо Скидан (?-1638) – полковник запорізьких нереєстрових козаків. Яків Остряниця (?-1641) – отаман укр. козацтва. Максим Кривоніс (1600-1648) – укр. військовий діяч періоду Хмельниччини, лисянський полковник, один з керівників козацько-селянських повстань в Україні під час Хмельниччини. Михайло Драгоманов (1841-1895). Історичні праці. Дмитро Яворницький (1855-1940). Дослідження Запорізької Січі. Циркуляр міністра внутрішніх справ царської Росії Петра Валуєва від 18 (30 за новим стилем) липня 1863 про заборону друкування книг укр. мовою. Микола Скрипник (1872-1933). Один із організаторів КП(б)У. Діяльність і доля. Іван Крип'якевич (1886-1967). Стус у листі до Б. Гориня від 1967 назвав історика «останній із могікан». Петро Толочко (1938-2024). Книга «<i>Древній Київ</i>» (рос., Київ: Наук. думка, 1976; Стус збирався просити дружину надіслати йому цю книгу). Політико-літературний зріз з іменами Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Симона Петлюри, Степана Бандери у контексті відомостей, поширюваних неофіційно.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Михайло Грушевський (1866-1934). Праця *«Історія України-Руси»* (1898–1936; у статті «Де-що з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьгоднішнє буття» (1968) Стус також цитує повідомлення у «Літературно-науковому віснику» (1904, № 3) про вихід 1-го тому цієї праці та її заборону в «російській Україні»). У «Коментарі Василя Стуса на вирок суду» Стус зазначає, що під час обшуку 12.1.1972 у нього вилучили «конспекти статей Грушевського, виданих до революції <1917 року>».

Юрій Липа (1900-1944).

Володимир Винниченко (1880-1951). Книга спогадів про Українську революцію 1917-1921 років *«Відродження нації»* (1920).

У статті «Феномен доби» (1970-1971) Стус детально викладає події «доби революції в Україні» (1917-1921), яка, на відміну від французької революції XVIII ст., «була неймовірно ускладнена ще й національними змаганнями».

Сергій Єфремов (1876-1939). Відкритий лист *«До „командуючого українським військом” та „народного секретаря” Юрка Коцюбинського»* (газ. «Нова Рада», Київ, 1918).

Сергій Мазлах (1878-1937) і **Василь Шахрай** (1888-1920). Публіцистична книга *«До хвилі (Що діється на Україні із Україною)»* (Саратов: Вид. Саратовського укр. відділу народного секретаріату справ національних, 1919).

Володимир Ленін (1870-1924). Вид. *«Ленін про Україну»* (рос. «Ленин об Украине», Київ, 1957; у статті 1970-1971 «Феномен доби» Стус цитує телеграму В. Леніна від 22 лютого 1920 з вимогою на практиці приймати папери укр. мовою).

Володимир Затонський (1888-1938). Стаття *«Українізація як засіб і складова частина соціалістичного будівництва»* (1927; Стус цитує цю статтю в статті «Феномен доби»). Виступ на X з'їзді РКП(б) у вид. *«Десятый съезд РКП(б). Стенографический отчет»*, Москва, 1963).

Олексій Гольденвейзер (1890-1979). Стаття *«З київських споминів»* (рос. «Из киевских воспоминаний»; у статті 1970-1971 Стус цитує оцінку О. Гольденвейзера соціального курсу Центральної Ради за вид.: Алексеев С. *Революция на Украине. По мемуарам белых* / под ред. Н. Попова. Москва-Ленинград: Госиздат, 1930).

Заява, надіслана ЦК КП(б)У до Виконкому Комінтерну у зв'язку з націоналістичними ухилами в КП(б)У, а також про шовіністичні вихили. (Стус переказує основні положення щодо останніх у статті 1970-1971-го «Феномен доби»).

Михайло Брайчевський (1924-2001). Рукописні статті.

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ	ЕНЦИКЛОПЕДИЧНІ ТА ЗАГАЛЬНІ ВИДАННЯ	ПОЛІТИКА
<u>ФІЗИКА І МАТЕМАТИКА</u> Ірина Заславська (1928-1976). <u>ПАЛЕОНТОЛОГІЯ</u> Георгій Бачинський (1936-1996).	<i>Український Радянський Енциклопедичний Словник: у 3-х т. / АН УРСР; голов. редкол.: М. Бажан (голов. ред.) та ін. Київ: Голов. ред. УРЕ УРСР, 1966-1968.</i> <i>Українська радянська енциклопедія (УРЕ, 1959-1965), зокрема цілковито присвячений Українській РСР т. 17 (Київ, 1965).</i> <i>Український календар за 1967 рік (Варшава). У статті «Дещо з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьогоденне буття» (1968) Стус наводить опубліковану у цьому виданні таблицю про національно-етнічний склад міського населення в Україні.</i> <i>Україна за п'ятдесят років (1917-1967): статистичний довідник / ЦСУ УРСР. Київ: Політвидав України, 1967.</i>	Іван Пулюй (1845-1918). У статті «Дещо з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьогоденне буття» (1968) Стус наводить розлогий матеріал про вченого, зокрема текст його послання-протесту з приводу заборони ввозу з-за кордону «Святого Письма» в укр. перекладі, надрукований у «Літературно-науковому віснику» (1903, № 3, с. 4-6). Доповідь міністра вищої і середньої спеціальної освіти УРСР у 1960-1973 роках Юрія Даденкова (1911-1991) на республіканській нараді ректорів вишів 1965 року. (Стус у статті «Дещо з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьогоденне буття» (1968) наводить з цієї доповіді статистичні дані про провадження навчання рос. мовою).

ПЕРІОД 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ
(12 СІЧНЯ 1972 – 7-12 СЕРПНЯ 1979)

МОВОЗНАВСТВО	КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Довідник з наголосу укр. мови. Агатангел Кримський (1871-1942). <i>Твори: в 5 т. 6 кн. Т. 3: Мовознавство і фольклористика.</i> Київ: Наук. думка, 1973. <i>Грамоти XIV ст. Пам'ятки української мови / упор., вступна ст., комен. і словники-показачики М.М. Пещак.</i> (Київ: Наук. думка, 1974). <i>Словник української мови: в 11 т. / Білодід І.К. та ін.</i> Київ: наук. думка, 1970-1980. У листі до рідних від 10.11.1976 Стус просив замовити і переслати йому 10 і 11 т. <i>Словник староукраїнської мови XIV-XV ст.: у 2 т. / ред. кол.: Д.Г. Гринчишин, Л.Л. Гумецька (голова), І.М. Керницький.</i> Київ: Наук. думка, 1977-1978. У листі до дружини від 10.01.1976 і до рідних від 10.11.1976 Стус просив замовити і переслати йому; у листі до дружини, сина і друзів від 31.12.1977-1.01.1978 Стус повідомляє, що вже має 1-й том словника.	<i>Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся).</i> Київ: Наук. думка, 1974. Зб. фольклору. Укр. нар. пісня, романс «<i>Взяв би я бандуру</i>». Передплачує видання: газ. «<i>ЛУ</i>» (зокрема за кінець травня 1973, 1974; у листі до дружини від 8.12.1974 Стус пише: «І вже не хотілося б читати і „ЛітУ“, яка кожного разу лише псує настрої і нічого не додає до того, що вже знане кількома минулими літами»); газ. «<i>Друг читача</i>» (1973, 1974; надалі відмовляється від підписки, бо, як пише у листі до батьків і дружини від 11.09.1974, «зовсім пуста газетка»); ж. «<i>Вітчизна</i>», від переплати якої на 1975 «відмовився», бо «черговий напад інтернаціонального виховання окошиться на нас і, здається, переважно на нас» (лист Стуса до дружини від 8.12.1974). Цікавився виданнями «<i>Радянська культура</i>», «<i>Радянська Україна</i>», «<i>Вісті з України</i>» (1973). Ж. «<i>Дніпро</i>» за 1972, № 3, про який Стус у листі до дружини	Арсен Каспрук (1919-1982). Рец. для слідства (1972) на зб. В. Стуса «<i>Зимові дерева</i>» (1970). Анатолій Ковтуненко (1920-1992). Рец. для КДБ на зб. М. Холодного «<i>Крик з могили: = Cry from Hell: захаяльні вірші з України</i>» (Укр. Вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1969). Читає окремі числа ж. «<i>Дніпро</i>» (1972, 1973). Читає газ. «<i>ЛУ</i>» (за листопад грудень 1975). Замовляв 1976 підписку на пів року газ. «<i>ЛУ</i>», ж. «<i>Жовтень</i>» та «<i>Всесвіт</i>». У березні 1977 просив дружини передплатити з півріччя газ. «<i>ЛУ</i>». <i>Шевченківський словник: у 2 т.</i> Київ: Укр. рад. енциклопедія, 1976. Передплачує ж. «<i>Жовтень</i>». Ж. «<i>Рад. літературознавство</i>» (1973, № 3), про що Стус писав до дружини від 9.04.1973: «оце перегляднув ч. 3 „Рад. літ.“ – наукові статті Зубкова, Жулинського. Здається, тільки Івакіна можна дивитися. Люди ведуть паразитарне існування – на науці, що є тільки quasi. Вони набралися фраз, як бліх, вигадують проблеми,

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
й сина від 15.02.1973 писав: «...побачив порожні, сновидні вірші сновид-поетів сновидного світу, варнякання прозаїків і порожню статтю Ю. Покальчука». У цьому номері «Дніпра» були надруковані: поезії – Василя Гарасим'юка (нар. 1956) «Пам'яті Федеріко Гарсія Лорки», «За народним мотивом», «Груні побіліли черешнями і білими...», «А я хлопець роду гуцульського...»; Галини Шидей (1949) «Сонні дуби на кручах...», «Стає замало світу у віконці...», «Згадка про нас», «Здавалосьь – зима, зима...»; Юрія Коваліва (нар. 1949) «Либонь, таке трапляється нечасто...», «Біля нашого серця...», «Лелече»; Ганни Козаченко (1949): «Тебе нема. Є двадцять вісім строп...», «Іще ніким незвідана, німа...», «Весняне», «Приснився вірш. Та тільки твої – не мій...», «Два роздуми»; Рауля Чілачави (нар. 1948) «У спраглім степу...», «Полюби мою правічну мову...», «Стали свідками дивного року...», «Я народився. коли на землі...», «Після штурму»; Григорія Гдаля (1941-2000) «Юнацьке», «Корінням я вишшов з тиші...»; Миколи Ночовного (нар. 1943) «Ніжність»; Валентина Пивоварова «Терикони»; Людмили Кисілюк: «Дню нинішньому», «Наче білим крилом лебединим...», «Люддині завше віку не стачає...»; Олега Олійниківа (1938-2018) «Понад степом хмароньки жалоби...»; Василя Мелещенка (нар. 1947) «Таверія», «Серпнева тронка»; Анатолія Костецького (1948-2005): «Забув би я тебе, забув...», «Сказали руки...», «Жовте серце веселого соняха...»; Ярослава Павуляка (1948-2010) «Казкове»; Івана Іова (1948-2001) «На канікули літні...», «Сторожові могили уночі...»; Анатолія Сірика (нар. 1939): «Запаху вечора», «З тиші...»; Мирослави Бундзяк «До гірський джерел студених...»; Богдана Чепурка (нар. 1949) з циклу «Дивне кохання» («А ви мене поховайте...», «Ви не кажіть, що я любив...»); Григорія Лютого (1949-2023) «Сьгодні ваше святонько, дівчата...»; Анатолія Компанця «По небокраю вже бредє зірниця...», «Живеш ти в голосі дощу...»; Ніни Циби: «Журавлиний дзвін»; Георгія Пет-	категорії, тенденції (хоч ці автори – і на те нездатні), цитують чуже, обсмуктують чуже, а чи чують себе кастратами духовними? Що їм відмі[і]ряно? Що – покладено їм? Ніц. Смерть спостигла їх ще до народження. Бо – таке вже життя: стара, як світ, приповідка. Нічого живого, нічого справжнього, нічого свого. Що той поліцай знає про слов'янофілів? Чи задумувався коли чим живилося їхнє полум'я? Він лише проставляє знаки – як стрілочник залізниці, якою він „перепускає“ поїзди, що давно проїхали без його цуценього дозволу. Але він існує. Він є: так йому здається». У цьому номері укр. академічного ж. були надруковані статті Миколи Жулинського (нар. 1940) «Духовність справжня і уявна. (Кілька спостережень над образом сучасника в журнальній прозі)»; Сергія Зубкова (1919-2007) «Спрямованість наукового пошуку. (З приводу книжки Ю.З. Янковського „Из истории русской общественно-литературной мысли 40–50-х годов XIX столетия. Спекурс по русской литературе)» та Юрія Івакіна (1917-1983) «Нотатки шевченкознавця. (Стаття дев'ята)». Біографія і твори Івана Величковського (1630-1701) та Григорія Сковороди (1722-1794). Леонід Хінкулов (1912-1986). Книга «Тарас Шевченко» (рос., Москва: Мол. гвардия, 1957, 1960, 1966 (Серія «Жизнь замечательных людей»)); можливо саме про цей твір у листі до рідних від 1.09.1975 Стус пише: «перечитував улітку 72 р. роман-біографію Хінкулова». В'ячеслав Чорновіл (1937-1999). Документальний зб. «Лихо з розуму» (1967). Віталій Коротич (1936-2025). Стаття про нові книги Р. Рождественського (1932-1994) «Напрямок зростання» (рос. «Направление роста», моск. ж. «Новый мир», 1975, № 7). Іван Дзюба (1931-2022). Публіцистика. Покаянний лист «До редакції газети „Літературна Україна“. Заява» («ЛУ», 1973, № 88, 9 лис-

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
рука-Попика (1932-2006) «<i>Місце народження</i>»; Тараса Унгуряна (нар. 1956) «<i>Сопілка</i>», «<i>Снігопад</i>»; а також добірка поезій літстудійців Ніжинського педінституту – Олександра Самійленка (1950-1977) «<i>Смерть Василя Чумака</i>», Володимира Сапона (1951-2017) «<i>Ленін</i>», «<i>Літаючі блюдиця соняхів...</i>», Валентини Хоменко (нар. 1948) «<i>Срібно дзвонять краплини на сонці...</i>», «<i>В мене очі – отави зеленень...</i>», Василя Нікітіна (1948-1991) «<i>На лузі</i>», Анатолія Мойсієнка (нар. 1948) «<i>Рондель</i>», Петра Громого (1949-2014) «<i>Синій вітер у синьому мареві...</i>»; проза – оповідання традиціоналіста-«побутописця» Миколи Григоріва (1924-1997) «<i>Щела</i>», «<i>Останній вітряк</i>», нарис Сергія Гречанюка (нар. 1947) «<i>Мудре дерево зелен-лісу</i>», роман представника укр. «хімерної прози» Віктора Міняйла (1919-2018) «<i>Зорі й оселедці</i>»; оглядова літературно-критична стаття про новітню укр. прозу, присвячену темі міста, Юрія Покальчука (1941-2008) «<i>Ритми сучасності</i>». Укр. гуцульський фольклор. «<i>Але вандруй, вандрівочку, вандруй, вандруй...</i>» (із репертуару гуцула Михайла Жураківського, у супроводі дрімби). «<i>Літопис Самовидця</i>» (XVII-XVIII ст.; Київ: Наук. думка, 1971. 204 с.). Климентій Зіновійв (сер. XVII ст. - 1717). Приповісті. (Література бароко). Григорій Сковорода (1722-1794). Іван Котляревський (1769-1838). Пісня «<i>Де згода в сімействі, там мир і тишина...</i>», яку співають в опері «Наталка-Полтавка» (1819). Тарас Шевченко (1814-1961). «<i>Кобзар</i>». Ремінісценції з Шевченкової лірики, зокрема з вірша «<i>Бували війни й військовій сварі...</i>» (1860). Вірш «<i>Минають дні, минають ночі...</i>» (1845) зі зб. «Три літа» (1861; Стус цитує 9-12 рядки в листі до дружини від 26.06.1978). Вірш «<i>Ой люлі, люлі, моя дитино...</i>» (1848; у листі до сина від 25.04.1979 Стус цитує 1-8 рядки).	топада). Стаття «<i>Син Кабарди</i>» (газ. «ЛУ», 1974, 29 листопада) про кабардинського письменника Хачіма Теунова (1912-1983). Стаття «<i>Пам'ять перед минулим, обов'язок перед майбутнім</i>» (опубл. в газ. «Вісті з України», 1974, № 18) – звіт про громадське обговорення в Палаці культури Київського авіазаводу (де І. Дзюба працював у заводській багатотиражці) кінопамфлету про ОУН «Убивця відомий». Микола Шамота (1916-1984). Стаття «<i>Актуальні питання літературної критики</i>» («ЛУ», 1974, 8 лютого). Григорій Кочур (1908-1994). Покаянне інтерв'ю з відхрещенням від зв'язків з колегами з-за кордону (газ. «ЛУ», 1977, 26 серпня). Віктор Іванисенко (1927-1997). Покаянна стаття «<i>Оракули з п'їтьми</i>» (газ. «ЛУ», 1977, 13 травня) з відхрещенням від зв'язків із колегами з-за кордону. Василь Захарченко (1936-2018). Покаянна стаття «<i>Право бути чесним</i>» (газ. «ЛУ», 1977, № 57, 19 липня, с. 4), в якій автор не лише каявся, а й обмовляв інших політв'язнів – Ів. Світличного, З. Антонюка, С. Глузмана та ін. В. Горновий (псевдонім). Стаття «<i>За „так“ грошей не дають</i>» (газ. «ЛУ», 1977, 29 квітня), в якій облито брудом М. Коцюбинську та Б.Д. Антоненка-Давидовича. Стус просив надіслати або переказати зміст. Данило Шумук (1914-2004). Лист до брата з гострою критикою (надр. 1977 в газ. «Вісті з України»). Стус просив надіслати або переказати зміст. Віталій Виноградський (1925-2012). Стаття «<i>А сонце світить нам</i>» (газ. «ЛУ», 1977, 21 жовтня). (Статтю написано за матеріалами редакційної пошти – відгуками на «покаянні» виступи В. Захарченка «Право бути чесним»

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Іван Франко (1856-1916). <i>Зібр. творів: у 50 т.</i> (Київ: Наук. думка, початок вид. 1976). Поема «<i>Мойсей</i>» (1905; у листі до сина від 25.04.1979 Стус цитує 2-у строфу VIII пісні). Леся Українка (1871-1913). Поезії. Зокрема вид.: <i>Зібр. творів: у 12 т.</i> / АН УРСР ; [редкол.: Є.С. Шаблювський (голова) та ін.]. Т. 1: Поезії / упоряд. та прим. Н.О. Вишневської; ред. тому А.А. Каспрук. Київ: Наук. думка, 1975. (В листі до дружини від 8.03.1976 Стус писав: давно її не читав, але захвату особливого не маю). Вірш «<i>Товаришці на спомин</i>» (1896). Василь Стефаник (1871-1936). Проза. Зб. новел «<i>Кленові листки</i>». Агатангел Кримський (1871-1942). Повісті. Вид.: <i>Твори: в 5 т. 6 кн.</i> Т. 1: Поетичні твори, оповідання. Київ: Наук. думка 1972. Олександр Олесь (1878-1944). Поезія. Вірш «<i>О, принеси́ть – як не надію...</i>» (1921; Стус цитує у листі до О. Орача від 22.11.1977). Володимир Свідзінський (1885-1941). Зб. «<i>Поезії</i>» (Львів: Рад. письменник, 1940). Вірші поза зб. Лавро Миронюк (1887-1931). Поет. Михайло Драй-Хмара (1889-1937). Павло Тичина (1891-1967). Поезія. Вірш «<i>Партія веде</i>» (1933; Стус цитує початкові рядки у листі до Н. і Л. Світличних та П. Стокотельного від 21.11.1977). Поема-симфонія «<i>Сковорода</i>» (1921-1922; вид.: Київ: Рад. письменник, 1971). Вірш «<i>За хмарами обвали</i>» із «Кримського циклу» (1926; Стус цитує окремі рядки у листі до дружини від 26.06.1978). Максим Рильський (1895-1964). Вірш «<i>Слово про рідну матір</i>» (1941; в листі до дружини	(газ. «ЛУ», 1977, 22 липня), В Іванисенка «Оракули з п'ятьми» (газ. «ЛУ», 1977, 13 травня), де критик дає відсіч «буржуазним націоналістам» Б. Бойчукові, І. Кошелівцю, радіостанції «Свобода» за їхні «наклепницькі» виступи про ситуацію в Україні, переслідування інакходумців тощо). Дмитро Донцов (1883-1973). Критика і публіцистика. Гелій Снегирьов (1927-1978). Прес-конференція, на якій йшлося про деморалізацію селян й інтелігенції в Україні. Леонід Гамольський (1941-2019). Стаття «<i>„Дискусія“ навкулачки</i>» (газ. «Вісті з України», 1978, № 13). Павло Мовчан (нар. 1939). У листі до дружини й сина від лютого-березня 1974 Стус пише: «Ще – лист від Олега (вирізка з журналу і яка-така стаття Мовчана про поета <Миколу Зерова (1890-1937)>, якого мені тут не дозволяють читати, виховуючи заборонами)». Можливо, йдеться про статтю П. Мовчана «<i>Пластика і контури поезії М. Зерова</i>» («ЛУ», 1967, 7 серпня). Агатангел Кримський (1871-1942). <i>Твори: в 5 т. 6 кн.</i> Т. 2: Художня проза. Літературознавство і критика. Київ: Наук. думка, 1972. Леонід Череватенко (1938-2014). Стаття «<i>Своєю дорогою</i>» (ж. «Дніпро», 1972, № 11). Євген Волошко (1927-2006). Стаття «<i>Хто вони „друзі“ та „доброзичливіці“?</i>» (ж. «Донбас», 1974, № 4), де в контексті «справи Добоша» (спецоперація КДБ, яка 1972 призвела в Україні до хвилі арештів) тавровано як «націоналістичних відщепенців» В. Стуса, Ів. Світличного, Є. Сверстюка, В. Захарченка, а також негативно оцінено Г. Кочура, Віру Вовк, А.-Г. Горбача.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
й сина від 15.02.1973 Стус цитує передостанній рядок твору «<i>Лисиці брешуть на щити</i>»). «Книжечка» (як називає Стус у листі до дружини й сина від 8.05.1974) «<i>Як парость виноградної лози</i>» (Яку саме «книжечку» має на увазі Стус, з'ясувати не вдалося; зб. під такою назвою у М. Рильського нема, є вірш «Мова» (1956), який починається саме таким рядком). Вірш «<i>Ластівки літають, бо літається...</i>» (1929; Стус неточно цитує рядки «Хай собі кружляє, обертається, Хоч круг лампочки, земля стара!..» у листі до батьків від 10.05.1975). Вірші та пісні в романі О. Ільченка «<i>Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і Чужа Молодиця</i>» (1958). Поетичні зб. «<i>Синя далечінь</i>» (1922), «<i>Крізь бурю й сніг</i>» (1925), «<i>Тринадцята весна</i>» (1926). Євген Плужник (1898-1936). Поезія «<i>Знов за вікном осіння тиха мжичка...</i>» зі зб. «<i>Рівновага</i>» (1933, вид. 1948; у листі до рідних від 3.08.1975 Стус цитує 2-й піввірш з третього рядка 2-ї строфи твору: «на всі духові болі»). Борис Антоненко-Давидович (1899-1984). Проза. Микола Бажан (1904-1983). Поезія. Зб. «<i>Карби</i>» (1978; «прочитав з приємністю» пише Стус у листі до Р. Довгань від 24.06.1979), зокрема вірш «<i>Ніч на Івана Купала. Прослухавши симфонію Л. Гравовського</i>» з циклу «Нічні концерти» (Стус назвав цей твір «досить цікавий вірш» – там само). Рання поезія часів історичної поеми «<i>Сліпці</i>» (1930-1931). Поезія «<i>Нічний рейс</i>» (1929; Стус цитує з невеликими змінами 4-8 рядки останньої строфи у листі до дружини від 26.06.1978 та у листі до І. Світличного від 3.05.1979). Переклади з Рільке, епічної поеми грузинського поета Шота Руставелі (бл. 1160-1172 - бл. 1216) «<i>Витязь в барсовій шкурі</i>» (XII ст.). Василь Мисик (1907-1983). Поезія. (У листі до О. Орача від 14.08.1977 Стус пише: «нині, може, після Бажана, – люблю найбільше читати»).	Юрій Бадзьо (1936-2018). Незахищена кандидатська дисертація «<i>Критерії правди в оцінці літературно-художнього твору</i>» (1964). Листи до Стуса про поезії Р.М. Рільке та їх Стусові переклади. Критичні статті про творчість молодих укр. прозаїків, зокрема Володимира Дрозда. Леонід Єремєєв (нар. 1935). Монографія «<i>Французький „новий роман“</i>» (рос. «<i>Французский „новый роман“</i>», Київ: Наук. думка, 1974; у листі до батьків від 14.03.1975 Стус пише: «цікаві деякі цитування й переказування чужих думок»). <i>Дорожні нотатки А. Москаленка і В. Коптілова</i> для ж. «Всесвіт» (див. лист Стуса до дружини від 13-17.10.1975). Можливо, йдеться про публікацію: Віктор Коптілов (1930-2009). «<i>Листи з Парижа</i>» (ж. «Всесвіт», 1974, № 1, 2, 3, 5, 6, 8, 11, 12). Ж. «<i>Жовтень</i>», 1976, № 1 (Стус у листі до дружини від 26.02.1976: «Одержав „Жовтень“ № 1 – побачив, яка біднота інтелектуальна, яка проза ница, які вірші, які статті. Єдине, що спинило око – стаття про Йова Кондзелевича (візьми історію українського мистецтва – і подивись фрагменти Богородчанського іконостасу!). Враження від журналу – ніби знову вся Галичина перерита шанцями, ніби годинник історії став відставати в кабінеті редактора років на 30. І нащо я передплачував цей журнал?»): зміст – Григорій Лупій. «<i>Пласти нашого життя</i>»; Володимир Вукович. «<i>Краю ти наш верховинський</i>»; Марія Ожицька. «<i>Літопис, творений народом</i>»; Роман Федорів. «<i>День повернення боргів</i>»; Володимир Радовський. «<i>Записки книжкового слідопита</i>»; Юрій Смолич. «<i>Головка</i>»; Тарас Салига. «<i>Пульс жанру (огляд)</i>»; Клавдія Панасюк. «<i>Багатство палітри романіста</i>»; Галина Гордасевич. «<i>Сильна слабка жінка</i>»; Яків Біліченко. «<i>У пошуках синьора птаха</i>»; Броніслав Жухевич. «<i>Життя Давида Бойка</i>»; Тетяна Головіна. «<i>„Плавали очі в тумані...“</i>»; Передз'їздівська анкета «Жовтня»; Галерея «Жовтня»; 3 калейдоскопу подій.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Богдан-Ігор Антонич (1909-1937). Лірика. (У сприйманні Стуса – з лорківськими асоціаціями). Поезії «<i>На вітер</i>» (1933), «<i>Змія</i>» (1934, зб. «Три перстені»). Олександр Ільченко (1909-1994). Роман у піджанрі химерної прози «<i>Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і Чужа Молодиця</i>» (1958). Микола Лукаш (1919-1988). Неопубліковані переклади М. Лукаша з інших літератур Стусові надсилала М. Коцюбинська. Віра Вовк (1926-2022). Поезії, зокрема «<i>Нині розпеклись барви...</i>», «<i>Як сутінок напинає...</i>», «<i>Канна зарана...</i>» (редакція поезій, зафіксована в листі Віри Вовк до Стуса, про який він говорить у своєму листі до дружини від 13-17.10.1975). Євген Сверстюк (1928-2014). Вірш «<i>Сервантес</i>» (1974). Дмитро Павличко (1929-2023). Зб. «<i>Правда кличе</i>» (1958). Іван Світличний (1929-1992). Поезії. Лірика періоду пермських таборів. Вірш «<i>Гелґочуть хмари... Хмарам скрутно...</i>» (1974; можливо, саме цей вірш має на увазі Стус у листі до дружини від 7.01.1975, де вуалює його під неіснуючий твір Свідзінського «Гелґочуть гуси»). Стус пише, що цей твір «із зумисною формою, в яку, як у перловиць стулки, закладено багато змісту. Тільки там бракує чогось – може, техніки, може, напору, який покриває своєю хвилею той чи інший недогембльований текст»). Зб. «<i>Гратовані сонети</i>» (Мюнхен: Сучасність, 1977). Вірш «<i>Смертники</i>» («Не люблю я, братове, ритуальної смерті»). Ліна Костенко (нар. 1930). Поезії. Зб. «<i>Княжа гора</i>» (1972, не вийшла через заборону з боку рад. цензури, але Стус знав, що вона мала вийти). Зб. «<i>Над берегами вічної ріки</i>» (1977). Поема «<i>Зоряний інтеграл</i>» (1963).	Вадим Скуратівський (нар. 1941). Стаття «<i>Нотатки про масову культуру</i>» (ж. «Всесвіт», 1976, № 9). Артеміда Супряга, в 1978 заступник редактора газети Тенькінського р-ну Магаданської обл. «Ленинское знамя». Стаття «<i>Друзья и враги Василя Стуса</i>» («Ленинское знамя» від 8.08., 11.08 і 15.08.1978). О.М. Петренко, журналіст, працівник газети «Ленинское знамя». Стаття про обговорення статті А. Супряги «Друзья и враги Василя Стуса» («Ленинское знамя» від 29.08.1978). А. Долмашец. Стаття «<i>Это страшное слово – война</i>» («Ленинское знамя» від 15.03.1979) – засудження «бандеровця» Стуса під враженням від статті А. Супряги «Друзья и враги Василя Стуса». Микола Подолян (1923-2012). Стаття «<i>Заокеанська пташка з оунівського піддашка</i>» (газ. «ЛУ» від 15.08.1978), яка є пасквілем на інодумців з метою їхньої дискредитації. (У листі до дружини від 27.08.1978 Стус пише: «Читав статтю Подоляна – пусте!»). У листі до Левка Лук'яненка від 9.11.1977 Стус цитує або переповідає замовлені карними органами рецензії: 1) на рукописи В. Чорновола (зокрема під назвами «Записка», «Характерні риси фашизму») працівників Львівського держун-ту – канд. істор. наук, доц. Петра Анірова (1905-1987), канд. філол. наук, доц. Віктора Рябого (1933-1993), канд. філос. наук Олени Веремесвої (1926-1990), заст. ред. львівської газети «Вільна Україна» М.Я. Белінського; 2) канд. філос. наук О. Веремесвої, заст. ред. львівської газети «Вільна Україна» М.Я. Белінського, зав. кафедри наук. комунізму Львівського політехнічного ін-ту Володимира Сульженка (1923-1999), канд. економ. наук того ж вишу Володимира Шпилюка (пом. не раніше поч. 2000-х, США) на працю В. Чорновола «<i>Що і як обстоює Богдан Стенчук (66 запитань і зауваг „інтернаціоналістові“</i>» («Український вісник», Париж; Балтимор: Українське Вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1972, вип. V-VI);

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Григор Тютюнник (1931-1980). «Гарне», в оцінці Стуса в листі до родини сестри дружини від 26.09.1973, оповідання «<i>Сліпий дощ на спілі яблука</i>» (ж. «Вітчизна», 1973, № 8) – «прекрасна фактура довкола порожнечі, бо смисл – обцяцьковування дозволених закутів». Роман Андріяшик (1933-2000). Роман «<i>Додому нема вороття</i>» (1976; тема: вижити і зберегти гідність серед страхіть війни; Стус, за його словами у листі від 21.11.1977 до Н. і Л. Світличних і П. Стокотельного, прочитав цей твір «з відрадою»). Василь Симоненко (1935-1963). Поезії. Зокрема вірш «<i>Лебеді материнства</i>» (1962). Борис Олійник (1935-2017). Зб. поезій: або «<i>Рух. Поезії</i>» (Київ.: Рад. письменник, 1973) або «<i>На лінії тиші. Поезії. Поєми</i>» (Київ: Дніпро, 1972). Зб. поезій і поєм «<i>Істина</i>» (1976; враження Стуса: «Це мені радості не дало...» (лист до О. Орача від 5.04.1977)). «Дантівська стилізація» (за визначенням Стуса у листі до дружини й сина від 7.12.1973) «<i>Гора. Роздум</i>» (ж. «Вітчизна», 1973, № 11). Микола Вінграновський (1936-2004). Зб. «<i>На срібнім березі</i>» (1978; враження Стуса у листі до Р. Довгань від 24.06.1979: «боляче було. Київська прописка часом вадить талантові. Як і київські видавництва»). Вірш «<i>Літній ранок</i>» (1964). Іван Драч (1936-2018). Підбірка віршів «<i>Первопочатки</i>», куди увійшли: «<i>На Оболоні</i>», «<i>Гостина в цукровиків</i>», «<i>Балада про десант</i>», «<i>Сонце сходило з крові...</i>», «<i>Десять о п'ятій ранку...</i>» (ж. «Вітчизна», 1972, № 1; у листі до дружини й сина від 15.02.1973 Стус назвав ці твори «велике бознащо»). Зб. «<i>До джерел. Вірші. Поєми. Переклади</i>» (1972). Зб. віршів «<i>Київське небо</i>» (1976; враження Стуса: «Це мені радості не дало...» (лист до О. Орача від 5.04.1977)). Олесь Доріченко (1936-2020). Можливо, зб. поезій «<i>Круговиди</i>» (1977). Враження Стуса: «Це мені радості не дало...» (лист до О. Орача від 5.04.1977).	3) львівських філологів («тюремних рецензентів», за визначенням Стуса) Івана Дорошенка (1924-1985), Федір Неборячка (1919-2003), Івана Грицютенка (1914-1995), Івана Сварника (1921-1989) на творчість Михайла Осадчого (1936-1994); 4) літературознавців Дем'яна Григораша (1921-1992), Володимира Здоровеги (1930-2006), Михайла Нечиталюка (1922-2010) і Павла Ящука (1923-1987) на творчість Ірини Калинець-Стасів (1940-2012); 5) літературознавців В. Здоровеги, Д. Григораша, М. Нечиталюка, доц. ЛДУ В. Рябого й Івана Курганського (нар. 1930), члена СПУ Георгія Книша (1922-1997), ст. викл. Львівського поліграфічного ін-ту Миколи Старовийта (1939-2012) на творчість Ігоря Калинця (1939-2025), зокрема на його зб. «Підсумовуючи мовчання» (1970, вид. 1971), «Спогад про світ» (1970), поезію «Вежа твоєї печалі» з циклу «Віно для княжни» (1971).

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Віталій Коротич (1936-2025). Поезії. Зокрема: «*Пам'яті футболістів київського „Динамо“, розстріляних фашистами*» (інша назва: «Фото, зроблене після футбольного матчу», 1960-ті?), «*Максим Рильський на полюванні*» (1971), поема «*Ленін, том 54*» (зі зб. 1968 «Вогонь»). Вірш «*Лист*» («Не нарікай...», 1970; у листі до батьків від 4.03.1975 Стус пише: «найкращий – для мене – вірш „Не нарікай“, хоч автор подекуди і фальшивить у стилі»). Зб. «*Щоденник*» (1973; в листі до батьків від 14.03.1975 Стус пише: «Здивували окремі тематичні зацікавлення автора і його прилюдні позви з власним сумлінням»).

Володимир Підпалій (1936-1973). Поезія. Переклади.

Віктор Корж (1938-2014). Поезія.

Ігор Калинець (нар. 1939). Поезія. Вінок сонетів «*Сковорода*» (1973; Стус у листі до І. та І. Калининців від 13.09.1978 пише: «загального захоплення Твоїм „Сковородою“ я не поділяю. Певне, я не вчитався в нього, бо Івановій (Св[ітличного]) оцінці довіряю більше, ніж своїй»).

Борис Нечерда (1939-1998). Зб. «*Літак у краплі бурштину: поезії*» (1972; Стус у листі до Р. та Б. Довганів від 1.07.1973 пише: «Впечатление отвратительное»).

Валерій Шевчук (1939-2025). Оповідання «*На вітрах*» (1974).

Роман Лубківський (1941-2015). Поезія.

Ірина Жиленко (1941-2013). Перша зб. «*Соло на сольфі*» (1965). Друга зб., можливо, «*Автопортрет у червоному*» (1971: «не успел дочитать», але «он мне очень понравился» – лист Стуса до Р. і Б. Довганів від 10.07.1973).

Василь Голобородько (нар. 1945). Поезії. Вірш з його першої поетичної зб. «Летюче віконце» (1970) «*Закоханим поглядом*» (Стус цитує по пам'яті у листі до дружини від квітня 1979).

Світлана Йовенко (1945-2021). Зб. поезій «*Бузок у січні*» (1977). Враження Стуса: «Це мені радості не дало...» (лист до О.Орача від 5.04.1977).

Семен Глузман (1946-2026). Поезії (рос.) періоду перебування в таборі та на засланні.

Павло Мовчан (нар. 1939). Поетична зб. «*Зело*» (1973). Вірші про І. Франка в тижневику «Україна» (у листі до дружини від 12.09.1976 Стус пише з цього приводу: «прочитав вірші Павла Мовчана <...> про Франка. І майже самі поразки – і майже в кожному рядку. А то ще – фальшу посередині. <...> шкода. Славний же поет <...>»).

Юрій Щербак (нар. 1934). Повість «*Міміза*».

Леонід Первомайський (1908-1973). Добірка поезій. У листі до дружини й сина від 8.05.1974 Стус зазначає: «Вірші не з кращих поетових, багато трюїзмів бульдозерної сантиментальності, як у вічно молодих українських класиків».

Володимир Бровченко (1931-2013). Поезії.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Василь Козаченко (1913-1995). Літературний бонз, представник офіційної укр. рад. літератури.

Юрій Збанацький (1913-1994). Літературний бонз, представник офіційної укр. рад. літератури.

Ж. «*Жовтень*», 1976, № 1 (Стус у листі до дружини від 26.02.1976: «Одержав „Жовтень” № 1 – побачив, яка біднота інтелектуальна, яка проза ница, які вірші, які статті»): поезія – **Петро Скунець** (1942-2007) «*Прислухайся – говорить Рік Новий*» (вірші), **Андрій М'ястківський** (1924-2003) «*Журавлиний слід*» (вірші), **Іван Чернецький** (1935-2020) «*Світ одкривати*» (вірші), **Серафим Попов** (1913-2003) «*Говорить зоря, немов знамено*» (вірші); проза – **Тарас Мигаль** (1920-1982) «*Лицарі „Іржавої остроги”*» (роман); за столом новеліста – **Роман Іваничук** (1929-2016) «*Недоспіване*», **Анатолій Звірик** (1937-2017) «*Горошина*»; пост імені Ярослава Галана – **В'ячеслав Засанський** (1920-1992) «*Спекулянти фальшивою монетою*», **Онуфрій Дуркало** (1928-1984) «*Постріли серед ночі (повість про пережите)*».

УКРАЇНСЬКА РОСІЙСЬКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА

Микола Гоголь (1809-1852). Поема «*Мертві душі*» (рос. «Мёртвые души», 1842).

Іван Стаднюк (1920-1994). Роман про життя укр. села в 1930-ті – повоєнні роки «*Люди не ангели*» (рос. «Люди не ангелы», 1963, 1972; у листі до дружини від 22-30.09.1976 Стус писав: «Прочитав „Люди не ангелы” Стаднюка – свого, вінничанина, солов'я – майже такого, як Стельмах. І пасажі є дивні (в післямові), і заколисування гріха (<...> так уж сталося), але надто вже примітивно написано <...>»).

МИСТЕЦТВА	МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
<u>ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО</u> Тарас Шевченко (1814-1861). Вид.: «Т.Г. Шевченко. Альбом» (Київ: Мистецтво, 1976). Федір Кричевський (1879-1947). Листівка із зображенням картини художника. Михайло Хмелько (1919-1996). Гігантські полотна, про які Стус пише в листі до дружини від 22.01.1976: «декор, манірність, зумисність, одне слово – <u>мистецтво</u>, фе». Мирослав Радиш (1910-1956). Репродукції картин. Зоя Лісовська-Нижанківська (нар. 1927). Репродукції картин (поєднання урбанізму, традиції, експресіонізму і примітивізму). Любомир (Любослав) Гуцалюк (1923-2003). Репродукції картин експресіоністичного стилю. Юрій Соловій (1924-2007). Репродукції картин (можливо, тих, що були створені під впливом нью-йоркської експресіоністичної школи). Яків Гніздовський (1915-1985). Репродукції картин. Стефанія Шабатура (1938-2014). Творчість і доля мисткині і політичної арештантки. <u>ГОНЧАРСТВО</u> Іван Гончар (1888-1944). Листівка із зображенням глека роботи І.Т. Гончара з Державного музею українського народного декоративного мистецтва у Києві. <u>МУЗИКА І ВИКОНАВСЬКЕ МИСТЕЦТВО</u> Дмитро Бортнянський (1751–1825). Класична музика. Іван Козловський (1900-1993). Українські колядки з хором Великого театру. (Платівка). Борис Гмиря (1903-1969). Виконання революційної пісні «По пыльной дороге телега несётся...» (1860; автор слів і музики невідомий).	Вид.: <i>Византия. Южные славяне и Древняя Русь. Западная Европа: искусство и культура</i>: сб. статей в честь В.Н. Лазарева. Москва: Наука, 1973. (У листі до дружини й сина від 8.05.1974 Стус називає це вид. «розкішним», ідентифікує його жанр як «монографія», дає назву «Византия, Древняя Русь и Западная Европа» і зазначає: «Чи це не одна з кращих книжок, які я нині маю», а також помилково вказує ініціали Лазарева «А.К.»). Агатангел Кримський (1871-1942). <i>Твори: в 5 т. 6 кн.</i> Т. 4: Сходознавство. Київ: Наук. думка, 1974; Т. 5. Кн. 1: Листи (1890-1917). Київ: Наук. думка, 1973; Т. 5. Кн. 2: Листи з Сирії та Лівану (1896-1898). Київ: Наук. думка, 1973. Платон Білецький (1922-1998). Книга «„Козак Мамай“ – українська народна картина» (Львів, 1960). Лесь Танюк (1938–2016). Монографія «<i>Мар'ян Крушельницький</i>» (рос., Москва: Искусство, 1974; в листі до батьків від 14.03.1975 Стус пише: «Мав велику відраду од книги про Крушельницького»).

ФІЛОСОФІЯ	ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
Філософський словник.	Борис Бобровський (1868-після 1918) – військовий діяч, генерал-поручник Армії Української Народної Республіки, дипломат. Михайло Брайчевський (1924-2001). Валентин Мороз (1936-2019). Есе «Хроніки опору» (рос. і укр., 1970). Щорічник Ін-ту археології «Київська старовина» (Київ: Наук. думка, 1972). Вид.: <i>Історія Української РСР</i>: у 8 т., 10 кн. (Початок видання 1977, Київ: Наук. думка). Юрій Давидов (1924-2002). Книга в жанрі історичної прози «<i>На скаковом полі, около бойни...: повість о Дмитрии Лизогубе</i>» (1978; у листі до сина від 9.10.1978 Стус писав: «Недавно я прочитав чудову книгу про українського революціонера Дмитра Андрійовича Лизогуба. Це давній козацький рід, його батьки боролися за незалежність України – в часи Богдана Хмельницького. Коли б тобі захотілося прочитати цю книгу..., то або дістанеш у бібліотеці, або дістане мама, або я вишлю»). Юрій Шухевич (1933-2022). Трагічна доля політв'язня. <u>НАРОДОЗНАВСТВО</u> Катерина Матейко (1910-1995). «<i>Український народний одяг</i>» (Київ: Наук. думка, 1977).

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ	ЕНЦИКЛОПЕДИЧНІ ВИДАННЯ	ПОЛІТИКА
<u>АСТРОНОМІЯ</u> Астрономічний довідник на 1974 рік.	<i>Український радянський енциклопедичний словник: у 3 т. (УРЕС, Київ, 1966-1968).</i>	Йосип Сталін (1878-1953). У листі до П.Ю. Шелеста від 1972 Стус пише: «Ще дитиною, пухнучи з голоду в післявоєнні роки, я зобов'язаний був кричати: „Спасибо товарищу Сталину за наше счастливое детство”». Петро Шелест (1908-1996). У листі до П.Ю. Шелеста від 1972 Стус пише: 1) «Хто, скажімо, <...> повірив недавньому процесові над Синявським і Даніелем? <...> Як відомо, „весь радянський народ” одностайно засудив „перевёртышей”. <...> Чому людину можна судити за художній твір?» (йдеться про карний процес 10-14.02.1965 над рос. письменниками Андрієм Синявським (1925-1997) та Юлієм Даніелем (1925-1988), звинувачених у передачі за кордон для оприлюднення творів, що «ганьблять радянський державний і суспільний устрій»; вирок суду викликав міжнародний скандал і протести всередині Союзу, які започаткували дисидентський рух в СРСР); 2) «слово „наклеп” в умовах радянської дійсності втрачає свої точні характеристики: Н. Коржавін, передхоплюючи на десятиліття рішення 20 з'їзду партії, писав „наклеп” на Сталіна; те, що казав В.І. Ленін про Сталіна, в 30-х роках було наклепом, за Хрущова стало правдою, чим стало тепер – ще не вирішено (немає вказівки). „Геніальні марксистсько-ленінські положення” Хрущова, схвалені всім радянським народом, стали сьогодні

ПОЛІТИКА

антимарксистськими». **(Наум Коржавін (1925-2018) – російський і американський письменник, з 1993 перебував в еміграції в США; мабуть, Стус має на увазі вірш Н. Коржавіна «На смерть Сталіна», 1953);**

3) «Складається враження, що господар нашої країни – великий міщанин, якого продукують з усіх верств – від робітника до академіка. Верх деградації ж – наша т. зв. інтелігенція, яку, правда, рятують од повної ганьби посмертні німби замучених, зацькованих, закатованих типу Маяковських, Довженків, Пастернаків, Чаренців, Заболоцьких, Вертових, Курбасів, Мейерхольдів. Візьміть історію нашого письменства. Майже вся класика соціалістичного реалізму складається з жертв. Візьмімо українську літературу. Еллан (Блакитний), Вишня, Головка, Сосюра, Кулик, Тичина, Яновський, Слісаренко, Куліш, Курбас, Косинка, Рильський, Йогансен, Петрицький, Плужник, Бажан, Зеров, Драй-Хмара, Филипович, Підмогильний, Поліщук, Семенко і т.д. – хто з них не був „запеклим націоналістом“ <...> Назовіть хоча б одного російського письменника! Згадайте Маяковського, Пастернака, Шолохова, Платонова, Зоценка, Еренбурга, Паустовського, Кольцова, Олешу, Бабея, Мартинова, Мандельштама, Заболоцького, Ахматову – хто з них насолоджувався найбільшою в світі свободою? <...> Як відомо, все краще з золотого фонду соціалістичного реалізму – все виходило з величезними родовими муками. Великий радянський прозаїк М. Шолохов немало набідився з своїм Г. Мелеховим. Так було і з Фадеєвим, і з Довженком, і з Твардовським, і з Маяковським, і з Платоновим. <...> Візьміть у руки олівець і підрахуйте: скільки митців знищив Сталін і скільки – Гітлер. Відшукайте пропорцію. І тоді вже скажете, хто із них комуніст, а хто – фашист, хто з них бандит, а хто – вождь. <...> В мистецтві ми відстали на десятиліття. Ми регресуємо далі. А наші геніальні митці, такі як Пастернак, Цветаєва, Мандельштам, відомі більше за кордоном, ніж у себе на Батьківщині. Геніальних Архипенка, Крушельницьку, Мишугу, Кошиця знає весь світ. Тільки не рідний народ. <...> В зв'язку з появою ряду свіжих творів у часи „відлиги“ почали помалу перекопуватися межі цензури <...> Пішла ціла пошесть спискової літератури, змушених друкувань Солженіцина, Твардовського, Еренбурга, Гжицького і т.ін. Тут і почалися „кримінальні процеси“ <...> Але скажіть, що таке заборонені книги? Чи є у нас відкритий для ознайомлення список такої літератури? Ми добре знаємо, що вносить у свій Index librorum prohibitorum (список заборонених книг) римський папа, але не знаємо, над чим метикує наш цензурний папез. Чи можна читати таких авторів як Хвильовий, Драй-Хмара, Зеров, Филипович, Антонич, Винниченко, Грушевський, Єфремов, Підмогильний, Скрипник, Івченко, Плужник? Чи можна читати ті твори Горького, Рильського, Буніна, Тичини, Бажана, Яновського, Вишні, Сосюри, які видавалися в 10-20 роки, а зараз не видаються? Чи можна читати „Таємну дипломатію“ К. Маркса, чи це не марксистський твір? <...> Чи можна читати ті твори революційного демократа І. Франка, які не ввійшли до 20-томника? <...> Ви знаєте, що знищувати книги – це робота фашистів-людоджерів? Чого вилучають комплекти дореволюційних російських і австрійських видань (як це сталося при трусах у І. Світличного, В. Чорновола і ін.). <...> Чому при обшуках забирали рукописи молодих авторів – Б. Мамайсура, Л. Череватенка, та ін. Таке вивласнення душ нищить будь-яку вартість людського існування. Постріли, якими закінчувалось життя Маяковських, Скрипників, Орджонікідже, Фадеєвих, Хвильових, зашморги, в які лізли Єсеніні і Цветаєви – це знаки рівняння між благами життя і страхами пекла».

Петро Якір (1923-1982). У листі до П. Григоренка (1907-1987) від 1977 Стус цитує характеристику Якіром київських «дисидентів» – «эти пугливые киевские филологи».

ЧАС МІЖ АРЕШТАМИ
(13 СЕРПНЯ 1979 – 14 ТРАВНЯ 1980)

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Іван Котляревський (1769-1838). Поема *«Енеїда»* (1842; у листі до дружини й сина від 1.06.1981 Стус писав: «...ще в Києві – тобто рік тому, я перечитав Енеїду – зробив великі мовні виписки, але виписок уже не маю давно. ...читав... тільки для мови»).

Павло Тичина (1891-1967). Поезії.

Максим Рильський (1895-1964). Поезії.

Іван Світличний (1929-1992). Поема *«Курбас»*. Сонети *«Анти-Гамлет»*, *«Глядачі»*, *«Допоки зратися в Шекспіра?»*.

Євген Сверстюк (1927-2014). Вірш *«Сервантес»* (1974).

Олесь Гончар (1918-1995). Роман *«Твоя зоря»* (1980).

ПЕРІОД 2-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ (14 ТРАВНЯ 1980 – 4 ВЕРЕСНЯ 1985)

У листі до дружини від 10.08.1981 Стус повідомляє, що буде одержувати (має квитанції) до кінця 1981 року ж. «Вітчизна», «Всесвіт», газ. «Літературна Україна», «Друг читача» (у листі до дружини від 5-16.10.1981 Стус пише про це видання: «користі од нього... небагато»).

У листі до дружини й сина від 14-15.1982 Стус просить передплатити йому ж. «Київ», а в листі до дружини від 15.03.1983 Стус дякує за те, що передплатили це видання. У листі до рідних від грудня 1983 Стус пише: «Читайте журнал „Київ” – там у цілому непогана проза, майже в кожному номері».

У листі до рідних від 12.09.1983 Стус цікавиться інформаційним виданням «Нові книги УРСР».

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА
Укр. фольклор, зокрема пісня «<i>Ой гарна я, гарна</i>», колядка «<i>Добрий вечір, пане-господарю</i>», пісня (балада) «<i>Ой на горі вогонь горить</i>». Повстанська пісня «<i>Українська марсельєза</i>» («Український народе, вставай зі сну...»). Іван Котляревський (1769-1838). Поема «<i>Енеїда</i>» (1842; у листі до дружини й сина від 1.06.1981 Стус писав: «...жартували на біді – як-от Котляревський... Я злий на „Енеїду”, дуже злий, ніколи не любив її гумору, але читав – і тільки для мови»). Григорій Квітка-Основ'яненко (1778-1843). Олекса Стороженко (1805-1874). Марко Вовчок (1833-1907). Іван Нечуй-Левицький (1838-1918). У листі до дружини й сина від 1.06.1981 радив синові читати цих авторів задля того, щоб навчитися народної української мови: «майже вся ця проза нудна, нецікава, бідна змістом – але читати її треба для <u>мови</u> – більше, мабуть, користі й не знайти од цих авторів, що бідним духом жили, бідним духом писали, розповідаючи казки-теревені або жартували на біді – як-от Котляревський»). Микола Гоголь (1809-1852). Повість «<i>Тарас Бульба</i>» (1835; у листі до дружини й сина від 15.01.1984 згадує персонажів Остапа й Андрія Бульбів, вірячи, що син Дмитро «виросте на Остапа, а не Андрія, як казав Гоголь»).	Михайло Драгоманов (1841-1895). Концепція розрізнення великоруської і російської літератур. Олесь Бердник (1926-2003). «Покаянна» стаття «<i>Вертаючись додому</i>» (газ. «ЛУ», 17 травня 1984). 3 листа до дружини від 10.08.1981: «...прочитав із задоволенням (задоволення феномену, а не змісту!) статті Гончара і Олійника (останній „підправляє” Гончара з погляду свого крісла»). Володимир Моренець (1953-2021). Стаття про Миколу Вінграновського (1936-2004) «<i>Відтворити цілісність світу</i>» (ж. «Вітчизна», 1981, № 5). Стаття «<i>Василь Симоненко: філософія почуття</i>» (ж. «Вітчизна», 1981, № 11). І. Лебідько, Б. Сагайдак. Стаття-пасквіль про Світлану Кириченко (1935-2016) «<i>Дама з амбіціями</i>» (газ. «Вечірній Київ», 1983, 10 лютого).

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Борис Познанський (1841-1906). Можливо, мемуари «*Картини мого минулого*» (1892) і «*Спогади*» (1913).

Софія Русова (1856-1940). Можливо, йдеться про книгу «*Мої спомини*» (1937).

Іван Франко (1856-1916). Поема «*Смерть Каїна*» (1888). «Вірші, велика проза, поеми, особливо „*Мойсей*” <1905>, „*Похорон*” <1899>». У листі до дружини від листопада-грудня 1984 Стус пише: «По довгій перерві перечитав вірші й поеми Франка... з червоного двотомовика 1981 р. <Твори: в 2 т. Київ: Дніпро, 1981. Т. 1: Поезія. Т. 2: Оповідання>. Враження в цілому – невисоке. ...Це прозаїк у поезії – переважно. Він і komponує як прозаїк. Порівняно із Шевченком, Руданським, Щоголевим, Самійленком він здобуває менших успіхів. От хіба що за ним тематична рясність. Мабуть, він поет більше кулішевого плану – віршоскладач. Навіть Мойсей, Іван Вишенський і Похорон у моєму тепер сприйманні мають такі вади, яких поет мав би уникнути. Як поет, Ф[ранко] далеко не геній. Поет середньої руки. І шкода так казати, але інакше не можу. ...Природність вірша Шевч[енка], Руданського, Щоголева буває у Ф[ранка] надзвич[айно] рідко і, може, частіше в молодого, ніж у пізнього. Він цікавіший більше головою, аніж вдачею...».

Володимир Самійленко (1864-1925). У листі до рідних від 4.11.1984 Стус цитує відому фразу: «Як казав Самійленко, „Тарас Григорович помер, Іван Степанович у нас тепер”»).

Леся Українка (1871-1913). Поезії. Драми. Драматична поема «*У луцці*» (1909). Поетична драма «*Руфін і Прісцилла*» (1910). Драма-феєрія «*Лісова пісня*» (1911; Стус аналізує у листі до дружини від 26.01.1982, де також загалом зазначає: «Із віршів Лесі я люблю, може, 5-6, найбільше – десяток. Решта мене не зачіпає. А драми я люблю»). *Листи* (у листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус пише: «Читаю листи Лесі Українки – і вкрай захоплений ними. Винятково захоплений»). Вірш «*Забута тінь*» (1898).

Олександр Олесь (1878-1944). Вірш «*Чари ночі*» («Сміються, плачуть солов'ї», 1904; у листі до дружини від 15.01.1984 Стус перший рядок подає неточно: «Співають, плачуть солов'ї»).

Володимир Винниченко (1880-1951). Доля творчої спадщини.

Павло Тичина (1891-1967). Лірика.

Микола Хвильовий (1893-1933). Доля творчої спадщини.

Валер'ян Підмогильний (1901-1937). Доля творчої спадщини.

Микола Бажан (1904-1983). Конспекти Стуса Бажанових творів. Пер. з Гете (ж. «Вітчизна», 1983, № 5: «*Прометей*», «*Циганська пісня*», «*Пісня мандрівника під час бурі*», «*Рибалка*», «*Нічна пісня мандрівника*», «*Міньйона*», «*Мандрівник*», «*Морська подорож*»).

Максим Рильський (1895-1964). Зб. «*Голосівська осінь*» (1959), зокрема вірш «*Є така поезія Верлена...*» (1959; Стус по пам'яті цитує 1-у строфу цього вірша у листі до рідних від 20.05.1981). Вид.: Рильський М. *Твори: в 10 т.* Київ: Держ. вид-во худож. літ., 1960–1962. У листі до дружини й сина від 16.05.1982 Стус пише синові: «Подивись, особливо перші томики, де він іще молодий і пише молодим серцем. Особливо такі його вірші, як „*Ластівки літають, бо літається*” <1929>, „*На білі гречки впали роси*” <1911-1918>, „*Яблука доспіли, яблука червоні*” <1911-1918>, „*Вже червоніють помідори...*” <1911-1918> і т.д. Я колись був закоханий у ці вірші. Правда, я читав Рильського і по збірках – „*Крізь бурю й сніг*” <1925>, *Синя далечинь* <1922>, *Тринадцята весна* <1926>. А там їх було дуже багато – прегарних віршів. Ось, наприклад, такий: „*Коли у грішному вертепі*” <1926; далі цитує весь вірш без розбивки на строфи>. А прочитай „*Запахла осінь в'ялим тютюном*” <1925>».

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Микола Куліш (1892-1937). П'єси. Можливо, окремі статті (на кшталт «*Виступ на театральному диспуті 1929 року*»).

Степан Бандера (1909-1959). Пісня «*Сірі мури і дні, безнастанно сумні...*».

Іван Кочерга (1881-1952). Драматична поема «*Ярослав Мудрий*» (1944, 1946).

Олесь Гончар (1918-1995). Проза. Можливо, роман «*Твоя зоря*» (1980; у листі до дружини й сина Стус писав: «Роман Гончара я, здається, бачив ще у Києві, але не накидався, бо не вірю в його прозу (ой, та українська проза – вся схожа на бабусину розповідь, як вона дівкою була!))»).

Ліна Костенко (нар. 1930). Зі зб. «*Неповторність*» (1980): поезії «*Щасливиця, я маю трохи неба...*», «*Не треба класти руку на плече*», «*Розвиднилось траві, – упали такі роси!*», «*Маркова скрипка*», «*Буває мить якогось потрясіння...*», «*...Німе кіно – оце моя стіна...*»; поема «*Циганська муза*» (у листі до дружини й сина від 1.06.1981 Стус пише: «„Циганська муза“ дійшла до мене. І так само вподобав її. Хоч ставлення до цілої збірки – не абсолютно схвальне. Добре, що поповнила теми поезії. Так, особливо мені до душі тема Музи...»). Роман у віршах «*Маруся Чурай*» (декламував цілими розділами).

Григор Тютюнник (1931-1980). Проза. Повість «*День мій суботній*» (1981; у листі до дружини й сина від 26.01.1982 Стус пише про Г. Тютюнника: «він чистий варіант Шукшина Василя – і не бідніший, ні»).

Юрій Щербак (нар. 1934). Проза. оповідання «*Аварія*» (ж. «Київ», 1984, № 10; у листі до дружини від листопада-грудня 1984 Стус пише: «Злецьке оповідання. Він, автор, замурувався у своєму мікросвітику (НДІ, кар'єра, речі), написав дурничку. А велика тема стояла, схилившись над автором і оповіданням..., а він її не побачив...»).

Василь Симоненко (1935-1963). Лірика.

Микола Вінграновський (1936-2004). Лірика. Зб. віршів «*Сто поезій*» (1967), зокрема вірш «*Ніч Івана Богуна*» (1965; у листі до дружини й сина від 16.05.1982 Стус цитує 8-й рядок 5-ї строфи і неточно 1-й і 2-й рядки 7-ї строфи). Зб. поезій «*Київ*» (1982; у листі до рідних від грудня 1983 Стус пише: «Став читати зб[ірку] „Київ“ Вінграновського – і розчарувався. Це ж вірші „мальчика, не мужа“. Уся естетика – підліткова, а трибунність – сценічна»; у листі до дружини й сина від 1.02.1985 Стус пише: «Прочитав у Драча, що збірка Вінграновського „Губами теплими і оком золотим“ – справжній шедевр. Коли Драч не перебільшує – переписіть мені з 5-10 віршів кращих!»).

Іван Драч (1936-2018). Драматична поема «*Соловейко-Сольвейг*» (1978; негативне ставлення Стуса). Добірка поезій «3 книги „*Шабля і хустина*”» (ж. «Вітчизна», 1981, № 4: «*Перо і меч*», «*Як солов'їно, в'яюно, п'яно...*», «*Співають півні на Сахаліні...*», «*Праматір людей*», «*До Месропа Маїтцоца*», «*Сучасні парадокси*», «*У мікрофон криниці*», «*Я чую, як в мені живуть далекі дні...*», «*Точність і неточність*», «*Вибачення перед липою і дубом*», «*Іронічний шкиц*», «*Зізнання Одиссея*», «*Волошка*», «*Я чую постріли в лугах далеких*», «*Перед Стрітенням*», «*В музеях Далекого Сходу...*», «*Посадила тут Степа – дві абрикоси...*», «*Самотня ластівка*», «*Київський сонет*»; у листі до від 16.05.1981 Стус пише: «стільки робленого, вимученого завважив – на кілька сторінок тексту – два-три живих рядки»). Добірка віршів у газ. «ЛУ» (1985, № 2, 10 січня, с. 4-5): «*Закон вірності*», «*Сорочка мережаная*», «*Теплі джинси*»,

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

«Просто вода», «Калина на тому світі», «Молодому поетові, що викинув мисливську рушницю», «Неназваний у пісні», «Елегія», «На останній зупинці» (у листі до дружини й сина від 1.02.1985 Стус зазначив: «Драчеві вірші в „Літ[ературній] Україні – то не шедеври. Прочитав я – і гірко стало за поета. Він, мабуть, уже потерпає перед читачем, бо сам знає, що його лодія – розсохлась, відколи він її витягнув із болота шістдесятництва. Доля його дописується трагічно. Боляче мені за нього, як боляче»).

Павло Мовчан (нар. 1939). Лірика. (У листі до рідних від грудня 1983 Стус пише: «найбільше мені до смаку – Павло Мовчан (на жаль, жодної збірки його тут не маю, хоч і замовляв»).

Володимир Дрозд (1939-2003). Проза. (У листі до дружини й сина від 1.06.1981 Стус пише, що «переймався» його текстами). Повість «Вовкулака» (1971, пізніша назва «Самотній вовк», надр. у ж. «Вітчизна», 1982, № 3; у листі до дружини від 15.04.1982 Стус назвав цей твір романом).

Валерій Шевчук (1939-2025). Зб. оповідань «Долина джерел» (1981; у листі до дружини й сина від 1.06.1981 Стус пише: «то, якось, грішний, я ніколи надто не переймався його текстами»). Оповідання «Сивий» (газ. «ЛУ», 1981, 25 вересня). «У тій болющій доброті. Стародавня притча». Роман «Дім на горі» (ж. «Жовтень», 1982, № 2, 3; у листі до дружини від 15.04.1982 Стус називає цей твір повістю).

Василь Голобородько (нар. 1945). Поезії.

Дмитро Павличко (1929-2023). Цикл «Вірші з Афганістану» зі зб. «Спіраль» (1984). Переклади поезій Юстінаса Марцінкявічюса (1930-2011) під заг. назвою «Людина – у безконечне слово...» (ж. «Вітчизна», 1981, № 5; вірші: «Як хочем про Вітчизну говорити...», «Ось я – і ти!», «Дошка оголошень», «Буття», «Бенкет Платона», «Народна пісня», «Натхнення», «Рілля»; у листі до дружини від 5.07.1981 Стус цитує 3-ю і 4-у строфу вірша «Буття» без розбивки на строфи).

У листі до дружини від 9.02.1981 просить передплатити журнали «Всесвіт», «Вітчизну» та щотижневу газету «Друг читача».

Василь Земляк (1923-1977). Проза.

Микола Олійник (1923-1997). Роман «Судний день» (1981; у листі до дружини від 5.07.1981 Стус назвав його «геть кепський роман»).

Микола Холодний (1939-2006). Поезії.

Борис Харчук (1931-1988). Диптих оповідань «Материнська любов» у перекладі рос. Володимира Россельса (1914-2000; моск. ж. «Новый мир», 1981 № 9).

Євген Гуцало (1937-1995). Роман «Приватне життя феномена» (1981). Цикл оповідань «Поміж зоряних далеких квітів», куди входять твори «Косовиця», «Сусідка через дорогу», «На станційній околиці», «Балакучий Козир», «Нова модель машини» (ж. «Вітчизна», 1985, № 1; у листі до дружини й сина від 1.02.1985 Стус пише: «Оце прочитав у „Вітчизні” (№ 1) низку оповідань Є. Гуцала. Останнє в добірці оповідання – прекрасне, як на мене. Десь на рівні Мопассана чи що»).

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Роман Андріяшик (1933-2000). Роман *«Думна дорога»* (1982; прочитавши цей твір, Стус у листі до дружини від 15.03.1983 пише: «Обов'язково прочитай»; і у листі до дружини від 30.04.-2.05.1983 додає: «Гарний у цілому роман Андріяшика „Думна дорога”»).

Василь Мисик (1907-1983). Поезії. (У листі до дружини від 15.03.1983 Стус пише: «Дуже шкода за В. Мисиком (щойно читав некролог). Як я шанував цього поета!»).

Юрій Покальчук (1941-2008). Роман *«Зараз і завжди»* (рос. «Сейчас и всегда», моск ж. «Дружба народов», 1983, № 3; у листі до дружини від 30.04.-2.05.1983 Стус пише про цей твір: «така собі абищиця»).

Віра Сулима (нар. 1949). Повість про народну художницю Катерину Білокур (1900-1961) *«Спадщина»* (ж. «Київ», 1983, № 5; у листі до дружини й сина від 12.06.1983 Стус пише про цей твір і про весь номер: «...досить незле, хоч страхотлива мова. Якийсь суржик. Решта номера – школярські вправи, навіть соромно, що такий низький рівень»).

Володимир Яворівський (1942-2021). Проза. Роман про життя народної художниці Катерини Білокур (1900-1961) роман *«Автопортрет з уяви»*, 1981; у листі до дружини й сина від 12.06.1983 Стус пише про прозу В. Яворівського, порівнюючи її з повістю Віри Сулими на аналогічну тему *«Спадщина»*: «Думаю, що В. Яворівський навряд щоб так написав (його роману не читав, але спромоги його знаю: для прозаїка він надто порожній, бо весь – екстер'єрний, все напоказ, на людські витрішки, а більше – нічого»).

Борис Нечерда (1939-1998). Поема *«При світлі совісті»* (1983, зі зб. «Удвох із матір'ю»).

Роман Іваничук (1929-2016). Історичний роман *«Четвертий вимір»* (1983).

Етері Басарія (1949-2013). «Молодіжна повість», за визначенням Стуса, про грузинів *«Живи, скелелазе»* (ж. «Київ», 1983, № 12).

Борис Мозолевський (1936-1993). Поезія.

Віктор Кордун (1946-2005). Зб. віршів *«Земля натхненна»* (Київ: Молодь, 1984).

МИСТЕЦТВА	МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
У листі до дружини й сина від 16.05.1982 Стус пише: «Ще просив би я тебе чи маму: придбайте буклети з Софії, українських музеїв – і пишть мені на карточках (ось як твій останній лист – око втішає)». <u>МАЛЯРСТВО</u> Василь Кричевський (1872-1952). Професійний митець. Ганна Собачко-Шостак (1893-1965). Народний митець. Декоративний розпис.	Добірка листів Катерини Білокур (1900-1961) у ж. «Вітчизна» (1982, № 3, березень). Микола Бажан (1904-1983). Стаття про листи К. Білокур «<i>Листи про могуття творчості</i>» (газ. «ЛУ», 1982, 8 квітня). Лесь Курбас (1887-1937). Театрознавчі роботи. Юрій Щербак (нар. 1934). Стаття про художній історичний фільм Григорія Кохана (1931-2014) «<i>Ярослав Мудрий</i>» (1981).

У листі до дружини від 10.08.1981 Стус повідомляє, що буде одержувати (має квитанції) до кінця 1981 ж. «Наука і суспільство», у листі до дружини від 14.02.1982 просить передплатити цей ж. на друге півріччя 1982, а в листі до дружини й сина від 16.05.1982 повідомляє, що вже одержав квитанцію на цю передплату.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ	ФОЛЬКЛОРИСТИКА Й ЕТНОГРАФІЯ
Козацькі літописи. Історія Руси. Мартін Ґрунєвєґ (1562 – прибіл. 1618). Записки «<i>Славнозвісне місто Київ</i>» (ж. «Всесвіт», 1981, № 5). Дмитро Бантиш-Каменський (1788-1850). Історичні праці. Микола Костомаров (1817-1885). Історичні праці. Володимир Антонович (1834-1908). Історичні праці. Михайло Грушевський (1866-1934). Історичні праці. Соломон Брук (1920-1995), Володимир Кабузан (1932-2008). Стаття «<i>Численность и расселение украинского этноса в XVIII – начале XX в.</i>» (моск. ж. «Советская этнография», 1981, № 5). Ярослав Ісаєвич (1936-2010). Стаття «<i>Мартин Грунєвєґ і його опис Києва</i>» (ж. «Всесвіт», 1981, № 5). Михайло Швагуляк (1936-2013). Книга рос. «Украина в экспансионистских планах Германии» (Київ: Наук. думка, 1983; у листі до дружини й сина від 2.04.1984 Стус пише: «Розчарований цією книгою...»).	Опанас Маркович (1822-1867).

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

ПЕРІОД ДО 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ (1952– 12 СІЧНЯ 1972)

Добре засвоєний інститутський курс зарубіжної літератури, який у Донецькому державному педагогічному ін-ті читав **Тимофій Трифонович Духовний** (1910 - після 1991, США).

Багато читає зі світової літератури, особливо з німецької. Знайомиться з європейською модерністською поезією, зокрема через польські переклади.

Читає моск. ж. «*Иностранная литература*» (до 1975), «*Новый мир*».

ДАВНІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІ ЛІТЕРАТУРИ	ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>ДАВНЬОЄВРЕЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Старий заповіт / Танах. «<i>Пісня над Піснями</i>» / «<i>Книга Пісін Пісень Соломона</i>». <u>ДАВНЬОГРЕЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Міфологія. Гомер (VIII ст. до н.е.). Слухав «<i>Іліаду</i>» Гомера у виконанні артиста Ленінградського БДТ Юхима Копеляна (1912-1975). <u>ДАВНЬОРИМСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Гай Валерій Катулл (87–54 до н.е.). 85 вірш в «<i>Книзі Катулла Веронського</i>» – елегічний дистих «<i>Odi et amo</i>» (у рос. пер. «Ненавижу и всё же люблю. Как возможно – ты спросишь, но объясню я, но так чувствую, смертно томясь») Стус цитує у статті 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника»). <u>ДАВНЬОІНДІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> «<i>Рамаяна</i>», епос, частина індуїстського канону (смірті; остаточно оформився між IV ст. до н.е. – II. ст. н.е. (У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус називає її «цнотлива»).	<u>АНГЛІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Вільям Шекспір (1564-1616). Сонети, зокрема 90-й «<i>Уж если ты разлюбишь, – так теперь</i>» у пер. рос. С. Маршака. Томас Мор (1478-1535). Твір «<i>Утопія</i>» (1516). Джордж Гордон Байрон (1788-1824). Романтична поема «<i>Паломництво Чайльда Гарольда</i>» (1812-1818). Сомерсет Моєм (1874-1965). Проза. <u>ІРЛАНДСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Оскар Вайлд (Уайльд, 1854-1900). Творчість. Джеймс Джойс (1882-1941). Роман «<i>Улісс</i>» (1920). <u>ФРАНЦУЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Шарль-Анрі Рібутт (1708-1740). Текст вокального твору для баритона-початківця «<i>Моріжком я радо став би...</i>» (пер. укр. В. Стуса) на муз. Дж. Перголезі (1710-1736). Оноре де Бальзак (1799-1850). Повість «<i>Гобсек</i>» (1830).	<u>ПОЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Адам Міцкевич (1798-1855). Поезія. Юліуш Словацький (1809-1849). У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус називає поета «коханим». Генрик Сенкевич (1846-1916). Історичний роман «<i>Хрестоносці</i>» (1897-1900; у листі до В. Дідківського від 5.10.1960 Стус зазначає: «Враження, звичайно, не світле, хоч твір написано дуже майстерно»). Історичний роман «<i>Вогнем і мечем</i>» (1884; у листі до В. Дідківського від 1960 Стус пише: «недосяжне мені»). Болеслав Прус (1847-1912). Соціально-психологічний роман «<i>Лялька</i>» (1889). Станіслав Пшибишевський (1868-1927; у листі до В. Дідківського від 1960 Стус пише: «недосяжне мені»). Тадеуш Ружевич (1921-2014). Стус переклав вірші «<i>Сміх</i>», «<i>Талант</i>», «<i>Резюме</i>», «<i>Тіло моє...</i>». Тадеуш Куб'як (1924-1979). Стус переклав вірші «<i>У лісі, в одстрашливій тиші...</i>», «<i>З візитом у самотньої</i>».

ДАВНІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІ ЛІТЕРАТУРИ	ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>СЕРЕДНЬОВІЧНА ІНДІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Калідаса (IV-V ст.). Санскритська п'єса (висока драма) «<i>Абхіджняна-Шакунтала</i>». <u>ВІРМЕНСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Саят-Новá (1712-1795). Любовна лірика.	Віктор Гюго (1802-1885). Поема «<i>Мазела</i>» (1829). Гюстав Флобер (1821-1880). Листи. Гі де Мопассан (1850-1893). У вид.: <i>Твори в 8 т.</i> / ред. Д.В. Затонський. Київ: Дніпро, 1969-1972. Стус переклав поетичні твори «<i>La Mur</i>» («Мур»), «<i>Un coup de soleil</i>» («Сонячний удар»), «<i>Une Conquête</i>» («Завоювання»), «<i>Envoi d'Amour</i>» («Любовне послання в Тюільрійському саду»), «<i>Vénus rustique</i>» («Сільська Венера»). Марсель Пруст (1871-1922). Роман «<i>У пошуках утраченого часу</i>» (1913-1927). Поль Верлен (1844-1896). Символістська поезія. Артур Рембо (1854-1891). Символістська поезія, що передуює сюрреалізму. Поль Елюар (1895-1952). Сюрреалістична поезія. У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус називає поета «коханним». Ромен Роллан (1866-1944). Проза. Поль Валері (1871-1945). Поезія. (Вид.: <i>Избранное</i> / введ. и ред. А. Эфроса. Москва: Худ. лит., 1936; у листі до дружини й сина від 11-15.09.1975 Стус, мабуть, помилково вказує вид-во «Academia»). Едуар Ерріо (1872-1957). Проза.	<u>ЧЕСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Вітезслав Незвал (1900-1958). Поезія. Ярослав Гашек (1883-1923). Сатиричний роман «<i>Пригоди бравого вояка Швейка</i>» (1921). Іржі Ґруша (1938-2011). Стус переклав вірш «<i>Пісня про звихрене дерево</i>». <u>СЛОВАЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Мирослав Валек (1927-1991). Стус переклав вірш «<i>Історія трави</i>». <u>БІЛОРУСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Ригор Бородулін (1935-2014). Стус переклав поезії «<i>3 тетраптиху „Казани“</i>», «<i>Сади</i>», «<i>Нічліг</i>», «<i>Прибалтика</i>», «<i>Пора сталості</i>», «<i>Парк</i>». Генадзь Буравкін (1936-2014). Стус переклав вірші «<i>Про скромних</i>», «<i>Порожні п'єдестали</i>». Федір Черня (1939-1983). Стус переклав поезії «<i>Очерети</i>», «<i>Дороги і дороги!...</i>», «<i>Якась незвичайна ніч...</i>», «<i>Лісове</i>». Василь Сидоренко (1941-1995/1997). Поезія. <u>РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Олександр Пушкін (1799-1837). Поезії. Вірш «<i>Я помню чудное мгновенье</i>» (1825). Вірш «<i>Певец</i>» (1816; під назвою «Співець» («А чули ви в нічній діброві гук...»)) Стус переклав цей твір як текстову частину однойменного романсу Анто́на Рубі́нштейна (1829-1894).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
Жан-Поль Сартр (1905-1980). Автобіографічна повість «<i>Слова</i>» (1964). Рене Шар (1907-1988). Сюрреалістична поезія. Стус переклав вірші «<i>До А.</i>» («Ти моя любов ось уже стільки літ...»), «<i>Піренеї</i>» («О гори тих, хто ще ошукається...»), «<i>Пісенька для Івонни</i>» («О самотна ріко, що мчиш з передсвітань...»), «<i>Три сестри</i>» («Немовлятко на плечі...»). Альбер Камю (1913-1960). Проза. Стаття про витоки дебютної (1942) повісті письменника «<i>Чужий</i>». Нобелівська лекція (1957). <u>РУМУНСЬКО-ФРАНЦУЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Ежен Йонеско (1909-1994). П'єса «<i>Носороги</i>» (1960). <u>НІМЕЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Христіан-Гофман фон Гофмансвальдау (1616-1679). Мариністична лірика барокового ґатунку. Вірш «<i>Wo sind die Stunden...</i>» (у пер. Стуса «Де ті години...»). Христіан Вайзе (1642-1708). Вірш «<i>Nachspung</i>» (у пер. Стуса «Тіштесь, дівчатка, додому вже час...»). Йоганн Христіан Гюнтер (1695-1723). Поезія перехідного ґатунку від бароко до Ранняго Просвітництва. Стус переклав вірші «<i>Арія прощання</i>», «<i>Студентська пісня</i>», «<i>Леонорі на заадку про зустріч після чотирьохлітньої розлуки</i>», «<i>Богові</i>», «<i>Подорож до Яуера</i>». Йоганн Вольфганг фон Ґете (1749-1832). У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус називає його «коханим», перекладає в аспірантурі. Трагедія «<i>Еґмонт</i>» (1788; вид. в пер. укр. Ірини Стешенко (Київ: Держ. вид-во худож. л-ри, 1957)). Драма у віршах «<i>Торквато Тассо</i>» (1790; Стус цитує слова Леонори 2-ї яви 1-ї дії «Таланты образуются в покое, / Характеры – среди житейских бурь» у статті «До проблеми творчої індивідуальності	Микола Язиков (1803-1847). Вірш «<i>Пловец</i>» (1829), 1961 цитує рядки: «Будет буря – мы поспорим И поборемся мы с ней». Олексій Кольцов (1809-1842). Вірш «<i>Хуторок</i>» (1839; під назвою «Хутірець» Стус переклав цей вірш як текстову частину однойменного романсу Євгена Климовського (1824-1866)). Михайло Лермонтов (1814-1841). Поезія. Вірш «<i>Парус</i>» (1832; у статті 1970-1971-го «Феномен доби» Стус називає цей твір «геніальним» і наводить повний текст його перекладу українською, зроблений П. Тичиною 1929 чи 1930). Олександр Герцен (1812-1870). Підтримка незалежності України, її мови і майбутньої свободи у статтях 1859-1963 років у першій рос. революційній газеті, що друкувалася в Лондоні, «Колокол» (в пер. укр. «Дзвін»). Микола Щербина (1821-1869). Вірш «<i>Моряк</i>» з циклу «Грецькі мелодії» (1843; Стус переклав цей вірш «„На палубах спів не лунає...” („Після битви)» як текстову частину романса Олександра Гурільова «Після битви» (1852). Микола Некрасов (1821–1878). Поезія, зокрема вірш «<i>Поэт и Гражданин</i>» (1855). Костянтин Аксаков (1817-1860). Вірш «<i>Мой Лизочек так уж мал...</i>» (1836). Федір Достоевський (1821-1881). Проза. Лев Толстой (1828-1910). Проза. 1973 замовляв дружині 16-й (публіцистичні твори 1855-1909), 17-й (листи 1845-1886), 18-й (листи 1887-1910), 19-й (щоденники 1847-1994), 20-й (щоденники 1895-1910) томи з 20-томного вид. творів (1960-1965). Семен Надсон (1862-1887). Поезія. Костянтин Бальмонт (1867-1942). Поезія.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
письменника»). У 1967 Стус надрукував у ж. «Дніпро» присвячену 135-роковинам смерті Й.В. Гете статтю «Великий з найбільших», де згадує вид.: Гете, Й.В. <i>Лірика</i> = Goethe, J.W. Iyric / пер. з нім. М. Терещенка. Київ: Держліт-видав, 1949). Філософська трагедія «<i>Фауст</i>» (1832; вид у пер. укр.: Гете. <i>Фауст</i> / пер. Миколи Лукаша. Київ: Держ. вид-во худ. л-ри, 1955). Елегія «<i>Метаморфоз рослин</i>» (1798). Роман «<i>Літа науки Вільгельма Майстера</i>» (1795-1796; Стус переклав вірші з цього роману «<i>Що то за брамою гримить...</i>», «<i>Хто хліба із слізьми не їв...</i>», «<i>Той, хто віддався самоті...</i>», «<i>Ти знаєш край, де цитриновий цвіт...</i>», «<i>Я, сіромаха, заздрю Вам...</i>», «<i>Для нього сяє сонця схід...</i>», «<i>Хто знав журбу, збагне...</i>» (в іншій редакції під назвою «<i>Туга</i>» текст вокального твору на музику Людвіга ван Бетговена), «<i>Не співайте сумовито...</i>», «<i>Попід двері сиротливо...</i>», «<i>Нікому не скажу ні слова...</i>», «<i>Дозвольте ще покрасуватись...</i>», «<i>Гей, чекайте дива, люди!...</i>»). Емануель Шиканедер (1751-1812). Стус переклав текст «<i>Арії Папаєно з опери „Чарівна флейта“</i>» (муз. Вольфганга Моцарта). Генріх Гейне (1797-1856). Стус переклав вірш з циклу «<i>Ліричні Інтермецо</i>» (1822-1823) «<i>Заледве залунає...</i>» як текстову частину пісні з вокального циклу Роберта Шумана «<i>Любов поета</i>» (1840). Едуард Меріке (1804-1875). Повість «<i>Моцарт на шляху до Праги</i>» (1855; на поч. 1970-х Стус переклав цей твір у співавт. з Юрієм Бадзьом (1936-2018)). Томас Манн (1875-1955). Проза. Вільгельм Клемм (1881-1968). Експресіоністична поезія. Стус переклав вірш «<i>Осінь</i>» («<i>Роки стинаються навхрест...</i>»). Альберт Еренштайн (1886-1950). Письменник-експресіоніст. Стус переклав поезії «<i>Сумніє</i>» («<i>За цілий тиждень – ні пари з уст...</i>») та «<i>Нерозривне</i>» («<i>Ви знаєте чи ні...</i>»).	Іван Бунін (1870-1953). Творчість і доля. Вірш «<i>Океаниды</i>» («<i>В полдневный зной, когда на щепень...</i>», 1903-1905; цей вірш Стус переклав, перебуваючи у 1959-1961 у війську: «<i>Південний жар, коли на щепень...</i>»). Вірш «<i>Под вечер</i>» («<i>Угрюмо шмель гудит, толкаясь по стеклу...</i>», 1903-1905; у пер. Стуса «<i>Гуде похмурий джміль і б'ється за вікном...</i>»). Валерій Брюсов (1873-1924). Поетичний цикл «<i>Біля моря</i>» (рос. «<i>У моря</i>», 1898-1899), з якого Стус переклав вірші «<i>Місяця світ електрический...</i>» (1898; у пер. Стуса «<i>Електросявом місяця...</i>»), «<i>Лежу на камне, солнцем разогретом...</i>» (1898; у пер. Стуса «<i>На камені, що аж пашить од спеки...</i>»), «<i>Белый цвет магнолий...</i>» (1899; у пер. Стуса «<i>Білий цвіт магнолій...</i>»). Олександр Блок (1880-1921). Поезії. Максим Горький (1868-1936). Роман «<i>Мати</i>» (1906; у листі до сина від 25.04.1979 Стус писав як ще у 4-му класі читав цей твір: «читав... і радів»). Володимир Маяковський (1893-1930). Творчість і доля. Поезія. Сергій Єсенін (1895-1925). Творчість і доля. Микола Островський (1904-1936). Роман «<i>Як гартувалася сталь</i>» (рос. «<i>Как закалялась сталь</i>», 1932). Роман «<i>Народжені бурєю</i>» (рос. «<i>Рождённые бурей</i>», 1936; у листі до сина від 25.04.1979 Стус писав, що ця книга «пахла дуже нафталином»). 1963-1965: Стус-аспірант досліджує творчість Андрія Платонова (1899-1951) у ситуації, коли твори цього письменника ще не видавали. Борис Пільняк (1894-1938). Проза. Михайло Булгаков (1891-1940). Проза. Олексій М. Толстой (1883-1945). Трилогія «<i>Ходіння по муках</i>» (рос. «<i>Хождение по мукам</i>», 1922-1941). Історичний роман «<i>Петро І</i>» (рос. «<i>Пётр I</i>», 1934).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
Готфрід Бенн (1886-1956). Експресіоністична поезія. Стус переклав вірш «Синтез» («Мовчазний край. Мовчазні дні...»). Проза. Еріх Марія Ремарк (1898-1970). Проза. Казімір Едшмід (1890-1966). Письменник-експресіоніст. У «Коментарі Василя Стуса на вирок суду» Стус зазначає, що під час обшуку 12.1.1972 у нього вилучили «збірку Казіміра Едшміда (український переклад)». Бертольд Брехт (1898-1956). Вірші, зокрема «Пісня ліриків», «Пісня про класового ворога», «Пісня Швейка», цикл віршів «Німецькі нотатки», «Пристосуванцям», «Німецьким солдатам на Східному фронті», «Німецькі сатири» Зб. віршів «Домашні проповіді» (1927). Поезії Б. Брехта Стус присвятив статтю «Гнівний поет доби» (1968). П'єса «Життя Галілея» (1939), яку перекладає укр.: Стус переклав поетичні частини тексту і відредагував переклад п'єси, зроблений Зінаїдою Йоффе). Еріх Кестнер (1899-1974). Поезія. Стус переклав вірші «Елегія з яйцем», «„Ти знаєш край, де вицвіти гармат?..”». Генріх Белль (Бйоль, 1917-1985). Проза. Повісті «Поїзд точно за розкладом» (1949; у пер. Стуса «Поїзд прибув вчасно»), «Хліб ранніх років» (1955), «Самовільна відлучка» (у пер. Стуса, який ідентифікує цей твір саме як повість, а не оповідання, «Залишивши частину», 1964). Зб. оповідань «Подорожній, коли ти прибудеш у Спа...» (1950), новела «Біла ворона» (1951; у пер. Стуса «Чорними вівцями»). Зб. оповідань «Мовчання доктора Мурке» (1955; у пер. Стуса, який ідентифікує цю книгу як зб. сатири «Зібрання мовчань доктора Мурке...»), зокрема оповідання-сатира «Не тільки до Різдва» (1952). Оповідання «Через міст» (1950), «Копів ящик» (1969), «Смерть Ельзи Басколяйт» (1969), «На вістрі ножа» (1969). Романи «Де ти був, Адаме?» (1951), «І не сказав жодного слова...» (1953), «Дім без господаря» (1953), «Бі-	Анна Ахматова (1889-1966). Творчість і доля. Осип Мандельштам (1891-1938). Творчість і доля. Поезія. Марина Цветасва (1892-1941). Творчість і доля. Борис Пастернак (1890-1960). Творчість і доля. Лірика. Вірш «Мой стол не столь широк, чтоб грудью всею...». Книга віршів «На ранних поездах» (вид. 1945). Автобіографічна повість «Охоронна грамота» (рос. «Охранная грамота», 1930; у листі до рідних від 4.03.1984 Стус зазначає: «Ця книга потрясла мене – дець 25 років тому, коли я її вперше читав»). Поезія «Орешник» (1917; Стус цитує 4-у строфу цього твору у статті «До проблеми творчої індивідуальності письменника», сер. 1960-х). Роман «Доктор Живаго» (1957; у статті 1970-1971-го «Феномен доби» Стус цитує висловлювання з епілогу твору (розділ 16) про колективізацію як помилку). Ілля Еренбург (1891-1967). Творчість і доля. Костянтин Паустовський (1892-1968). Творчість і доля. Ісак Бабель (1894-1940). Творчість і доля. Михайло Зощенко (1895-1958). Творчість і доля. Михайло Кольцов (1898-1940). Творчість і доля. Юрій Олеша (1899-1960). Творчість і доля. Леонід Леонов (1899-1994). Роман «Російський ліс» (рос. «Русский лес», 1953). Олександр Фадєєв (1901-1956). Творчість і доля. Микола Заблоцький (1903-1958). Творчість і доля. Стус переклав вірш «Возвращение с работы» (1954; у пер. Стуса «Повернення з роботи»).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<i>льярд о пів на десяту»</i> (1959), <i>«Очима клоуна»</i> (1963), <i>«Смерть Лоенґріна»</i> (1950). Цикл з 18-ти подорожніх нотаток <i>«Ірландський щоденник»</i> (1957). Творчості Г. Белля Стус присвятив статтю <i>«Очима гуманіста»</i> (сер. 1960-х), в якій розглядає вказані твори і цитує виступ письменника перед студентами Франкфуртського ун-ту (1964). Йоганнес Бобровський (1917-1965). Поезія. Стус переклав вірші <i>«Дитинство»</i> («Іволгу я любив...»), <i>«Вогонь і сніг»</i> («Вогонь...»), <i>«Зимове світло»</i> («Цієї ночі...»). Ганс Магнус Енценсберґер (1929-2022). Поезія. Стус переклав вірші <i>«Трамвайному пасажирові»</i>, <i>«Біографія»</i>, <i>«Сумнів»</i>, <i>«Алегорична відповідь»</i>.	Євгенія Гінзбург (1904-1977). Книга спогадів про репресії в сталінські і післясталінські часи <i>«Крутой маршрут»</i> (1967, закордонне вид.; у <i>«Коментарі Василя Стуса на вирок суду»</i> Стус пише, що під час обшуку 12.1.1972 у нього було вилучено <i>«„Крутой маршрут” Аксьонова»</i>; це, мабуть, описка, бо так називаються мемуари Є. Гінзбург – матері Василя Аксьонова (1932-2009), а в самого нього книги з такою назвою немає). Михайло Шолохов (1905-1984). Творчість і доля. Роман-епопея <i>«Тихий Дон»</i> (1928-1932, 1937-1940). Олександр Твардовський (1910-1971). Творчість і доля. Олександр Солженіцин (1918-2008). Творчість і доля. Роман <i>«Раковий корпус»</i> (1968).
<u>ШВЕЙЦАРСЬКА НІМЕЦЬКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА</u>	
Фрідріх Дюрренматт (1921-1990). Повість (комедія в прозі) <i>«Грек шукає гречанку»</i> (1955).	Леонід Мартинов (1905-1980). Творчість і доля. Вірш <i>«Світ»</i> (рос. «Мир», 1953).
<u>АВСТРІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u>	
Франц Кафка (1883-1924). Проза. Райнер Марія Рільке (1875-1926). Поезія (третинник), перекладає в аспірантурі. У 2-й пол. 1960-х Стус написав статтю <i>«Еріх Марія Рільке (1875-1926)»</i>. Вид.: Rilke R.M. <i>Werke. Gedichte</i>, 1963. Переклав 6 елегій, поезію <i>«Die Große Nacht»</i> (укр. «Велика ніч») та деякі з <i>«Сонетів про Орфея»</i>. Перший варіант пер. філософсько-ліричного циклу <i>«Duineser Elegien»</i> («Дуїнські елегії», 1912-1922, вид. 1923). Перший варіант пер. вірша <i>«Der Schauende»</i> (у пер. Стуса «Споглядаючи») із поетичної зб. <i>«Das Buch der Bilder»</i> (укр. «Книга картин», 1902). Пер. Стуса поезій: із ранніх зб. – <i>«Volkswaise»</i> (укр. «Народна пісня»), <i>«Die armen Worte...»</i> (укр. «Слово, що в буднях...»); із зб. <i>«Das Stundenbuch»</i> (укр. «Книга годин») – <i>«Da neign sich die Stunde und rührt mich an...»</i> (укр. «Зійде година і озветься в серці...»), <i>«Ich lebe mein Leben in wachsenden Ringen...»</i> (укр.	Євген Винокуров (1925-1993). Поезія. Вірш <i>«Моїми очима»</i> (рос. «Моими глазами»; 1-11 рядки твору Стус цитує у рецензії 1969-го <i>«Розмаїття тенденцій, або відради і клопоти музи»</i>, зазначаючи, що, попри полемічність і наявність напівправди, яка є у численних <i>«віршах про ботанічну форму людського безсмертя»</i>, поет все ж ніби повертає <i>«нашим відчуттям всю складність проблеми життя і смерті»</i>). Андрій Синявський (1925-1997). Творчість і доля. Юлій Даніель (1925-1988). Творчість і доля. Наум Коржавін (1925-2018). Вірш <i>«На смерть Сталіна»</i> (рос., 1953). Андрій Вознесенський (1933-2010). Лірика. Поема <i>«Треугольная груша»</i> (1962). Вірші <i>«Осень в Сигулде»</i>, (1961), <i>«Возвращение в Сигулду»</i> (1963; у листі до Ігоря Нижника від

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
«Життя моє – в міцніючій борінні...»), «<i>Ich habe viele Brüder in Soutanen...</i>» (укр. «Братів моїх чимало у сутані...»), «<i>So bin ich nur als Kind erwacht...</i>» (укр. «Коли прокинеться дитя...»), «<i>Vielleicht, daß ich durch schwere Berge gehe...</i>» (укр. «Здається, гору наскрізь я долаю...»), «<i>Du Berg, der blieb, da die Gebirge kamen...</i>» (укр. «Почезли гори, лиш одна осталась...»). Георг Тракль (1887-1914). Експресіоністична поезія. Стефан Цвейг (1881-1942). Спогади, роботи про Вергарна, Бальзака, Дікенса. Белетризована біографія «<i>Марія Стюарт</i>» (1935). Пауль Целан (1920-1970). Поезія. Стус переклав вірші «<i>Волотисте сонце</i>», «<i>Від порогу до порогу</i>» («Кажі й ти...»), «<i>Темне око у вересні</i>» («Камінночубий час...»), «<i>Ти можеш мене спокійно пригостити снігом...</i>», «<i>Відвал</i>» («Ти стоїш біля мене...»), «<i>В джерелах твоїх очей...</i>», «<i>Ландшафт з істотами, захованими в урни...</i>», «<i>Руїни блазня...</i>», «<i>Берегу тиша...</i>», «<i>Пісенька дами в тіні</i>» («Коли приходить мовчазний...»), «<i>Стисла оповідь</i>» («Добре заною...»), «<i>Фуґа смерті</i>». <u>БЕЛЬГІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Еміль Вергарн (1855-1916). Символістська поезія. У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус називає поета «коханим». Моріс Метерлінк (1862-1949). <u>НОРВЕЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Б'єрнстєрне Б'єрнсон (1832-1910). Прихильне ставлення до України у статтях про національно-культурний рух в Україні, засудження політики рос. царизму і польської шляхти щодо українців у віденському німецькомовному ж. «<i>Ukrainische Rundschau</i>» («Український огляд»), про суспільні проблеми українців у статті «<i>Русини</i>» (1906) у заснованому ним у Парижі тижневику «<i>Le Courrier Europeen</i>» («Європейський кур'єр»).	22.03.1964 Стус пише: «Вознесеньського не читай, крім „Сигулды“»). Вірш «<i>Гойя</i>» (1957). Євген Євтушенко (1932-2017). Політично спрямована лірика. Поетична книга «<i>Братська ГЕС</i>» (рос. «Братская ГЭС», 1967).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ

Кнут Гамсун (1859-1952). У листі до В. Дідківського від 1960 Стус пише про нього: «недосяжне мені».

ШВЕДСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Сельма Лагерльоф (Лагерлеф, 1858-1940). У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус назвав її «цнотливою».

ЛИТОВСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Литовські переклади Шевченка, про які в листі до В. Дідківського від 1960 Стус пише: «недосяжне мені».

Едуардас Межелайтіс (1919-1997). Поезія.

ІТАЛІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Томмазо Кампанелла (1568-1639). Твір «*Місто Сонця*» (1602).

Джузеппе Унгаретті (1888-1970). Поезія герметизму. Стус переклав вірші «*Острів*», «*Місячна ніч (без розгадки)*», «*Дрімота*», «*Я жива істота...*», «*Сан Мартіно дель Корсо*».

ІСПАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Гарсія Лорка (1898-1936). Перекладає в аспірантурі. Вид.: Лорка Ф.Г. *Лірика* / пер. з ісп. і склав прим. М. Лукаш. Київ: Дніпро, 1969. Стус присвятив Ф.Г. Лорці окрему статтю «Гордість Іспанії» (1966). Стус переклав поезії «*Сутичка*» (у співавторстві з Ю. Покальчуком), «*Циганка-черниця*», «*Навздогін*», «*Гітара*» (у співавт. з Ю. Покальчуком), «*Крик*» (у співавт. з Ю. Покальчуком), «*Зірка зайшла до кузні...*», «*Романс про чорну зажуру*» (у співавт. з Ю. Покальчуком), «*І потім*», «*Пісня вершника*» (у співавт. з Ю. Покальчуком), «*Крок сігріїї*», «*Малагенья*», «*Мовчання*», «*Пісня*», «*Померлий від кохання*» (у співавт. з Ю. Покальчуком), «*Романс про цивільну іспанську гвардію*» (у співавт. з Ю. Покальчуком), «*Сан Мігель (Гранада)*».

Хуан Хіменес (1881-1958). Вірш «*Троянда тіні*» («Нікого не було, була лиш тінь, / і пропадають без одвіту»; у статті 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус цитує цей твір).

ЛІТЕРАТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ	СХІДНІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>ЛІТЕРАТУРА США</u> Джек Лондон (1876-1916). Повісті про собак «Поклик предків» (1903), «Біле Ікло» (1906), «Джеррі-острів'янин» (1917), «Майкл, брат Джеррі» (1917). Роман «Мартін Іден» (1909; у листі до сина від 25.04.1979 Стус зазначає, що прочитав цей твір ще у 5-6 класі). Карл Сендберг (1878-1967). Поезія. Ернест Гемінгвей (Хемінгуей, 1899-1961). «Старий і море» та ін. оповідання з двотомника «Избр. произведения» (Москва, 1959). Книга спогадів «Свято, яке завжди з тобою» (1958; у рос. пер. «Праздник, который всегда с тобой (Страницы автобиографии)», моск. ж. «Иностран. лит.», 1964, № 7). Ірвінг Стоун (1903-1989). Біографічний роман про Вінсента ван Гога «Жага до життя» (1934). Вид. «Американские поэты в переводах М. Зенкевича» (Москва: Худ. лит., 1969). Зміст: Філіп Френо (1752-1832) «Индийское кладбище» (1788), «Американский солдат» (1790); Вільям Брайант (1794-1878) «К перелётной птице» (1815), «Прерии» (1833); Ральф Емерсон (1803-1882) «Снежная буря» (1841), «Воздержанность» (1842), «Брама» (1857), «Две реки» (1858); Генрі Лонгфелло (1807-1882) «Псалом жизни» (1838), «Гонимому облаку» (1844), «День кончен» (1844), «Скачка Поля Ревира» (1860); Джон Вітсьєр (1807-1892) «Дух Мороза» (1831), «Въезд шкипера Айрсона» (1857), «Барбара Фритчи» (1863); Едгар По (1809-1849) «Ворон» (1845), «К Анни» (1849); Олівер Голмс (1809-1894) «Последний лист» (1836), «Вершина смешного» (1836), «Кубок для пунша» (1849), «Безгласные» (1858); Генрі Торо (1817-1862) «Вся жизнь моя – по берегу прогулка» (1849), «Дым зимой» (надр. 1863); Джеймс Ловелл (1819-1891) «Наружи и внутри» (1854), «Сва-	<u>ТУРЕЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Назим Хікмет (1901-1963). Зб. вибр. поезій у пер. рос. «Сорок лет» (Москва: Худож. лит., 1964). <u>ТАДЖИЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Абулкасим Лахуті (1887-1957). Поезія. Чингіз Айтматов (1928-2008). Повість «Білий пароплав» (1970). <u>АВАРСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Расул Гамзатов (1923-2003). Поезія.

ЛІТЕРАТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

товство» (1866); **Волт Вітмен** (1819-1892) «Я слышу пеньє Америки» (1860), «О капитан! Мой капитан!» (1865), «Когда сирень цвела перед домом» (1865); «У моря ночью» (1871), «Патрулирование Барнигета» (1880), «Ласки орлов» (1880), «Прощай, моя Мечта!» (1891); **Емілі Дікінсон** (1830-1886) «Я знаю, что он жив...» (надр. 1890), «Я умерла за красоту...» (надр. 1890), «Индийское лето» (надр. 1890), «Не знаем, как...» (надр. 1896); **Френсіс Гарт** (1836-1902) «Общество на Станиславе» (1866), «В забое» (1872), «Чикита» (1872); **Джоакін Міллер** (1837-1913) «Скачка Кита Карсона» (1871), «Через прерии» (1878); **Сідні Ланір** (1842-1881) «Песня реки Чаттахучи» (1877); **Джеймс Раллі** (1853-1916) «Если изморозь на тыквах...» (1883), «Поездка в столицу» (1893), «Уходящий гость» (1907); **Едвін Арлінгтон Робінсон** (1869-1935) «Люк Гавергол» (1897), «Клондайк» (1902), «Вечеринка мистера Флада» (1821); **Едгар Лі Мастерс** (1869-1950) «Молчанье» (1916), «Джонни Аплсид» (1918); **Роберт Фрост** (1874-1963) «Октябрь» (1913), «Починка стены» (1914), «После сбора яблок» (1914), «Время для беседы» (1916), «Огонь и лёд» (1919), «Дар навсегда» (1942), «Избравши что-то, как звезду» (1947); **Карл Сендберг** (1878-1967) «Небоскрёб» (1916), «Потерян» (1916), «Джаз-фантазия» (1919), «Шляпы» (1920), «Для вас» (1920), «Детская песенка» (1920), «Три слова» (1920), «Народ будет жить» (1935), «Слоны расцениваются по-разному разными людьми» (1940); **Вейчел Ліндзі** (1879-1931) «Призраки бизонов» (1914), «Авраам Линкольн бродит в полночь» (1914); **Джо Гілл** (1882-1915) «Кейси Джонс – скэб» (1911), «Бродяга» (1913); **Робінсон Джефферс** (1887-1962) «Ловля лосей» (1923), «Утёсу, который станет краеугольным камнем дома», «Божественный избыток красоты» (1925), «Суда в тумане» (1925), «Сияй, гибнущая Республика» (1925), «Ночь» (1925), «Птицы» (1925); **Томас Стернз Еліот** (1888-1965) «Прелюдия» (1917), «Рапсодия о ветреной ночи», «Гиппопотам» (1919), «Марина» (1930), «Орёл парит на вершине Неба» (1934); **Лю Сарет** (1888-1954) «Вражда» (1922); **Арчибальд Мак-Ліш** (1892-1982) «Ветер» (1930), «Строители империи» (1933); **Една Вінсент Міллей** (1892-1950) «Равнодушие» (1917), «Правосудие, поправное в Массачусетсе» (1927), «Олень на снегу» (1928), «Ограда из хемлока» (1934), «Детство – это царство, где никто не умирает» (1934), «И если сад в тиши»; **Женев'єва Таггард** (1894-1948) «С ребёнком» (1921), «Взгляд в будущее» (1939); **Майкл Голд** (1894-1967) «Необычайные похороны в Брэддоке» (1929); **Стивен Вінсент Бене** (1898-1943) «Из „Оды Уолту Уитмену“» (1935), «России» (1942), «Западная звезда» (1943); **Ленгстон Г'юз** (1902-1967) «Муллат» (1926), «Рассказы тётки Сю», «Эпилог» (1926), «Портье» (1927), «Медные плевательницы» (1927), «Песня о красной земле» (1940), «Если б...» (1942), «Воздушный блюз» (1942), «Девушки Гарлема» (1942), «Прощальный блюз» (1942), «Утром с похмелья» (1942), «Сталинград», «Дорожные рабочие во Флориде», «Невольный переезд» (1951), «Баллада о хозяине» (1951); **Роберт Ловелл** (1917-1977) «Павшим за Республику» (1964), «Июль в Вашингтоне» (1964).

Томас Стернз Еліот (1888-1965). Творчість.

ЧИЛІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Пабло Неруда (1904-1973). Сто сонетів про кохання.

ПЕРІОД 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ (12 СІЧНЯ 1972 – 7-12 СЕРПНЯ 1979)

Передплатував видання: київський ж. «*Всесвіт*» (включаючи 1975), моск. вид. – газ. «*Литературная газета*», «*Книжное обозрение*» (1973), ж. «*Иностранная литература*» (1973, 1974), «*Современная художественная литература за рубежом*» (1974).

Замовляв на пів року 1976-го моск. ж. «*Новый мир*», «*Современная художественная литература за рубежом*», «*Наш современник*».

У березні 1977 просив дружину передплатити з півріччя ж. «*Всесвіт*», польські вид. – загальнонаціональний літературно-суспільний тижневик «*Życie Literackie*» (Краків), ліволіберальний суспільно-політичний тижневик «*Polityka*» (Варшава), літературно-політичний часопис «*Kultura*» (Париж).

Окремі номери видань балтійської преси.

ДАВНІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІ ЛІТЕРАТУРИ	ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<i>Біблія. (Новий і Старий Заповіт). Молитовник.</i> <u>АНТИЧНА (ГРЕКО-РИМСЬКА) ЛІТЕРАТУРА</u> Грецька література Міф про Сізіфа. Міф про Тантала. Еврідіка – дружина Орфея, яку він намагався повернути з мертвих своєю музикою. Гомер (VIII ст. до н.е.). Гесіод (кінець VIII - поч. VII ст. до н.е.). Поема «<i>Труди й дні</i>». Римська література Луцій Анней Сенека (бл. 4 до н.е. - 65 н.е.). «<i>Моральні листи до Луцілія</i>» (рос. «Нравственные письма к Луцилию», пер. Сергія Ошерова (1931-1983), Москва: Наука, 1977; у листі до батьків від 4.01.1977 Стус просить замовити для себе це видання). «<i>Eritis sicut Deus, scientes bonum et malum</i>» (пер. Стуса в листі до дружини й сина від 21.01.1974: «будете, як Бог, відати й добро, і зло»).	<u>ІТАЛІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Данте (1265-1321). Творчість. Мікеланджело Буонарроті (1475-1564). Публікація підбірки віршів «<i>Меморіал Мікеланджело</i>» до 500-річчя від дня народження поета в пер. рос. А. Вознесенського: «<i>[Истина] Я удивляюсь, Господи, Тебе...</i>», «<i>[Любовь] Любовь моя, как я тебя люблю!</i>», «<i>[Утро] Уста твои встречаются с цветами...</i>», «<i>[Гнев] Здесь с копьями кресты святыне схожи...</i>», «<i>[К Данте] Единственно живой среди неживых...</i>», «<i>[Ещё о Данте] Звезде его слова наши – как дым</i>», «<i>[Творчество] Когда я созидаю на века...</i>», «<i>Джованни Стоцци на „Ночь“ Буонаррото</i>», «<i>Ответ Буонаррото</i>», «<i>Эпитафия (Я счастлив, что я умер молодым...)</i>», «<i>Эпитафия («Я умер, подчинившись естеству</i>», «<i>[Фрагмент автопортрета] Я нищая падаль. Я пища для морга</i>», «<i>[Смерть] Кончину чую, но не знаю часа...</i>» (ж. «Иностр. лит.», 1975, № 3, с. 208-214).	<u>РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Олександр Пушкін (1799-1837). (Належить до «російських улюбленців» Стуса – лист до Х. Бремер від березня 1978). Федір Достоєвський (1821-1881). (Належить до «російських улюбленців» Стуса – лист до Х. Бремер від березня 1978). 5 т. <i>Повн. збір. творів у 30 т.</i>, зокрема оповідання «<i>Скверный анекдот</i>» (1862), нариси «<i>Зимние заметки о летних впечатлениях</i>» (1863), повість «<i>Записки из подполья</i>» (1864) та роман «<i>Игрок</i>» (1866). Стус у листі до дружини й сина від лютого-березня 1974 відзначив «<i>Записки из подполья</i>», де знайшов «чудовий аналіз, радше психологічний портрет – але чий? установити не тяжко. <...> Це дуже влучно, хоч і тяжко і боляче усвідомлювати». У цьому ж листі про оповідання «<i>Скверный анекдот</i>» та роман «<i>Игрок</i>»: «Ця правда його мене врочить і відстрашує. Не раз здається, що не волів би її знати – цієї правди. Цих конвульсій чистоти в бруді, тобто забруд-

ДАВНІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІ ЛІТЕРАТУРИ	ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>ІНДУЇСТСЬКА МІФОЛОГІЯ</u> Шіва – бог-руйнівник у трійці (<i>трімурті</i>) головних богів індуїстського пантеону (поряд з Брахмою та Вішну), покровитель йоги і тантри.	Еудженіо Монтале (1896-1981). Вірші з циклу «Сатура» (1971; у пер. рос.): «<i>Я вижу птицу неподвижную на кровле...</i>», «<i>Милая маленькая букашка...</i>», «<i>Там был березняк, в котором спрятали...</i>», «<i>Без очков, без антенн...</i>», «<i>Конец года</i>», «<i>Мастихин</i>», «<i>Ничего страшного</i>», «<i>Le revelant</i>» (Призрак), «<i>Ты часто (в отличие от меня) вспоминала синьора Капа...</i>», «<i>Смерть тебя не касалась...</i>», «<i>Запи-на-ться</i>», «<i>Рифмы</i>», «<i>Две венецианские прозы</i>», «<i>Фарерарелла, болтливый портье, знающий своё дело...</i>», «<i>Опись</i>». <u>ІРЛАНДСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Бернард Шоу (1856-1950). П'єса «<i>Пігмаліон</i>» (1912). <u>АНГЛІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Вільям Шекспір (1564-1616; у листі до сина від 9.10.1978 Стус пише про Шекспіра: «Я його дуже люблю»). Джон Донн (1572-1631). Поезія англ. бароко. Чарльз Дікенс (1812-1870). Редьярд Кіплінг (1865-1936). Вірш «<i>Якщо</i>» («<i>If...</i>») і його пер. Євгеном Сверстюком (див.: ж. «Всесвіт», 1990, № 5) та власний Стусів пер.). Зб. оповідань «<i>Книга джунглів</i>» (1894). Алан Александр Мілн (1882-1956). Дитяча повість «<i>Вінні-Пух та його друзі</i>» (Київ: Веселка, 1974; пер. Леоніда Солонька (1924-1975)).	неної чистоти, чистоти, яка згодом починає хизуватися: ось я яка, чистота, небачена – брудна, обплъована, зла на бруд і зла брудом і брудно зла!». «Сантиментальний» (у визначенні Стуса в листі до дружини від 7.09.1977) роман «<i>Принижені й ображені</i>» (рос. «<i>Униженные и оскорбленные</i>», 1861; у згаданому вище листі до дружини від 7.09.1977 Стус пише: «Нудно читати цього психа, геть слабенький твір – на сьогодні то геть зле. Ніяких м'язів, самі драгли»). Олексій К. Толстой (1817-1975). Поезії. Микола Чернишевський (1828-1889). Лист до дружини з Петропавловської в'язниці від 5.10.1862. (У листі до дружини від 20.12.1977 Стус наводить, переадресовуючи на них обох, думку про те, що їхнє з нею життя належить історії; у цьому ж листі неточно цитує відповідь Чернишевського на пропозицію написати прошення про помилування (1874): «В чём я должен просить помилования?... Я сослан только потому, что моя голова и голова шефа жандармов Шувалова устроены на разный манер?» (у Чернишевського: «Мне кажется, что я сослан только потому, что моя голова и голова шефа жандармов Шувалова устроены на разный манер, а об этом разве можно просить помилования?!»)). Рос. революційна пісня «<i>По пыльной дороге телега не сѣтся...</i>» (1860, автор слів

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
Девід Лоуренс (1885-1930). Роман «<i>Коханець леді Чаттерлей</i>» (1928). Сер Стівен Гарольд Спендер (1909-1995). (В листі до дружини від 22.11.2025 Стус пише: «Дістав милого листа від Стівена Спендера з Лондона. Це дуже відомий англ[лійський] поет із „оксфордської групи“ поетів: модерніст, фрейдист, комуніст... Антифашист... В останні десятиліття редагував... орган „Конгресу на захист свободи культури“, тобто небажаний для соцреалізму»). Френсіс Кліффорд (1917-1975). Повість «<i>Пастка часу</i>» (пер. Мара Пінчевського (1930-1984, ж. «Всесвіт», 1975, № 9, 10). Айріс Мердок (1919-1999). Роман «<i>Чорний принц</i>» (1973, у пер. рос. в ж. «Иностр. лит.», 1974, № 11; Стус у листі до дружини від 23.12.1974: прочитав «без утіхи»). Джон Уейн (1925-1994). Роман «<i>Зимою в горах</i>» (у пер. рос. «Зима в горах», Москва: Прогресс, 1972; у листі до дружини від 13-17.10.1975 Стус називає цей твір «порожनावим»).	і музики невідомий; у листі до сина від 25.04.1979 Стус цитує 3-5 рядки першої строфи). Лев Толстой (1828-1910). (Належить до «російських улюбленців» Стуса – лист до Х. Бремер від березня 1978). Роман «<i>Війна і мир</i>». (В листі до С. Глузмана від 2.07.1979 Стус пише: «Моє Матросова – нудне. Там було відрадініше. Там були кращі роки життя (здадай пам'ять п'єра Безухова про франц[узський] полон!)). Автобіографічна проза «<i>Сповідь</i>», про яку Стус пише у листі до дружини від 9.04.1973: «Сподівався на більше, ніж знайшов. тут бракує усяких біблій та евангелій. І я розумію, чому так спрагло прихилилися Шевченко і Достоєвський до цих криниць незглибимих, наслухоючи нагірну проповідь». Роман «<i>Воскресіння</i>» (1899; у листі до дружини від 29.09.1978 Стус пише: «Я був розчарований своїм Богом – Толстим. Панські дурниці – весь цей роман»). Антон Чехов (1860-1904). В листі до П.Ю. Шелеста від 1972 Стус пише: «Згадаймо, що А.П. Чехов якось зізнався, що протягом всього життя звільнювався від психології раба...» (тут Стус переказує своїми словами відомий вислів з листа А.П. Чехова до видавця Олексія Суворіна від 7 січня 1889: «Потрібно по краплині витискати з себе раба»).
<u>ФРАНЦУЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Мішель де Монтень (1533-1592). Шарль Бодлер (1821-1867). Зб. «<i>Les Fleures du mal</i>» (укр. «Квіти зла», 1857; зокрема поезії в перекладах Івана Світличного). Гюстав Флобер (1821-1880). Листи до Луїзи Коле, зокрема лист від 23 грудня 1853. Поль Верлен (1844-1896). Вірш із циклу «Сумні пейзажі» зі зб. «Сатурнічні пісні» «<i>Осіньна пісня</i>» (1866). Ромен Роллан (1866-1944). Цикл біографій «<i>Героїчні біографії</i>» (1903-1911), зокрема книга «<i>Бетговен</i>» (1903).	В'ячеслав Іванов (1866-1949). Вірш «<i>Перший пурпур</i>» (рос. «Первый пурпур», 1912; 2-4 строфу цього вірша Стус переписав у листі до дружини й сина від 11-15.09.1975). У листі до батьків від 4.01.1977 Стус просить замовити для себе вид.: Іванов Вяч.И. «<i>Стихотворения и поэмы</i>» (вступ. ст. С.С. Аверинцева, Ленинград: Сов. писатель, 1976). Іван Бунін (1870-1953). Належить до «російських улюбленців» Стуса – лист до Х. Бремер від березня 1978). Два томи творів І. Буніна: можливо, йдеться про двотомник «Іван Бунін» з академічної серії «Лит. наслідство»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
Поль Валері (1871-1945). Поезія. (Вид.: <i>Избранное</i> / введ. и ред. А. Эфроса. Москва: Худ. лит., 1936; у листі до дружини й сина від 11-15.09.1975 Стус, мабуть, помилково вказує вид-во «Academia»). Поль Елюар (1895-1952). Поезія сюрреалістичного спрямування. Жан-Поль Сартр (1905-1980). Творчість. Альбер Камю (1913-1960). Дебютна повість / роман «<i>Сторонній</i>» (або «<i>Чужий</i>», 1942) та роман «<i>Чума</i>» (1947). П'єр Гамарра (1919-2009). Письменник-комуніст. У листі до рідних від 1.09.1975 Стус пише: «Прочитав нічогеньку повість Гамарри у Всесвіті, ч. 8». Про який саме твір («повість») йдеться, встановити не вдалося: твори П. Гамарри у 8-му числі ж. «Всесвіт» за 1975 відсутні, натомість тут надруковано роман португальського письменника Фернанду Намори (1919-1989) «У неділю надвечір». Але ще до першого арешту і заслання Стуса у 2 числі ж. «Всесвіт» за 1968 був надр. роман П. Гамарри «Соло» (пер. укр. Яреми Кравця). Антуан де Сент-Екзюпері (1900-1944). Паскаль Лене (1942-1924). Повість «<i>Вишивальниця</i>» (у рос. пер. Н. Кудрявцевої «<i>Кружевница</i>», ж. «Иностр. лит.», 1976, № 9; Стус прочитав цю повість 26.09.1976).	(Москва: Наука, 1971), або про перші 2 т. 9-томного збір. творів письменника (Москва: Худ. лит., 1965). У листі до дружини й сина від лютого-березня 1974 Стус пише про поезії Буніна: «як вони мені подобаються!». Роздуми про Л. Толстого (повернення Толстого. Мабуть, йдеться про есе «<i>Освобождение Толстого</i>»). Олександр Блок (1880-1921). Поезії «у злецькому бідному виданні (200 стор. тексту)» (Стус, лист до дружини від 3.01.1976), йдеться про вид.: Блок А. <i>Избр. стихи и поэмы</i>. Ленинград, 1951. Поетичний цикл «<i>Кармен</i>» (1914). Поезії «<i>В ресторане</i>» (1910; Стус цитує заключні 5 і 6 строфи суцільним текстом у листі до дружини від 3.01.1976, помилково зараховуючи цю поезію до циклу «<i>Кармен</i>») та «<i>Ночь, улица, фонарь, аптека</i>» (1912, з циклу «<i>Пляски смерти</i>»), «<i>Русь моя, жизнь моя, вместе ль нам маяться?</i>» (1910; Стус цитує у вказаному вище листі до дружини 1 строфу твору). Вірш «<i>Скіфи</i>» («<i>Скифы</i>», 1918). Максиміліан Волошин (1877-1932). 36. поезій «<i>Неопалима Купина. Вірші про війну і революцію</i>» (рос. «<i>Неопалимая Купина. Стихи о войне и революции</i>», 1919-1924). Микола Островський (1904-1936). Романи «<i>Як гартувалася сталь</i>» (рос. «<i>Как закалялась сталь</i>» (1932), «<i>Народжені бурєю</i>» (рос. «<i>Рождённые бурей</i>», 1936). Олексій М. Толстой (1883-1945). Романи «<i>Сестри</i>» (рос. «<i>Сёстры</i>», 1918-1922) та «<i>Вісімнадцятий рік</i>» (рос. «<i>Восемнадцатый год</i>», 1927-1928) з трилогії «<i>Ходіння по муках</i>» (рос. «<i>Хождение по мукам</i>», 1922-1941; в листі до дружини від 22.01.1976 Стус пише: «Усю трилогію читав ще за студентства свого. Відтоді враження лишалося солідне до цього автора»). Історичний роман «<i>Петро I</i>» (рос. «<i>Пётр I</i>», 1934). Осип Мандельштам (1891-1938). Поезії. Зокрема «<i>Я скажу это начерно, шёпотом...</i>» (1937; у листі до дружини від 3.01.1976 Стус неточно (1 рядок: «Я скажу тебе, шёпотом, шёпотом...») цитує 1 строфу цієї поезії).
<u>НІМЕЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Йоганн Ґете (1749-1832). Гімн «<i>Wandlers Sturmlied</i>» («Пісня блукальця під час бурі», 1772, нім.; цитує нім. у листі до Х. Бремер від березня 1979). Поезії (перекладені Стусом): «<i>Der Besuch</i>» («Відвідини», 1788), «<i>Nachtgesang</i>» («Вислухай увостаннє...», 1802-1804), «<i>Heidenröslein</i>» («Лугова троянда», 1771), «<i>Frühling übers Jahr</i>» («Цілорічна весна», 1816), «<i>Gesang der Geister über den Wassern</i>» («Пісня духів понад водами», 1779), «<i>An den Mond</i>» («До місяця», 1777/1778), «<i>Aussöhnung</i>» («Омирення», 1823), «<i>Frühzeitiger Frühling</i>» («Передчасна весна», 1801), «<i>Der König in Thule</i>» («Тульський цар», 1774), «<i>Neue Liebe, neues Leben</i>» («Нова любов,	

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
нове життя», 1774/1775), «<i>Nachgefühl</i>» («Як заквітнуть виногрона...», 1797), «<i>Vorklage</i>» («Як белькотіння це жагуче...», 1815), «<i>Gefunden</i>» («Я йшов по лісу...», 1813), «<i>Sehnsucht</i>» («Душа – як зайшлася», 1802), «<i>Der neue Amadis</i>» («Нехай п[р?]оймає дух мені...», 1774), «<i>Auf dem See</i>» («Лишень одслоняться світи...», 1775), «<i>Wandrer's Nachtlid</i>» («Ти небесних гідна шат...», 1780), «<i>Jäger's Abendlied</i>» («Крадусь по дикій глушині...», 1780), «<i>Warum gabst du uns...</i>» («Нащо, доле, нам даєш пророчо...», 1776), «<i>Künstlerlied</i>» («Щоб фантазій докнати...», 1816), «<i>Gegenseitig</i>» («О як там кохана...», 1816), «<i>Schwebender Genius über der Erdkugel</i>» («Поміж долом і горою...», 1826/1827), «<i>PROCEMION</i>» («<i>PROCEMION</i>», 1816-1817), «<i>Wanderlied</i>» («То шупне аж на долину...», 1821), «<i>Mahomets Gesang</i>» («Магометів спів», 1772/1773), «<i>Alles geben die Götter...</i>» («Усе сповна дарують боги безмежні...», 1777), «<i>Grenzen der Menschheit</i>» («Межі людства», 1778, 1781), «<i>Der Fischer</i>» («Рибалка», 1777), «<i>Willkommen und Abschied</i>» («Як б'ється серце...», 1771), «<i>Ganymed</i>» («Ганімед», 1774), «<i>Urworte. Orphisch</i>» («Праслова. Орфічне», 1817), «<i>Die Metamorphose der Pflanzen</i>» («Метаморфоз рослин», 1798), «<i>Tischlied</i>» («За чаркою», 1802), «<i>Eins und alles</i>» («Всяк радо прагне загубитись...», 1821), «<i>Selige Sehnsucht</i>» («Мудрим – слово це величне...», 1817), «<i>Laßt mich weinen!</i>» («Дайте – поплачу!..»), «<i>Parabasse</i>» («Як старанно дух мій волив...», 1819-1820), «<i>Epirrhema</i>» («За живе торкай поволі...», 1819-1820), «<i>Antepirrhema</i>» («Як незбагненне це для нас...», 1820), «<i>Metamorphose der Tiere</i>» («Метаморфоз тварин», 1806), «<i>Römische Elegien</i>» («Римські елегії», 1788-1790), «<i>Dauer im Wechsel</i>» («О пишното поранкова...», 1801-1803), «<i>Wiederfinden</i>» («Зірко зір! Чи ж то можливо...», 1815), «<i>Vollmondnacht</i>» («Пані, що це ти шепочеш...», 1815), «<i>Nachgefühl</i>» («Як заквітнуть виногрона...», 1797), «<i>Ilmenau</i>» («Ільменау», 1783), «<i>Trost in Tränen</i>» («Утіха в сльозах», 1803), «<i>Vorklage</i>» («Як белькотіння це жагуче...», 1815), «<i>Nähe des Geliebten</i>» («Про тебе згадую...», 1795), «<i>Die Spinnerin</i>» («Тихо-мирно я пряду без перепочинку...», 1794), «<i>Die Spröde</i>» («Гожим ранком	Олександр Грін (1880-1932). Повість-феєрія «<i>Пурпурові вітрила</i>» (рос. «Алые паруса», 1916-1922). Анна Ахматова (1899-1966). Поезія. Марина Цветаєва (1892-1941). Листування – публікація у моск. ж. «Вопр. лит.» (1978, №. 4) «<i>Цветаева М., Рильке Р., Пастернак Б., Азадовский К. Из переписки Рильке, Цветаевой и Пастернака в 1926 году. Публикация и комментарий К.М. Азадовского, Е.В. и Е.Б. Пастернаков</i>». Борис Пастернак (1890-1960). Належить до «російських улюбленців» Стуса (лист до Х. Бремер від березня 1978). Вірш «<i>Заместительница</i>» («Я живу с твоей карточкой...», 1917; цитує початкові рядки у листі до дружини й сина від 8.05.1974). Листування – публікація у моск. ж. «Вопр. лит.» (1978, №. 4) «<i>Цветаева М., Рильке Р., Пастернак Б., Азадовский К. Из переписки Рильке, Цветаевой и Пастернака в 1926 году. Публикация и комментарий К.М. Азадовского, Е.В. и Е.Б. Пастернаков</i>». Михайло Зоценко (1894-1958). У листі до рідних від 1.09.1975 Стус пише: А ще у якомусь числі „Москви“ чи „Неви“ прочитав усні оповіді М. Зоценка – так енергійно зафіксоване його письмо – навіть на дрібничках тематичних». Насправді тут йдеться про публікацію «Устные рассказы М.М. Зоценко [Запись Е.Ю. Хин-Дьяковой]» (ленінградський (нині Санкт-Петербурзький) ж. «Звезда», 1975, № 7, с. 102-111), бо у вказаних Стусом ж. «Москва» і «Нева» у 1975 твори М. Зоценка не друкувалися. Андрій Платонов (1899-1951). Проза. Належить до «російських улюбленців» Стуса (лист до Х. Бремер від березня 1978; і у листі до Х. Бремер від 4.07.1978 про платонівську прозу Стус пише: «Вона мені дуже подобається. Автор має щедre серце»). Сергій Єсенін (1895-1925). Лірика. (У листі до Х. Бремер від березня 1978 Стус пише: «цей поет не належить до моїх улюблених»). Вірш

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
серед травня...», 1796), «<i>Die Bekehrte</i>» («Саме сонечко сідало...», 1796). «<i>Der Musensohn</i>» («Ачи проходжу гаєм...», 1797), «<i>Gefunden</i>» («Я йшов по лісу, аби пройтись...», 1813), «<i>Rettung</i>» («Кохана зрадила мене...», 1774), «<i>Die glücklichen Gatten</i>» («Пройшла гроза весняна...», 1802), «<i>Sehnsucht</i>» («Душа – як зайшлася...», 1802), «<i>Es war ein Buhle...</i>» («Отой хлопак – джигун, що й ну...», 1774), «<i>Zigeunerlied</i>» («Чи скапує мряка, чи сніг січе...» 1771), «<i>Zueignung</i>» («Присвята», 1784), «<i>Meine Göttin</i>» («Своїй богині», 1780), «<i>Prometheus</i>» («Прометей», 1774), «<i>An Schwager Kronos</i>» («Машталірові Кроноса», 1774). Новели. Роман «<i>Страждання молодого Вертера</i>» (1774; цитує слова героя в листі до дружини й сина від 22.01.1974: «Така вже моя доля – прикрити тих, кому я мусів би дарувати радість», «Людина завжди залишиться людиною, і та дрібка розуму, яку вона може, має, майже або й цілком нічого не важить, коли шаліє пристрасть і їй стає затісно в рамках людської природи»). «<i>Ur-Faust</i>» (укр. «Графауст», 1772-1975, одна з ранніх версій філософської трагедії «Фауст»). Роман «<i>Вільгельм Мейстер</i>» у пер. Сидора Сакидона (1896-1974). Фрідріх Гельдерлін (1770-1843). (Двотомник, мабуть, нім.). Генріх Гейне (1797-1856). Поезії. Георг Бюхнер (1813-1837). Поезія (нім., вид. НДР). Стефан Ґеорґе (1868-1933). Поезія символістського і неоромантичного спрямування. Герман Гессе (1877-1962). Роман «<i>Степовий вовк</i>» (1927; судячи з листа до дружини від 02.12.1976, Стус знав, що в 1977 має вийти укр. пер. цього твору, і він дійсно був опублікований у № 4 і 5 ж. «Всесвіт» в пер. Євгена Поповича (1930-2007)). Роман «<i>Гра в бісер</i>» (1943) («дуже дорогий мені автор», цим романом був «дуже захоплений» – лист Стуса до Х. Бремер від березня 1978). Роман	«<i>Обратись лицом к седому небу...</i>» (1925; Стус цитує 3-ю строфу у своєму «дослівному й невдалому» перекладі українською у листі до Х. Бремер від березня 1978). Михайло Булгаков (1891-1940; у листі до дружини від 9.02.1981 пише, що від Булгакова «не був на десятому небі»). Юхим Дорош (1908-1972). Йдеться про публікацію під загальною назвою «<i>Сторінки ненаписаних книг</i>» (рос. «Страницы ненаписанных книг», «Новый мир», 1975, № 7, вступ і післямова Д. Лихачова), де були надр. «<i>Автобіографічні нотатки</i>» (рос. «Автобиографические заметки»), «<i>Арханово. Из записных книжок</i>» (рос. «Арханово. Из записных книжек»), «<i>Давнє поруч з нами, або Образи Росії</i>» (рос. «Древнее рядом с нами, или Образы России»). Віктор Некрасов (1911-1987). Роман «<i>В околах Сталінграда</i>» (рос., 1946). У листі до О. Орача від 21.11.1977 цитує відомий вислів письменника про Київ: «славна флора, але ж фауна...» (в ориг. рос.: «Флора там замечательная, но вот фауна подкачала»). Олександр Солженіцин (1918-2008). Проза. Булат Окуджава (1924-1997). Вірш «<i>Пісенька про Моцарта</i>» (рос., 1969; у листі до Р. Довгань від 14.09.1978 Стус цитує в оригіналі 5-8 рядки 2 строфи і 1-4 рядки 3-ї строфи без розбивки на строфи). Андрій Вознесенський (1933-2010). Вірш «<i>Осінь в Сігулді</i>» цитував напам'ять. Добірка поезій в моск. «ЛГ» (1975, № 47, 19 листопада, с. 7): «<i>Хобби света</i>», «<i>Озеро</i>», «<i>Беловежская баллада</i>», «<i>Звезда</i>», «<i>Обмен</i>», «<i>Кумир</i>», «<i>Мужиковская весна</i>», «<i>Дорогие литсобратья!</i>...», «<i>Когда по Пушкину кручинились мярне</i>», «<i>Музе</i>». Поезія «<i>В Америке, пропавшей мраком, камелией и аммиаком...</i>» (1960; у листі до З. Попадюка від серпня 1977 Стус цитує рядки: «когда в тебя от губ до пяток, как пули, всажены глаза»).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
«Степовий вовк» Стус «прочитав із радістю», як пише про це у листі до О. Орача від 22.11.1977. Томас Манн (1875-1955). Роман «<i>Zauberberg</i>» («<i>Зачарована гора</i>», 1924, нім.; Стус у листі до Х. Бремер від березня 1979: «О, Боже, скільки там води! ...балачка на дозвіллі»). Леонгард Франк (1882-1961). У «Відкритому листі до Івана Дзюби» (1875) Стус наводить міркування Л. Франка «про умови, за яких інтелігенція зречена на бездіяльність, бо між нею і народом немає жодного свідомого зв'язку». Ліон Фейхтвангер (1884-1958). Проза в жанрі історичного роману. Готфрід Бенн (1886-1956). Поет-експресіоніст. Еріх Марія Ремарк (1898-1970). Роман «<i>Три товариші</i>» (1936-1937). Бертольд Брехт (1898-1956). Пер. Леоніда Череватенка (1938-2014) поезій у № 1 ж. «Все-світ» за 1974 рік: «<i>Легенда про мертвого солдата</i>» (1918), «<i>Хвала діалектиці</i>» (1930), «<i>Хвала революціонерів. (З „Кантати на день смерті Леніна“)</i>» (1931), «<i>Мотто</i>» (1930-ті), «<i>На смерть борця за мир [Пам'яті Карла фон Осецького]</i>» (1938), «<i>Німецька військова читанка</i>» (1938), «<i>До нащадків</i>» (1939), «<i>Літературу передосліджено буде [Мартіку Андерсену-Нексе]</i>» (1939), «<i>Голлівуд</i>» (1942), «<i>Повернення</i>» (1943), «<i>Я, що вижив</i>» (1944), «<i>Епітафія для М.</i>» (1946), «<i>З „Буковських елегій“</i>» («<i>Спекотливий день</i>», «<i>Дим</i>», «<i>Залізо</i>», «<i>Ялини</i>», «<i>Веслування, розмови</i>», «<i>Читаю Горация</i>», «<i>Звуки</i>» (1953)), «<i>Вчителю, вчися!</i>» (1950-ті), «<i>Не потребую нагробка</i>» (1950-ті), «<i>Насолоди</i>» (1955-1956). Добірка з різних джерел висловлювань Б. Брехта про письменників і книги (ж. «Вопр. лит.», 1976, № 8; у листі до дружини від 22-30-09.1976 Стус писав про цю добірку: «Дратує і подача Б. Брехта – Так написатися на Т. Манна, Г. Бенна, С. Георге – то треба вміти. А кого Брехт залишає для сла-	Белла Ахмадуліна (1937-2010). Лірика. У листі до І. Калинець від 20.05.1978 Стус пише, що «дістав збірку Ахмадуліної – порожньо і голо: дамський столик із парфумами – і вже». (У 1977 побачили світ три зб. поетки: «<i>Свеча</i>», «<i>Сны о Грузии</i>» та «<i>Метель</i>»). Валентин Распутін (1937-2015). Повість «<i>Живи і пам'ятай</i>» (рос. «<i>Живи и помни</i>», 1974; Стус пише у листі до Х. Бремер: «Це – добрий роман! Це – вірада моему пригніченому серцю»). Йосип Бродський (1940-1996). Поезії з «<i>Римського циклу</i>». (Передмова М. Хейфеца до 5-томного машинописного самвидавного «марамзинського зібрання» творів Й. Бродського, 1971-1974). Олександр Петров-Агатов (1921-1986). Вірші й оповідання друкував 1967-1968 в ж. «Нева» (Ленінград) та «Простор» (Казахстан). Юз Алешковський (1929-2022). Авторська пісня «<i>Товарищ Сталин, вы большой учёный...</i>» (1959; ремінісценція з цієї пісні присутня у листі Стуса до сестри дружини від червня 1974). Григорій Бакланов (1923-2009). Роман «<i>Друзі</i>» (рос. «<i>Друзья</i>», ж. «Новый мир», 1975, № 2, 3). Інна Чежегова (1929-1990), Михаїл Донської (1913-1996). Дорожні нотатки «<i>Гостюючи в доброго короля Рене</i>» (рос. «В гостях у доброго короля Рене», ж. «Новый мир», 1975, № 9). Василь Шукшин (1929-1974). Проза. Присвячений Л.М. Толстому 8-й номер ж. «Новый мир» за 1978, який Стус порекомендував читати дружині у листі до неї від 22.11.1978, оцінивши цей номер так: «Цікаво». (У вказаному числі були, зокрема, надр. раніше неопубліковані матеріали, щоденники, архівні документи й уривки з рукопису спогадів дружини письменника Софії Толстої (1844-1919) «<i>Моя життя</i>»).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
ви? Навіжений був чоловік»). У «Відкритому листі до Івана Дзюби» (1975) Стус переказує висловлювання Галілея з п'єси «Життя Галілея» (1939), що нещасна та країна, яка потребує героїв. Генріх Белль (1917-1985). Соціально-критична проза з психологічним аналізом та гострою етичною проблематикою. Оповідання «У пошуках читача» (1954; у пер. рос.). Мартін Вальзер (1927-2023). Роман «Філіппсбурзькі подружжя» (1957, в ж. «Всесвіт», 1975, № 2, 3, пер. укр. Євгена Поповича (1930-2007); у листі до батьків від 14.03.1975 Стус пише: «Прочитав „Філіппсбурзькі подружжя” – без великої втіхи»).	Андрій Синявський (1925-1997). Проза. Юлій Даніель (1925-1988). Проза. Наум Коржавін (1925-2018). Поезія. <u>СЕРБСЬКО-БОСНІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Меша Селімович (1910-1982). Роман-притча «<i>Дервіш і смерть</i>» (сербохорв. «Derviš i smrt», 1966; у листі до дружини від 23.12.1974 Стус пише: «А щодо романів Меші Селімовича або „Вбік до Свене” <можливо, йдеться про рос. пер. Ю. Любімова 1-го т. роману М. Пруста «У пошуках утраченого часу», який 1973 побачив світ під назвою «На Сванову сторону»> – то це мені заказано читати, як і чимало іншого доброго, що подекуди прохопиться в „Книжном обозрениі”»).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>АВСТРІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u>   Райнер Марія Рільке (1875-1926), поет-символіст, предтеча екзистенціалізму. Цикл «<i>Die Sonette an Orpheus</i>» («Сонети до Орфера», 1923). Філософсько-ліричний цикл «<i>Duineser Elegien</i>» («Дуїнські елегії», 1912-1922, вид. 1923). Вірш (поема, у визначенні Стуса) «<i>Орфей. Еврідіка. Гермес</i>» (у пер. укр. Освальда Бургардта). Переклади з Рільке Миколи Бажана. Монографія «<i>Worpswede – Auguste Rodin</i>» (1903), присвячена нім. художникам групи «Ворпсведе» (назва походить від назви місцевості). Вид.: Rilke R.M. <i>Auswahl in drei Bänden. Erster Band. Gedichte</i>, 1963. Поезії Рільке у рос. пер. Т. Сільман (можливо, вид.: Рильке Р.М. <i>Лирика</i> / пер. с нем. Т. Сильман. Москва; Ленинград: Худ. лит., 1965; Рильке Р.М.. <i>Лирика</i>. Москва: Худ. лит., 1976). Пер. «Сонетів до Орфея» рос. Альберта Карельського (1936-1993; ж. «Филол. науки. Научн. докл. высш. шк. Москва, 1974, № 6). Роман «<i>Нотатки Мальте Лаурідса Брігге</i>» (1910). У листі до дружини, сина і друзів від 31.12.1977-1.01.1978 повідомляє, що вже має «Рільке (вид. „Наука”)» (найімовірніше, йдеться про вид. із серії «Лит. пам'ятники»: Рильке Р.М. <i>Новые стихотворения</i>. Москва: Наука. 1977). Листування: публікація в ж. «Вопр. лит.», 1975, № 9 «<i>Рильке Р., Азадовский К. Письма в Россию. Публикация, вступительная статья, перевод и примечания Константина Азадовского</i>» (ці листи Стус у листі до дружини від 13-17.10.1975 назвав «манірними» «й порожніми!»); публікація у ж. «Вопр. лит.», 1978, № 4 «<i>Цветаева М., Рильке Р., Пастернак Б., Азадовский К. Из переписки Рильке, Цветаевой и Пастернака в 1926 году. Публикация и комментарий К.М. Азадовского, Е.В. и Е. Б. Пастернаков</i>». Стус пер. повністю цикл «<i>Сонети до Орфея</i>», працює над другим варіантом пер. «<i>Дуїнських елегій</i>». Другий варіант пер. вірша «<i>Der Schauende</i>» (у новому пер. Стуса «Споглядаючи світ») із зб. «<i>Das Buch der Bilder</i>» (укр. «Книга картин», 1902). Пер. інших віршів із зб. «Книга картин»: «<i>Die Liebende</i>» (укр. «Любляча»), «<i>Kindheit</i>» (укр. «Дитинство»), «<i>Einsamkeit</i>» (укр. «Самотність»), «<i>Herbstag</i>» (укр. «Осінній день»), «<i>Erinnerung</i>» (укр. «Спогад»).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ

Георг Тракль (1887-1914). Лірика. Німецькомовний літературний експресіонізм.

Пауль Целан (1920-1970). Поезії, зокрема «*Todesfuge*» («Фуга смерті», 1944), «*Engführung*» («Стисла оповідь», у пер. інших авторів «Стретта», 1957-1958).

Еріх Фрід (1921-1988). Німецькомовна політично-тематична поезія.

Інгеборг Бахман (1926-1973). Німецькомовна лірика поетичного періоду творчості (1953-1956). Поезії. Проза.

Еріх Кестнер (1899-1974). Поезії.

Йоганнес Бобровський (1917-1965). Поезії.

Ганс Магнус Енценсбергер (1929-2022). Поезії.

ШВЕЙЦАРСЬКА НІМЕЦЬКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА

Макс Фріш (1911-1998). «Химерний роман, весь у формальних новаціях» (за визначенням Стуса в його листі до батьків від 1.10.1075) «*Хай я буду Гантенбайн*» (пер. назви Стуса, в суч. укр. пер. П. Таращука «Нехай мене звать Гантенбайн» (в рос. пер. С. Апта «Назову себя Гантенбайн», надр. 1975 в № 4-6 моск. ж. «Иностр. лит.»).

Фрідріх Дюрренматт (1921-1990). П'єса «*Граємо Стрінберга*» (в пер. рос. Б. Закса, ж. «Иностр. лит.», 1973, № 4).

ШВЕДСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Август Стрінберг (1848-1912). П'єса «*Танці смерті*» (1901; у листі до дружини від 3-4.12.1975 Стус пише: «На жаль, я не знаю „Танцю смерті“ Стріндбега, тож тяжко порівняти, тяжко побачити, як оперував новий автор <Дюрренматт> старого»).

НОРВЕЗЬКА ЛІТЕРАТУРА

Генрік Ібсен (1828-1906). П'єса (за авторським визначенням «драматичний епілог») «*Коли ми, мертві, пробуджуємося*» (1899).

ЛИТОВСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Едуард Межелайтіс (1919-1997). Поезії «*Из цикла „Ре минор“*» в пер. рос. Леоніда Міля (1938-1992), опубл. 1975 у № 9 ж. «Новый мир»: «*Луз – ровный, словно клавиатура рояля...*», «*Этот мир являет собой...*», «*Где ты нашла этот мячик? Таких...*», «*Я хочу говорить с тобой на Новом Наречье...*», «*Кинозал зеленого оазиса. Голубое полотно...*», «*Я вглядываюсь в синеву ночного окна*», «*Я выстрою отшельническую обитель...*», «*И я – из крылатой стаи. Отдышусь на утесе...*» (про ці вірші Стус у листі до дружини від 13-17.10.1975 написав: «старому алкоголікові Межелайтісу й Бог велів писати абияк (навіть гірше, ніж завжди)»).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ

ІСПАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Мігель де Сервантес Сааведра (1547-1616). Роман «Дон Кіхот» (1605, 1615).

Гарсія Лорка (1898-1936). Лірика, зокрема вірші з американської зб. «Поет у Нью-Йорку» (1940): «Повернення з прогулянки», «Безсонне місто», «Танець смерті», «Сліпий краєвид Нью-Йорка», «Легенда і круговорот трьох друзів», «Світанок», «Живе небо», «Малий Стентон», «Ноктурн простору» (всі у пер. Михайла Москаленка), «Нью-Йорк. (Опис та звинувачення)», «Вбивство. (Два голоси на світанні на Ріверсайд Драйв)», «Вальс у верховіттях дерев», «Пісня кубинських негрів», «Маленька безконечна пісня» (всі у пер. укр. Анатолія Яні (1941-2021)).

Мігель Делібес (1920-2010). Роман «П'ять годин з Маріо» (в пер. рос. в ж. «Иностр. лит.», 1974, № 11, 12; Стус у листі до дружини від 23.12.1974 пише: прочитав «без радості»).

ЛІТЕРАТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ	ЛІТЕРАТУРИ СХОДУ І ЗАКАВКАЗЗЯ
<u>ЛІТЕРАТУРА США</u> Марк Твен (1835-1910). Роман «<i>Пригоди Тома Соєра</i>» (1876). Джек Лондон (1876-1916). Роман «<i>Мартін Іден</i>» (1909). Генрі Міллер (1891-1980). Інтелектуально-еротичні романи про світ після Першої світової війни. Едвард Естлін Каммінґс (1894-1962). Поезія. (В листі до дружини від 22.11.1978 Стус надсилає вірш «<i>Любовь – сильнее чем жизнь...</i>» у пер. рос. Леоніда Черткова (1933-2000), але без розбивки на строфи). Ернест Гемінґвей (1899-1961). Романна проза. «<i>По кому подзвін</i>» (у пер. Мара Пінчевського (1930-1984), Стус у листі до дружини від 13-17.10.1975 вважав невдалим, тобто таким, що «зіпсував українське видання „Дзвону“ папи Хема»). Джером Д. Селінджер (1919-2010). Оповідання «<i>І ці губи, і очі зелені</i>» (англ. «<i>Pretty Mouth and Green My Eyes</i>», 1951). Рей Бредбері (1920-2012). Вірші зі зб. «<i>Коли слони цвіли востаннє на повітрі</i>» (1973; у пер. рос.; процитувавши 5 рядків з вірша Бредбері, Стус у листі до дружини й сина від 11-15.1975 висновує: «людина, що пише без тяжкого зусилля»). Вільям Фолкнер (1897-1962). Романна проза. Роман «<i>Шум і лють</i>» (1929; у пер. рос.). Роберт Данкен (1919-1988). Поет-бітник (як поет, подобався Стусу більше, ніж О.О. Петров-Агатов). Зокрема цитує напам'ять рядки з вірша «<i>Ніч</i>» («Луна вплетає тающий блеск...») у рос. пер. Андрія Кістяковського (1936-1987).	<u>ЛІТЕРАТУРА ДАВНЬОГО СХОДУ</u> У листі до дружини, сина і друзів від 31.12.1977 - 1.01.1978 повідомляє, що вже має «том літ-ра давнього Сходу» (можливо, йдеться про 1-й том із серії «Библиотека всемирной литературы»: <i>Поэзия и проза Древнего Востока</i> / общ. ред. И. Брагинского. Москва: Худ. лит., 1973). <u>ІЗРАЇЛЬСЬКА ЄВРЕЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Рахель (Рагель, Рая) Блувштейн (1890-1931). Стус переклав її вірш «<i>Мої мерці</i>» («<i>Метай</i>», іврит). <u>ВІРМЕНСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> У листі до Ірини та Ігоря Калинців від 13.09.1978 Стус пише: «Дістав добру книжку Паруйра Севака „Семь песен об Армении“ – надто енергійно написано, надто незвично для нашої преси. Коли б її прочитав автор „Неопалимої купини“, що писав за незрівнянно кращих часів, він би жажнувся». У Паруйра Севака (1924-1971) книги під такою назвою немає. Натомість книга поетичної прози «<i>Сім пісень про Вірменію</i>» (Єреван, 1974; у пер. рос. Москва: Сов. писатель, 1978) є у Геворґа Еміна (1919-1998). Можливо, Стус мав на увазі, що П. Севака надіслав йому цю книгу. <u>КИРГИЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Чингіз Айтматов (1928-2008). Проза. Повість «<i>Ранні журавлі</i>» (рос., ж. «Новый мир», 1975, № 9; у листі до дружини від 13-17.10.1975 Стус назвав цей твір «зовсім непотрібною повістю», яку «ледве прочитав – така затолочена тема й затолочений задум і презлецька мова до всього»). Есе (повість) «<i>Пес, що біг уздовж моря</i>» («<i>Рудий пес, що біжить краєм моря</i>», 1977; у листі до дружини й сина від 1.06.1981 Стус пише, що читав цей твір з «високою відрадою»).

ЛІТЕРАТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ	ЛІТЕРАТУРИ СХОДУ І ЗАКАВКАЗЗЯ
Вид. «Современная американская поэзия. Антология» (сост. А. Зверев, И. Левидова, Москва: Прогресс, 1975. Представлено 50 поетів: Роберт Лі Фрост (1874-1963), Карл Август Сендберг (1878-1967), Вільям Карлос Вільямс (1883-1963), Воллес Стівенс (1879-1955), Вістен Г'ю Оден (1907-1973), Една Сент-Вінсент Міллей (псевдонім Ненсі Бойд, 1892-1950; феміністична поезія), Едвард Естлін Каммінґс (1894-1962), Робінсон Джефферс (1887-1962), Маріанна Крейґ Мур (1887-1972), Арчибальд Мак-Ліш (1892-1982), Джон Кроу Ренсом (1888-1974), Аллен Тейт (1899-1979), Річард Гормлі Ебергарт (1904-2005), Карл Джей Шапіро (1913-2000), Женев'єва Таґґард (1894–1948), Волтер Ловенфелс (1897-1976), Ленґстон Хьюз (1901-1967), Стерлінґ Аллен Браун (1901-1989), Роберт Ловелл (1917-1977), Говард Немеров (1920-1991), Теодор Ретке (1908-1963), Річард Вілбер (1921-2017), Кеннет Рексрот (1905-1982), Огден Неш (1902-1971), Джон Беррімен (1914-1972), Рендолл Джаррелл (1914-1965), Елізабет Бішоп (1911-1979), Луїс Сімпсон (1923-2012), Вільям Стаффорд (1914-1993), Вільям Снодґрасс (1926-2009), Рід Віттемор (1919-2012), Джон Чіарді (1916-1986), Джеймс Райт (1927-1980), Томас Макґрат (1916-1990), Стенлі Куніц (1905-2006), Аллен Гінсберг (1926-1997; поезія бітників), Греґорі Корсо (1930-2001; поезія бітників), Лоуренс Ферлінґетті (1919-2021), поезія бітників; Джеймс Меррілл (1926-1995), Роберт Елвуд Блай (1926-2021), Вільям Джей Сміт (1918-2015), Лерой Джонс (псевдо Амірі Барака, 1934-2014), Роберт Гейден (1913-1980), Гвендолін Брукс (1917-2000), Чарльз Олсон (1910-1970, модерністська поезія другого покоління), Сильвія Плат (1932-1963, феміністська поезія у жанрі «сповідальної лірики»), Роберт Крілі (1926-2005), Роберт Данкен (1919-1988; поезія бітників, поет Black Mountain/Чорної гори), Джеймс Дікі (1923-1997), Прісцилла Деніз(а) Левертов (1923-1997, сильний вплив поетів Black Mountain / Чорної гори).	<u>КАРАКАЛПАЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Уразак Бекбаулов (1929-1992). Повість «<i>Тарас на Аралі</i>» (укр. пер. 1975; у листі до рідних від 1.09.1975 Стус помилково приписує авторство твору «Тарас на Аралі» башкирському письменнику Анверу Бікчентаєву (1913-1989)). <u>ЯПОНСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Ясунарі Кавабата (1899-1972). Проза. Кобо Абе (1924-1993). Проза і драматургія японського післявоєнного авангарду. Кендзабуро Ое (1935-2023). Проза. Зокрема роман «<i>Футбол 1860 року</i>» (1967; у пер. рос. Володимира Гривніна (1923-2014), ж. «Иностран. лит.», Москва, 1972, № 1, 2).

ЛІТЕРАТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

Підбірка «Із сучасної франко-канадської поезії» (ж. «Всесвіт», 1976, №. 9) у пер. Всеволода Ткаченка (1945-2018) і Віктора Коптілова (1930-2009): представлені поети – **Ален Гранбуа** (1900-1975) «У сукні своїй», «Світанок», «Усмішка»; **Ектор де Сен-Дені Арно** (1912-1943) «Усі і кожен», «Під червоним небом моїх повік...»; **Ріна Ланьє** (1915-1997) «Острів», «Вії дерев», «Ти народився, перемішаний зі мною, немов прадавнє світло в невагомих водах...», «Свічка»; **Анна Ебер** (1916-2000) «Любов», «Голос птаха», «Мертва дівчинка лежить поперек дверей...»; **Альфонс Піше** (1917-1998) «Мряка», «Вир»; **Елуа де Гранмон** (1921-1970) «Означення», «Вік мрій», «Дівчина»; **Жан-Гі Пілон** (1930-2021) «Шлях до батьківщини», «Дерево», «Тіні», «Творча мить»; **Сюзанна Параді** (нар. 1932) «Є дні коли я здаюся негарною», «Кінець одного світу»; **Сільвія Сікот** (нар. 1932) «Полювання», «Пута», «Пил»; **П'єр Морансі** (нар. 1942) «Саме тут я есмь і ви суть...», «Елен», «Вірш який існує не один та якому слід бути самотнім».

АМЕРИКАНСЬКО-БРИТАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Томас Стернз Еліот (1888-1965). Вид. творів в рос. пер. Андрія Сергеева (1933-1998) «Безплідна земля. Вибр. вірші та поеми» (рос. «Бесплодная земля. Избр. стихотворения и поэмы») (Москва: Прогресс, 1971). Поетичні цикли «Порожні люди» (1925), «Чотири квартали» (1936-1942, вид. 1943). Вірш «Пісні кохання Дж. Елфріда Пруфрока» (1915) та цикл «Пруфрок та інші спостереження» (1917) як явища модернізму в поезії (в листі до батьків від 10.05.1975 Стус пише: «Ще буде все, буде все, як повторював Еліот у своєму Пруфроці»).

БРАЗИЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Жоржі Амаду (1912-2001). Творчість.

ЧАС МІЖ АРЕШТАМИ
(13 СЕРПНЯ 1979 – 14 ТРАВНЯ 1980)

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	ЛІТЕРАТУРА США
<u>НІМЕЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Бертольд Брехт (1898-1956). П'єса «<i>Життя Галілея</i>» (1939). <u>АВСТРІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Райнер Марія Рільке (1875-1926). Лірика.	<u>РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Владислав Ходасевич (1886-1939). Поезія. Самвидав. Федір Достоєвський (1821-1881). Борис Пастернак (1890-1960). Андрій Вознесенський (1933-2010). Вірші «<i>Осень в Сигулде</i>», «<i>Плач по двум нерождєнным поэмам</i>». Олександр Галич (1918-1977). Володимир Висоцький (1938-1980).	Едвард Каммінґс (1894-1962). Поезія.

ПЕРІОД 2-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ (14 ТРАВНЯ 1980 – 4 ВЕРЕСНЯ 1985)

У листі до дружини від 9.02.1981 просить передплатити моск. вид. – ж. «Иностранная литература», «Литературное обозрение», газ. «Литературная газета», інформаційний бюлетень «Современная художественная литература за рубежом».

У листі до дружини від 10.08.1981 Стус повідомляє, що буде одержувати (має квитанції) до кінця 1981 моск. вид. – ж. «Вопросы литературы», «Иностранная литература», «Новый мир», газ. «Книжное обозрение», «Литературная газета».

ДАВНІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНІ ЛІТЕРАТУРИ	ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
«Міфологічний словник» (ктомик УРЕ), як пише Стус у листі до дружини й сина від 22.03.1982). Микола Кун (1877-1940). Книга «<i>Легенди і міфи стародавньої Греції</i>» (пер. з рос. О. Іванченко. Вид. 3-є. Київ: Рад. школа, 1967; у листі до дружини й сина від 22.03.1982 Стус переказує синові міфи про Одисея і Пенелопу). Гомер (VIII ст. до н.е.). Есхіл (V ст. до н. е.). Трагедії. Софокл (бл. 496-406 до н.е.). Трагедії. Евріпід (бл. 480/84 - 406 до н.е.). Трагедії. <i>Біблія (Новий і Старий Заповіт). Об'явлення Івана Богослова (Біблія. Новий заповіт).</i> У листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус називає Біблію «найпоетичнішою і наймудрішою книгою з усіх, які є». <i>Коран.</i>	<u>НІМЕЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Вольфрам фон Ешенбах (1170- бл. 1220). Рыцарський роман «<i>Парцифаль</i>» (1200-1210, у пер. рос. Лева Гінзбурга). Вид. нім. поезії у пер. рос. Лева Гінзбурга (1921-1980): «<i>Слово скорби и утешения. [Немецкая поэзия времён Тридцатилетней войны. 1618-1648 гг.]</i>» (Москва: Изд-во худ. лит., 1963; у листі до дружини й сина від 14.09. 1981 Стус цитує перші два рядки поезії Андреас Гріфіус (1616-1664, у написанні Стуса «Гріффіус») «<i>Сльози вітчизни, рік 1636</i>») (у пер. рос. «Слёзы отчизны, год 1636»), повністю відтворює вірші «<i>Блудні</i>» (у пер. рос. «Заблудшие»), «<i>Останній сонет</i>» (у пер. рос. «Последний сонет»); «<i>Немецкая старина: Классическая и народная поэзия Германии XI-XVIII веков</i>» (Москва: Худ. лит., 1972); «<i>Немецкая поэзия XVII века</i>» (Москва: Худ. лит., 1976; у листі до дружини й сина від 14.09.1981 Стус пише: «Цікаво було б ознайомитися із віршами такого рівня в антології Л. Гінзбурга „Немецкая поэзия	<u>БІЛОРУСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Микола Гусовський (приб. 1470 - після 1533). Латиномовна поема «<i>Пісня про зубра</i>» (1523; у листі до дружини від 5-16.10.1981 Стус пише: «переписую гекзаметри Гусовського про вепра. Не знаю, що саме припало до вподоби: гекзаметри чи вепр чи Гусовський»). <u>БІЛОРУСЬКА І РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРИ</u> Алесь Адамович (1927-1994), Даниїл (Данило) Гранін (1919-2017). Документальна хроніка «<i>Блокадная книга</i>» (вид. 1977 або 1979; у листі до дружини й сина від 26.01.1982 Стус пише: «Майже примітивне письмо в „Блокаді“ Адамовича і Граніна – складний, звичайно, жанр (не так легко впоратися з ним). Але „майстерності“ забракло авторам – вийшло абищо»). <u>РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Олександр Пушкін (1799-1837). Листи. (У листі до рідних від 23.03.1981 Стус пише: «перечитую листи Пушкіна – старого видання» – можливо, йдеться про вид.: Пушкин А.С.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
17 века», яку видано 1976, а потім – 1977 року»); <i>«Из немецкой поэзии: Век X – век XX»</i> (Москва: Худ. лит., 1979). Йоганн Вольфганг фон Гете (1749-1932). Роман <i>«Страждання юного Вертера»</i> (1774). Трактат (у визначенні Стуса «начерк») <i>«Вчення про колір»</i> (1810; у листі до дружини від 15.04.1982 Стус цитує невеликий уривок з цього начерку). Автобіографія <i>«Поезія і правда»</i> (1811). У листі до дружини й сина від 15.01.1984, звертаючись до сина, Стус пише: «Для мене, мабуть, є три поети: Гете (цей – найбільший із усіх, але з перекладів Ти його не відчуєш), Рільке і Пастернак». Автобіографія <i>«Поезія і правда»</i> (1811; вид. в укр. пер.: Гете Й.В. Поезія і правда / пер. Богдана Гавришківа. Київ: Мистецтво, 1982). Вірші. Філософська трагедія <i>«Фавст»</i> (1832; в листі до дружини від листопада-грудня 1984 Стус пише: «Фавства чомусь не люблю – який це в біса художній твір!...»). Максими. Генріх Гейне (1797-1856). Проза. Історична праця <i>«Романтична школа»</i> (1833). Праця <i>«Історія релігії і філософії в Німеччині»</i> (1834). У листі до дружини від 15.04.1982 Стус пише про ці праці: «Уся ця публіцистика написана блискучим стилістом, надзвичайно розумною (може, по-французьки) людиною». Герман Гессе (1877-1962). Роман <i>«Гра в бісер»</i> (1943). Ліон Фейхтвангер (1884-1958). Романна трилогія <i>«Йосип»</i>: <i>«Юдейська війна»</i> (1932), <i>«Сини»</i> (1935) та <i>«Настане день»</i> (1942; у листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус пише: «це три великі прецікаві романи»). Бертольт Брехт (1898-1956). П'єси. Ганс Магнус Енценсбергер (1929-2022). Поезії. Карл Кролов (1915-1999). Поезія. Стефан Гермлін (1915-1997). Автобіографічна	<i>Письма: в 3-х т.</i> Москва-Ленинград: ГИХЛ, 1926; детальний аналіз листування О. Пушкіна у листах Стуса до дружини від 10.08.1981, до дружини й сина від 14.09.1981). Поема <i>«Гавриїліада»</i> (у тогочасному помилковому написанні назви «Гавриліада», 1821). Трагедія <i>«Борис Годунов»</i> (1825). Вірш <i>«К***»</i> («Я помню чудное мгновенье...», 1825). Олександр Герцен (1812-1870). Конспекти Стуса творів письменника. Автобіографічна хроніка <i>«Минуле і думи»</i> (рос. «Былое и думы», 1868; у листі до дружини від 20.04.-2.05.1983 Стус пише: «Перечитую – чи не вп'яте! – „Былое и думы“ Герцена – пречудове читання!»). Федір Достоєвський (1821-1881). Романи <i>«Ідіот»</i> (рос. «Идиот», 1869), <i>«Брати Карамазови»</i> (рос. «Братья Карамазовы», 1879-1880), <i>«Біси»</i> (рос. «Бесы», 1872). Повість <i>«Записки з Мертвого дому»</i> (рос. «Записки из Мёртвого дома», 1861; у листі до рідних від 23.07.1984 Стус пише: «Читаю... Довше не читав їх – і мені моторошно од божевільного світу й божевільного генія. Культ хворобливої психіки, соціальної психіки хворої – який то страшний культ»; у листі до дружини від 1.08.1984 Стус далі аналізує повість, зокрема зазначаючи: Думаю, про рос[ійський] народ автор сказав більше, ніж усі, що писали до нього. ...подає він найкраще особу калічену, власне те, що лишилося од особи по нищівній поразці. Але як пророк соціуму – Ленін має рацію – він ніякий. Бо що він міг написати про соціум, коли того соціуму не було й гадки»). Лев Толстой (1828-1910). Роман-епопея <i>«Війна і мир»</i> (1863-1869, 1873; у листі до дружини й сина від 14.09.1981 Стус, звертаючись до сина, пише: «Дуже мені хотілося б поговорити з Тобою – про „Війну і мир“ (нічого кращого, здається, я не читав у житті)», і звертає увагу на сцени полону П'єра Безухова, убивства купця перед очима Ростопчина, пораненого Андрія Болконського на полі Аустерліца й ін.;

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
повість «<i>Вечірнє світло</i>» (1979; у пер. рос. «Вечерний свет», моск. ж. «Иностран. лит.», 1982, № 11; у листі до дружини й сина від від 14-15.11.1982 Стус оцінює цей твір як «непоганий»). Генріх Белль (1917-1985). Повість «<i>Очима клоуна</i>» (1963). <u>АВСТРІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Райнер Марія Рільке (1875-1926). Імпресіоністська лірика. Вид.: Rilke R.M. <i>Auswahl in drei Bänden</i>. Erster Band. Gedichte, 1963; Rilke R.M. <i>Gedichte</i>. Москва: Прогресс, 1981; Рільке Р.М.. <i>Лірика</i>. Москва: Худ. лит., 1965; Рільке Р.М. <i>Лірика</i>. Москва: Худ. лит., 1976. (У листі до дружини й сина від 15.01.1984, звертаючись до сина, Стус пише: «Для мене, мабуть, є три поети: Гете..., Рільке і Пастернак»). Вірш «<i>Реквієм</i>» (1900). Наприкінці 1983 Стус завершив другий варіант перекладу «<i>Дуїнських елегій</i>». Пер. віршів: із «Книги картин» – «<i>Herbst</i>» (укр. «Осінь» («Спадає листя, падає з-за хмар...»), «<i>Der Lesende</i>» (укр. «Читаючи книгу»); із книги «<i>Neue Gedichte</i>» (укр. «Нові поезії») – «<i>Der Tod des Dichters</i>» (укр. «Смерть поета»), «<i>Der Panther</i>» (укр. «Барс»), «<i>Der Dichter</i>» (укр. «Поет»), «<i>Abschied</i>» (укр. «Прощання»), «<i>Spanische Tänzerin</i>» (укр. «Іспанська танцюристка»), «<i>Opheus. Eurydike. Hermes</i>» (укр. «Орфей, Еврідіка й Гермес»); із поезій поза зб. – «<i>Herbst</i>» (укр. «Осінь» («О ти, високе дерево гінке...»)), «<i>Oh, merkwürdige Annäherungen von scheuen Ähnlichkeiten!</i>» (укр. «О дивні зблиски боязких подіб!...»), «<i>Jetzt wär es Zeit, daß Götter träten aus...</i>» (укр. «І, може, час – виходити богам...»), «<i>Koom du, du letzter, der ich annerkenne...</i>» (укр. «Нестерпний біль, кого я ще впізнаю...»). Пауль Целан (1920-1970). Поезія. <u>ІРЛАНДСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Джеймс Джойс (1882-1941). Проза. Семюел Бекет (1906-1989). П'єси.	у листі до сина від 3.10.1983 для прикладу згадує П'єра Безухова). Автобіографічна трилогія «<i>Дитинство</i>» (рос. «Детство», 1852), «<i>Отрочтво</i>» (рос. «Отрочество», 1854), «<i>Юність</i>» (рос. «Юность», 1857) в аспекті відображення «психології підлітка-парубка», як пише Стус у листі до дружини й сина від 15.01.1984. Антон Чехов (1860-1904). Творчість. Максим Горький (1868-1936). Незавершений роман «<i>Життя Кліма Самгіна</i>» (1925-1936; у листі до дружини від 13.12.1980 Стус називає автора «геть докучним»). Михайло Пришвін (1873-1954). Пізня проза. Саша Чорний (1880-1932). Поезія (вид.: Саша Чёрный. <i>Стихотворения</i>. Ленинград: Сов. писатель, 1962. Б-ка поета, малая серия; у листі до дружини від листопада-грудня 1984 Стус пише: «І кому він здався цей Саша Чорний? Він був цікавий у часи Столипіна...»; у листі до дружини й сина від 1.02.1985 Стус додає: «...гірко мені, що його стали читати. Він – цинік. Я ж не люблю циніків, як і цинічного життя, яке поет із болем описує»). Володимир Маяковський (1893-1930). Конспекти Стуса творів поета. Рання поезія. Поема «<i>Тринадцятий апостол</i>» (1915; пізніша назва «Хмара в штанях», рос. «Облако в штанах»). Анна Ахматова (1889-1966). Лірика. Марина Цвєтаєва (1892-1941). Лірика. Вірш «<i>Тоска по родине! Давно</i>» (1934). «<i>Поема Гори</i>» (рос. «Поэма Горы», 1924, 1939). «<i>Поема Кінця</i>» (1924; детальний аналіз поеми і загальом поезії М. Цвєтаєвої у листі до дружини від 10.08.1981). Вірш «<i>Рас-стояние: вёрсты, мили...</i>» (1925; відтворює у листі до дружини від 10.08.1981). Зб. поезій «<i>Лебединий стан</i>» (рос. «Лебединый стан», 1921; у листі до дружини від 10.08.1981 Стус назвав цю зб. «страш-

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>АНГЛІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Нар. дитяча пісня початку XIX ст. (під № 821 у списку Рауда) «<i>What are little boys made of, made of?</i>» (у пер. укр. «З чого зроблені маленькі хлопчики?»); у листі до сина від 9.02.1981 Стус цитує цей текст в англomовному оригіналі та у пер. рос. С. Маршака «О девочках и мальчиках»). Традиційна англ. дитяча пісенька «<i>How many days has my baby to play?</i>» (укр. «Скільки днів моя дитина має гратися?»); у листі до сина від 9.02.1981 Стус цитує цей текст в англomовному оригіналі). Нар. дитяча пісенька «<i>Robin the Bobbin</i>» (укр. «Робін-Бобін»; у листі до сина від 9.02.1981 Стус цитує цей текст в англomовному оригіналі та у перекладі рос. С. Маршака). Традиційна англ. дитяча пісенька «<i>If all the world was paper</i>» (укр. «Якби весь світ був папером»); у листі до сина від 9.02.1981 Стус цитує цей текст в англomовному оригіналі). Вільям Шекспір (1564-1616). Драми. Оскар Вайлд (1854-1900). Проза. Редьярд Кіплінг (1865-1936). Вірш «<i>If</i>» («Якщо...») зі зб. «Нагороди та феї» (1910; у власному пер. й у пер. рос. Михайла Лозинського (1886-1955) Стус відтворює у листі до дружини й сина від 1.06.1981). Вірш «<i>Коли ти бережеш залізний спокій...</i>» (цей вірш у власному пер. Стус переписує у листі до дружини від 16.05.1979; в остаточному варіанті Стусового перекладу 1981 року цей вірш має назву «Синові»). Джон Голсуорсі (1867-1933). Трилогія «<i>Saga про Форсайтів</i>» (1906). Вірджинія Вулф (1882-1941). Роман «<i>Місис Деллоуей</i>» (1925; у пер. рос. «Миссис Дэллоуэй», моск. ж. «Иностран. лит.», 1984, № 4; у листі до	ною (!)» і датує її 1922). Вірш «<i>Реквієм</i>» (1913). Вірш «<i>Заповедей не блюла, не ходила к причастью...</i>» (1915; у листі до дружини від 10.08.1981 наводить його повний текст). Вірш «<i>Ложиряющий огонь – мой конь...</i>» (1918). Вірш «<i>Знаю, умру на заре! На которой из двух...</i>» (1920; у листі до дружини від 10.08.1981 Стус цитує 2-у строфу твору). Вірш «<i>Деревья</i>» («Когда обидой опилась...», 1922; у листі до дружини від 10.08.1981 Стус цитує 1, 2, 3, 6 і 7 строфи твору). Стаття (есеїстичні нотатки) «<i>Мистецтво при світлі совісті</i>» (рос. «Искусство при свете совести», 1932, моск. ж. «Лит. обозрение», 1982, № 10; у листі до дружини й сина від 14-15.11.1982 рясно цитує, зауважуючи: «Здається, підписався б під кожним її словом, де вона провадить про поета і його місію»). Вірш «<i>Неподражаемо лжёт жизнь...</i>» (1922; у пер. Стуса «Ну й химерує лжа життяво!..»); у листі до дружини й сина від 12.06.1983 Стус детально аналізує труднощі перекладу цвєтаєвського тексту і дає порівняльну характеристику Цвєтаєвої і Рільке). Борис Пастернак (1890-1960). Лірика. Вірш «<i>Не трогать, свежеевыкрашен...</i>» (1917). У листі до дружини й сина від 15.01.1984, звертаючись до сина, Стус пише: «Втішила мене згадка, що Ти зачитуєшся Б.Л. Пастернаком. Це – геній. Вчи його напам'ять, повторюй про себе – під кожен настрій, аби розжувати, розчовпати, що це геній. Який він майстер – душі! Яка чудова його любовна, пейзажна лірика, лірика особистості. Для мене, мабуть, є три поети: Гете..., Рільке і Пастернак». Поезії: «<i>Елене</i>» («Я б и непечатным словом не побрезговал...», 1917), «<i>Импровизация</i>» («Я клавишей стаю кормил с руки...», 1915), «<i>Урал впервые</i>» («Без родовспомогательницы, во мраке, без памяти...», 1916), вірші з роману «Доктор Живаго» (1945-1955) – «<i>Гедфсиманский сад</i>» (1949), «<i>Зимняя ночь</i>» («Мело, мело по всей земле...», 1946), «<i>Гамлет</i>» («Гул затих. Я вышел на подмости...», 1946; у листі до рідних від 4.03.1984 Стус перший рядок вірша «Гамлет» цитує неточно: «Зал утих. Я вышел

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
рідних від 6-10.05.1984 Стус пише: «роман... мене вражає і вкрай захоплює – такої розкоші я, признаюся, давно не читав»). Фред Гойл (1915-2001). Науково-фантастичний роман «<i>Чорна хмара</i>» (1957; Стус у листі до рідних від грудня 1983 зазначає приблизну дату публікації 1954). Джон Осборн (1929-1994). П'єси. <u>НОРВЕЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Генрік Ібсен (1828-1906). Драми. <u>ФРАНЦУЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Гюстав Флобер (1821-1880). Листи. (У листі до дружини від 15.04.1982 Стус пише: «Ще, Дмитрику: візьми Флобера, прочитай його листи. Звичайно, треба мати такого Флобера, де цих листів якнайбільше – солідне академічне видання. Ти матимеш велику відраду – яка це була прекрасна, ніжна, мудра душа!»). Стефан Малларме (1842-1898). Символістська лірика. Шарль Бодлер (1821-1867). Зб. символістських поезій «<i>Квіти зла</i>» (1857-1868). Вид. поезій у пер. нім. Стефана Георг'є (1868-1933): Baudelaire Ch. <i>Die Blumen des Bösen / Übersetzer Stefan George</i>. Berlin, 1901. Вірш в оригіналі фр. «<i>L'Albatros</i>» (між 1841 і 1858). Поль Верлен (1844-1896). Вид.: Verlaine P. <i>Poésies</i>. Moscou: Éditions du Progrès, 1977. (У листі до дружини від 14.09.1981 Стус пише: «Похвалюся, що французьку мову вже знаю на якомусь підгазетному рівні... Тимчасом вивчаю напам'ять вірші Поля Верлена – вже знаю кілька»; у листі до дружини від 5-16.10.1981 Стус детально аналізує Верленовий вірш «<i>Дон Кіхот</i>»). Гі де Мопассан (1850-1893). Жуль Ренар (1864-1910). Мабуть, цитата з його	на подмошки»). Пейзажна лірика: «<i>Да будет</i>» («<i>Рассвет расколыхнёт свечу...</i>» (1919), «<i>Ты в ветре, веткой пробуешь...</i>» (1917). Любовна лірика: «<i>Помешай мне, попробуй. Приди, покусись потушить...</i>» (1919), «<i>Мой стол не столь широк, чтоб грудью всею...</i>» (1919). Вірш «<i>Февраль. Достать чернил и плакать...</i>» (1912; у листі до дружини й сина від 2.04.1984 цитує перший рядок твору без першого слова). Книга прози «<i>Повітряні шляхи. Проза різних років</i>» (рос. «<i>Воздушные пути. Проза разных лет</i>», Москва: Сов. писатель, 1982; у листі до рідних від 4.03.1984 Стус цитує й аналізує міркування Пастернака про людину-творця, сутність мистецтва, про людські почуття), зокрема автобіографічна повість «<i>Охоронна грамота</i>» (рос. «<i>Охранная грамота</i>», 1930). Самуїл Маршак (1887-1964). Пер. з англ. дитячої поезії «<i>О мальчишках и девочках</i>», «<i>Робин-Бобин</i>». Андрій Платонов (1899-1951). Проза (у листі до рідних від 4.03.1984 Стус рекомендує синові «добре вчитатися в прозу Андрея Платонова... Геніяльний прозаїк. Сказав би я – батько Шукшина по літературі, але – незрівнянно модульованіший голос». Оповідання «<i>У прекрасному й шаленому світі</i>» (рос. «<i>В прекрасном и яростном мире</i>», 1937). Ілля Еренбург (1891-1967). Документальний цикл мемуарів «<i>Люди, роки, життя</i>» (рос. «<i>Люди, годы, жизнь</i>», 1960). Віктор Некрасов (1911-1987). У 8-му записі «<i>Таборового зошита</i>» Стус, характеризуючи сучасну йому офіційну укр. літературу як «типову колоніальну літературу-забавку», цитує відоме висловлювання В. Некрасова: «Київ – то така прекрасна флора, але ж фауна!». Андрій Вознесенський (1933-2010). Вірші. Володимир Орлов (1936-2014). Роман «<i>Альтимист Данилов</i>» (1980; у листі до дружини від

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
щоденника про П. Верлена як людину і поета. (У листі до рідних від 20.05.1981 Стус писав перед цитуванням думки Ренара: «шкода, що його щоденник 1965 р. пройшов повз мене» (йдеться про видання: Ренар Ж. <i>Дневник. Избранные страницы</i>. Москва: Худ. лит., 1965). Артур Рембо (1854-1891). Попередник сюрреалізму. Символістська лірика. Стус пер. вірш «<i>Моя циганерія</i>». Поезії Поля Верлена, Артюра Рембо, Жуля Лафорга, Сен-Поля Ру, Поля Валері, Гійома Аполлінера у пер. укр. Миколи Лукаша (1919-1988) в ж. «Всесвіт» (1981, № 6). Поль Валері (1871-1945). Поезія. Гійом Аполлінер (1880-1918). Поезії. Рене Шар (1907-1988). Поезії. Марсель Пруст (1871-1922). Проза. Альбер Камю (1913-1960). Короткі есе й уривки з великих філософських праць «<i>Між так і ні</i>», «<i>Мигдалевий гай</i>», «<i>Міф про Сізіфа</i>», «<i>До німецького друга. Лист червотий</i>», «<i>Бунтівник (Уривок)</i>», «<i>Прометей у пеклі</i>», «<i>Вигнання Єлени</i>» (рос. «<i>Между да и нет</i>», «<i>Миндальные рощи</i>», «<i>Миф о Сизифе</i>», «<i>К немецкому другу. Письмо четвёртое</i>», «<i>Бунтующий человек (Отрывок)</i>», «<i>Прометей в аду</i>», «<i>Изнанничество Елены</i>») – ж. «Вопр. лит.», 1980, № 2; у листі до рідних від 23.03.1981 Стус, відзначаючи, що «знову насолодився А. Камю», помилково вказує 3-й номер цього вид.). Роман «<i>Сторонній</i>» (1942) та оповідання-нарис. (У листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус пише: «Це найулюбленіший мій прозаїк»). Французькомовна антологія «<i>Французская поэзия XIX-XX веков. Сборник. Poetes francais XIX XX siecles. Anthologie</i>» (Москва: Прогресс, 1982). Жан Ануй (1910-1987). П'єси.	9.02.1981 Стус писав: «Чи не читала Ти роман Вл. Орлова в Н[овом] мире № 2-4, 1980? Прочитав рецензію на нього Л. Аннинського в „Лит[ературном] обозрении” (випадково трапився номер)», і далі викладає суть цього твору у цитаті зі статті Л. Аннінського «<i>Мені би ваши клопоти!</i>» (рос. «Мне бы ваши заботы!» («Лит. обозрение», 1980, № 9). Анатолій Жигулін (1930-2000). Зб. поезій «<i>Соловецкая чайка. Вірші</i>» (рос. «Соловецкая чайка. Стихи», 1979), «<i>Життя, несподівана радість</i>» (рос. «Жизнь, нечаянная радость», 1980), «<i>Вибране</i>» (рос. «Избранное», 1981). У листі до дружини від 9.02.1981 Стус пише: «Серед книжок у себе Ти знайдеш його збірочку. Поет славний у цілому, а людина, мабуть, ще краща. Пише так: „хорошо то пишется, что выжжется болью, раскалённой до бела”». Сергій Залигін (1913-2000). Роман «<i>Після бури</i>» (рос. «После бури», 1982-1985, перше вид 1986). Лев Гінзбург (1921-1980). Роман-есе «<i>Розбилося серце моє</i>» (рос. «Разбилось сердце моё», 1981, післямова Ігоря Костецького (1913-1983), ж. «Новый мир», 1981, № 8). Валентин Распутін (1937-2015). «Кілька чудових оповідань...» (ж. „Наш современник”, 1982- [198]3, які номери забув» (лист Стуса до дружини й сина від 15.01.1984; можливо, йдеться про оповідання «<i>Век живи – век люби</i>», «<i>Что передать вороне?</i>», «<i>„Не могу-у”</i>», «<i>Наташа</i>», надр. у № 7 за 1982). Володимир Солоухін (1924-1997). Нотатки про рос. архітектуру «<i>Кутузовский проспект. Триумфальная арка</i>», «<i>Знаменский собор в Москве</i>», «<i>Знаменский собор в Москве. Продолжение</i>» (надр. під загальною назвою «Продолжение времени. Письма разных лет» в моск. ж. «Наш современник», 1982, № 1). Борис Можаяв (1923-1996). Повість-жарт «<i>Пієтора квадратних метра</i>» (рос. «Полтора квадратных метра», моск. ж. «Дружба народов», 1982, № 4).

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>РУМУНСЬКА І ФРАНЦУЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Ежен Йонеско (1909-1994). Драматургія. <u>ШВЕЙЦАРСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Макс Фріш (1911-1991). Повість «<i>Синя Борода</i>» (1982; рос. пер. в моск ж. «Иностр. лит.», 1982, № 11; у листі до дружини й сина від 14-15.1982 Стус пише: «слабенький Фріш»). Фрідріх Дюрренматт (1921-1990). П'єси. <u>ІТАЛІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Данте Аліґ'єрі (1265-1321). Зб. «Нове життя» (1295; у листі до рідних від 6-10.05.1984 Стус пише: «...пише Тернер: мовляв, Данте мав смисл, маючи дружину, тужити за Беатріче»). Антології «<i>Сучасна італійська поезія</i>» (рос.). Джузеппе Унґаретті (1888-1970). Антивоєнні твори. Умберто Саба (1883-1957). Поезія Еудженіо Монтале (1896-1981). Поезія. Сальваторе Квазімодо (1901-1968). Маріо Луці (1914-2005). Добірка віршів в ж. «Иностр. лит.» (1981, № 11) у пер. рос. Євгена Солоневича (нар. 1933): «<i>Токката</i>», «<i>Хрупкість</i>», «<i>Слоновая кость</i>», «<i>Женщина в Пизе</i>», «<i>Нескончаемое</i>», «<i>Дорога</i>», «<i>Диана, пробужденье</i>», «<i>Дрожит листва, взывает небо в звёздах...</i>», «<i>Пускай бы только...</i>», «<i>Известия Джузеппине после стольких лет</i>», «<i>Перевоз</i>», «<i>Местный автобус</i>», «<i>В холле</i>» (у листі до дружини й сина від грудня 1981 Стус цитує 1 і 5 строфу поезії «Нескончаемое» та 1 і 3 строфу поезії «Дорога» без розбивки на строфи). Леонардо Сінігаллі (1908–1981). Поезія.	Юрій Давидов (1924-2002). Роман про одного із перекладачів рос. 1-го тому «Капіталу» К. Маркса, рос. революціонера Германа Лопатіна (1845-1918) «<i>Соломенная сторожка. Две связки писем</i>» (1982; моск. ж. «Дружба народов», 1982, № 8, 9). Юрій Бондарєв (1924-2020). Проза. Юрій Трифонов (1925-1981). Проза. Володимир Чивіліхін (1928-1984). Романесе «<i>Память</i>» (рос.; у листі до дружини й сина від 14-15.11.1982 Стус пише: «Мабуть, варто б прочитати „Память“ Чивилихина – добре, здається, читання, історичні мандри, правда, а не роман, але цікаво про праджерела стихії гуннів і т.д.»). Василь Шукшин (1929-1974). Проза. <u>ПОЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Юліан Тувім (1894-1953). Вірш «<i>Одиссей</i>» (1929, у рос. пер. Давида Самойлова (1920-1990); у листі до дружини й сина від 22.03.1982 Стус пише: Тувіма «я дуже шаную, ...Самойлова... знаю менше, і він мене не зворушав»; у цьому ж листі цитує і коментує 2-й рядок останньої строфи вірша Ю. Тувіма у рос. пер. Д. Самойлова – «Как утопленник в песнь поплыву, поплыву безрассудно»). Вацлав Білінський (1921-1999). Роман «<i>Кінець канікулам</i>» (у пер. рос., моск. ж. «Иностр. лит.», 1983, № 3, 4). У листі до рідних від грудня 1983 Стус пише: «Отож, поки читаю польські романи – є прецікаві, наприклад, про польського лицаря 15 ст. Завішу Чарного, сучасника розгрому польсько-литовсько-руського війська на Ворсклі 1399 р. і звитяги над крижаками під Грюнвальдом – досить цікаве читиво. ...Читаю гірші детективи – заради кращого опанування польською мовою, що така мені люба й рідна, вва-

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ	СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ
<u>ІСПАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Мігель де Сервантес (1547-1616). Мігель де Унамуно (1864-1936). Лірика у рос. пер. (вид.: <i>Избранное: в 2-х т.</i>, Ленинград: Худ. лит., 1981; у листі до рідних від 4.03.1984 Стус пише: «Це дуже мудра людина, славний поет, прозаїк, навчитель Лорки і цілого покоління пробудженої Іспанії»). Федеріко Гарсія Лорка (1898-1936). Лірика. <u>ІСПАНСЬКА (КАТАЛОНСЬКА) ЛІТЕРАТУРА</u> Мерсе Родореда і Гургі (1908-1983). Роман «<i>Площа Діамант</i>» у пер. рос. Елли Брагінської (1926-2010), надрук. в ж. «Иностран. лит.» (1981, №. 11). <u>ЛИТОВСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Юстінас Марцинкявічус (1930-2011). Вірші «<i>Як хочем про Вітчизну говорити...</i>», «<i>Ось я – і ти!</i>», «<i>Дошка оголошень</i>», «<i>Буття</i>», «<i>Бенкет Платона</i>», «<i>Народна пісня</i>», «<i>Натхнення</i>», «<i>Рілля</i>» у пер. укр. Дмитра Павличка.	жайте». Враховуючи, що колись я старанно простудіював 4-томну „Енциклопедію повсьхену” (панораму світової історії вона подає значно детальніше за УРЕ), радив би й Вам із Дмитром узятися до польської мови. ...А вчитися мови можна за „Пшекруєм” <польським соціально-культурним журналом, що видавався у Кракові> – цікавим журналом, який могли б передплатити». <u>СЕРБСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Васко Попа (1922-1991). Поезія. (У листі до дружини від листопада-грудня 1984 Стус пише: «Прочитав у „Л[ітературном] о[бозреніи]” статтю В. Огнева про поезію Васко Попи. Досить цікаві вірші. Шкода, що я геть його не знаю»).

ЛІТЕРАТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ	ЛІТЕРАТУРИ СХОДУ
<u>ЛІТЕРАТУРА США</u> Генрі Лонгфелло (1807-1882). Епічна поема «<i>Пісня про Гайявату</i>» (1855). Джек Лондон (1876-1916). Роман «<i>Мартін Іден</i>» (1909; у листі до сина від 3.10.1983 Стус для прикладу згадує головного героя твору). Томас Стернз Еліот (1888-1965). Поезія. У листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус пише: «...більше налягай на англо-американську прозу і поезію – вони, здається мені, найдозріліші». Едвард Каммінгс (1894-1962). Поезія. Вірші: «уся в зеленому моя кохана...» (у рос. пер. «<i>вся в зелёном моя любимая</i>», «<i>любовь – сильнее чем забыть</i>» (у листі до дружини від 16.05.1981 Стус цитує 3-4 рядки 2-ї строфи твору у рос. пер.). Вірш «<i>весна подобна быть может руке</i>», «<i>если есть небеса моя мать добьется (сама)</i>», «<i>вот мышка и</i>», «<i>крохотное стихотворение (с умными глазками?)</i>», «<i>навязчивые кембриджские дамы</i>», «<i>не сострадай больному бизнесмонстру</i>», «<i>моя добрая старая и так далее</i>» (цитує 14-й рядок з твору в листі до дружини від 16.05.1981). Вид. «<i>Сучасна американська поезія: антологія</i>» (рос. «<i>Современная американская поэзия: антология</i>», сост. А. Зверев, И. Левидова. Москва: Прогресс, 1975). Ернст Гемінгвей (Хемінгуей, 1899-1961). Навела «<i>Кицька під дощем</i>» (1925; у листі до дружини від 16.05.1981 Стус цитує фразу з рос. пер. твору: «Если поест нельзя, так попробуй закурить»). Роман «<i>По кому подзвін</i>» (1940; у листі до дружини й сина від 26.01.1982 Стус пише: «лежить у мене „По кому подзвін» Гемінгуея – але чекає на кращі часи; коли „підросту” до нього»; у листі до сина від 3.10.1983 Стус для прикладу згадує головного героя роману Роберта Джордана).	<u>ЄВРЕЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Шолом-Алейхем (1859-1916). «Став читати спогади Шолом-Алейхема про Егупець і околиці білоцерківсько-богуславські» (лист Стуса до рідних від 20.05.1981; можливо, йдеться про автобіографічний роман «3 ярмарки» або «Записки комівояжера») <u>КИРГИЗЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Чингіз Айтматов (1928-2008). Роман «<i>І понад вік триває день</i>» («<i>Буранний полустанок</i>», 1980; у листі до дружини й сина від 1.06.1981 Стус пише: «шкода, що не можу прочитати роману Айтматова, автора, який усе кращає і глибшає»). Есе у Стусовому перекладі назви «<i>Пес, що біг уздовж моря</i>» (1977). <u>ТУРЕЦЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Назим Хікмет Ран (1901-1963). Поезія. <u>ЯПОНСЬКА ЛІТЕРАТУРА</u> Кендзабуро Ое (1935-2023). Проза. Роман «<i>Футбол 1860 року</i>» (1967). Ясунарі Кавабата (1899-1972). Проза. Акутагава Рюноске (1892-1927). Проза і поезія. Кобо Абе (1924-1993). Проза. Японська лірика.

ЛІТЕРАТУРИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

Френсіс Фіцджеральд (1896-1940). Роман *«Великий Гетсбі»* (1925; у листі до дружини й сина від 1.08.1982 Стус пише: «вийшов українською мовою, до речі, великий том Фіцджеральда»; йдеться, мабуть, про вид.: Фіцджеральд Ф. Скотт. Ніч лагідна. Великий Гетсбі / пер. з англ. Мара Пінчевського. Київ: Дніпро, 1982).

Дос Пассос (1896-1970). Проза.

Джером Девід Селінджер (1919-2010). Оповідання і повість *«Над прірвою у житті»* (1951) в аспекті відображення психології підлітка-парубка.

Джоан Самсон (Семсон, 1937-1976). Роман *«Аукціоніст»* (1976; ж. «Всесвіт», 1982, № 9, 10; у листі до дружини й сина від 14-15.11.1982 Стус називає цей твір «порожній»).

Тенессі Вільямс (1911-1983). П'єси.

Юджин О'Ніл (1888-1953). П'єси.

Артур Міллер (1915-2005). П'єси.

Стівен Кінг (нар. 1947). Роман *«Мертва зона»* (1979; у пер. рос. в ж. «Иностр. лит.», 1984, № 1-3).

МЕКСИКАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Карлос Фуентес (1928-2012). Проза.

КОЛУМБІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Габріель Гарсія Маркес (1927-2014). *Повість «Історія <Хроніка> вбивства, про яку всі знали заздалегідь»* (1981; у листі до дружини й сина від 26.01.1982 Стус пише: «прегарне письмо, але теми... не дуже багато в творі, хоч є прагнення до притчовості»).

АРГЕНТИНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Хорхе-Луїс Борхес (1899-1986). Проза.

ПЕРУАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Маріо Варгас Льюса (Льюса, 1936-2025). Проза.

ПАРАГВАЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Аугусто Роа Бастос (1917-2005). Проза.

ГВАТЕМАЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Мігель Анхель Астуріас (1899-1974). Проза.

УРУГВАЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Хуан Карлос Онетті (1909-1994). Проза у пер. рос. у вид.: Онетті Х.К. *Прощання. Повести и рассказы*. Москва; Худ. лит., 1976; Онетті Х.К. *Короткая жизнь. Верфь. Повести и рассказы*. Москва: Радуга, 1983.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО

ПЕРІОД ДО 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ
(1952 – 12 СІЧНЯ 1972)

Музика	Малярство
Перегляд більшості опер та балетів в Донецькому театрі. <u>Виконавське мистецтво США</u> Слухав американського піаніста Деніела Поллака (нар. 1935). <u>ІТАЛІЙСЬКА ОПЕРНА МУЗИКА</u> <u>РОСІЙСЬКА МУЗИКА І ВИКОНАВСЬКЕ МИСТЕЦТВО</u> Михайло Глінка (1804-1957). <i>«Вальс-фантазія»</i> (1839; у листі до В. Дідківського від 6.05.1960 Стус назвав цей твір «чудовим»). Давид Ойстрах (1908-1974). Скрипаль. Період клубу молодого літератора «Обрій» у Донецьку (1962). Байдужість до естрадної музики. Захоплення симфонічною музикою. Любов до класичної музики. <u>БІЛОРУСЬКА РАДЯНСЬКА ЕСТРАДА</u> Пісні вокально-інструментального ансамблю «Пісняри». <u>НІМЕЦЬКА КЛАСИКА</u> Йоганн Себастьян Бах (1685-1750). Людвіг ван Бетговен (Бетховен, 1770-1827). <i>Дев'ята симфонія</i>. (У листі до сина від 25.04.1979 Стус пише: «пішов до філармонії... прослухав цикл лекцій про Бетговена – всі 9 симфоній і чимало концертів. А які пречудові йшли сонати!») <u>БРИТАНСЬКА МУЗИКА</u> Бенджамін Бріттен (1913-1976). Композитор, диригент та піаніст, засновник англійської композиторської школи в ХХ ст.	Ілюстрована книга 1930-х років про художників-імпресіоністів. Експресіонізм в мистецтві (поч. ХХ ст.). 1969 Стус назвав його «сухуватим». <u>НІМЕЦЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Альбрехт Дюрер (1471-1528). Різдєва гравюра на міді <i>«Меланхолія»</i> (1514). <u>ІТАЛІЙСЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Мікеланджело Буонаротті (1475-1564). <i>Малюнок жіночої голови</i> (ж. «Иностр. лит.», 1975, № 3, с. 209). Джорджо де Кіріко (1888-1978). Сюрреаліст, авангардист, мізерабіліст та представник метафізичного живопису. (Стус «гарно сприйняв»). <u>РОСІЙСЬКЕ І ЄВРЕЙСЬКЕ МАЛЯРСТВО</u> Ель Лисицький (1890-1941). Представник рос. та єврейського авангарду (один із розробників основ супрематизму). (Стус не сприймав).

Музика

ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО США

Хор **Роберта Шоу** (1916-1999) в Жовтневому палаці Києва. (Хор гастролював у СРСР восени 1962 року, в час Карибської кризи). Родзинкою репертуару американського колективу були народна музика (традиційні американські мелодії, протестантські гімни афроамериканців), Різдвяні твори, класичні твори (як-от «Меса сі мінор» Й.С. Баха, платівку фрагментів якої 1963 випустила всесоюзна фірма «Мелодія», чи «Негритянські спірічуелс», випущені 1975 в СРСР тією ж фірмою).

КІНО	ТЕАТР
<u>ІТАЛІЙСЬКЕ КІНО</u> Художній фільм «<i>Затемнення</i>» (1962; реж. Мікеланджело Антоніоні (1912-2007)).	<u>РОСІЙСЬКИЙ ТЕАТР</u> Вистава за п'єсою Леоніда Зоріна (1924-2020) «<i>Діон</i>» у постановці Московського академічного театру імені Євг. Вахтангова (поч. 1970-х; гастролі у приміщенні Київського академічного театру імені Івана Франка).

ПЕРІОД 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ
(12 СІЧНЯ 1972 – 7-12 СЕРПНЯ 1979)

Музика	Малярство	Кіно
<u>ІТАЛІЙСЬКА МУЗИКА</u> Антоніо Вівільді (1678-1741). Представник пізнього бароко. Концерт (назва конкретного твору невідома). Цикл із 4-х концертів для скрипки з оркестром «<i>Пори року</i>» (не пізніше 1720). Духовна кантата «<i>Глорія</i>» (1713-1717). <u>НІМЕЦЬКА МУЗИКА</u> Йоганн Себастьян Бах (1685-1750). Музика бароко. Органний цикл «<i>Органна меса</i>». Людвіг ван Бетговен (1770-1827). Останній представник «віденської класичної школи». У листі до дружини від 4.01.1978 Стус просить надіслати йому платівки із записами творів Бетговена. <u>АВСТРІЙСЬКА МУЗИКА</u> Франц Йозеф Гайдн (1732-1809). Представник «віденської класичної школи». У листі до дружини від 4.01.1978 Стус просить надіслати йому платівки із записами творів Гайдна. Вольфганг Амадей Моцарт (1756-1791). Представник «віденської класичної школи». У листі до дружини від 4.01.1978 Стус просить надіслати йому платівки із записами творів Моцарта. Траурна заупокійна меса «<i>Реквієм</i>» (1791; у листі до сина від 25.04.1979 Стус пи-	<u>ДАВНЬОГРЕЦЬКА АНТИЧНІСТЬ</u> <i>Листівка із зображенням чаплі, що летить</i> (Греція, Хіос, V ст. до н.е. – з фондів Ермітажу). <u>ІТАЛІЙСЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Леонардо да Вінчі (1452-1519). «<i>Мона Ліза</i>» (листівка). <u>ФРАНЦУЗЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Поль Гоген (1848-1903). Пост-імпресіоністичний живопис. Едгар Дега (1834-1917). Імпресіонізм у живописі. Репродукція картини «<i>Танцівниці</i>» (листівка). <u>АМЕРИКАНСЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Роквелл Кент (1888-1971). Реалістичний пейзажний живопис. Картина «<i>Це я, Господи</i>», а також його однойменна книга (рос. пер. І. Кулаковської та К. Чугунова «<i>Это я, Господи</i>». Автобіографія Рокуэлла Кента», Москва: Искусство, 1965). <u>ІСПАНСЬКИЙ І ФРАНЦУЗЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Пабло Пікассо (1881-1973). «<i>Дівчинка на кулі</i>» (1905; у листі до дружини від 22-30.1976 Стус називає це полотном «<i>Дівчинка на м'ячі</i>»).	<u>ІТАЛІЙСЬКЕ КІНО</u> Мікеланджело Антоніоні (1912-2007). Неореалістична стрічка «<i>Забріски-Пойнт</i>» (1970; в листі до дружини від 3-4.12.1975 Стус пише: «Прочитав давніше: „Забріски-пойнт“ Антоніоні – і, певне, недоуявив сценарію, бо видалося мені малоцікавим і просто – порожнім. <...> Неорганізований сюжет – революційні мотиви як приправа до теми (головної теми) шлюбування. Казнащо»). <u>КІНО США</u> Стенлі Крамер (1913-2001). Чорно-білий фільм-драма «<i>Нюрберзький процес</i>» (1961). <u>ЯПОНСЬКЕ КІНО</u> Детектив «<i>Небезпечна гонитва</i>» (у пер. рос. «Опасная погода», 1976, реж. Дзюн'я Сато (1932-2019); у листі до дружини від 7.12.1977 Стус зазначив: «Він мені не дуже сподобався»). <u>РОСІЙСЬКЕ РАДЯНСЬКЕ КІНО</u> Мультсеріал у 5-ти частинах «<i>Мауглі</i>» (1967-1971, реж. Роман Давидов (1913-1988); за мотивами «Книги джунглів» (1894) Редьярда Кіплінґа; змонтовано в повнометражний фільм 1973)

МУЗИКА	МАЛЯРСТВО	КІНО
ше: «дуже люблю його! Це – на рівні могутнього, мужнього Бетговена. Хоч узагалі не надто полюбляю солодку музику багатьох інших творів Моцарта»). <u>ПОЛЬСЬКО-ФРАНЦУЗЬКА МУЗИКА</u> Фридерик Шопен (1810-1849). Музика романтизму. Соната у передачі по радіо. Вальси. (У листі до дружини від 4.01.1978 Стус просить надіслати йому платівки із записами творів Шопена). <u>ФРАНЦУЗЬКА МУЗИКА</u> Франсуа Куперен (1668-1733). Барокова тріо-соната «Апофеоз Люллі» (повна назва «Інструментальний концерт під заголовком „Апофеоз”, написаний на безсмертну пам’ять про незрівнянного мес’є де Люллі», 1725). <u>БІЛОРУСЬКА РАДЯНСЬКА ЕСТРАДА</u> Пісня «<i>Александрина</i>» на музику Володимира Мулявіна (1941-2003) та вірші Петра Бровки (1905-1980) з 1-го альбому (1971) вокально-інструментального ансамблю «Пісняри». (Стус цитує рядки з неї у листі до дружини й сина від лютого-березня 1974).	<u>ЛИТОВСЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Стасис Красаускас (1929-1977). «<i>Межелайтіс „Ера”</i>» (ілюстрація до книги, 1966, листівка).	Михайло (Мойсей) Швейцер (1920-2000). Двосерійний худ. фільм «<i>Воскресіння</i>» (1960, 1962; за однойменним романом Л. Толстого за сценарієм у співавт. з Євгеном Габриловичем (1899-1993); Стус у листі до дружини від 29.09.1978 пише про катарсичний вплив фільму: «Після фільму... набігали на очі сльози... – не раз і не два»).

ЧАС МІЖ АРЕШТАМИ
(13 СЕРПНЯ 1979 – 14 ТРАВНЯ 1980)

ТЕАТР
<u>РОСІЙСЬКИЙ ТЕАТР</u>
Театр на Таганці (Москва). Володимир Висоцький (1938-1980) як актор.

**ПЕРІОД 2-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ
(14 ТРАВНЯ 1980 – 4 ВЕРЕСНЯ 1985)**

Знання сучасної зарубіжної музики та живопису.
 Читає моск. ж. «Иностранная литература», «Театр», «Вопросы литературы», де були розділи, присвячені зарубіжному мистецтву.

Музика	Малярство	Кіно
<u>НІМЕЦЬКА Й АНГЛІЙСЬКА МУЗИКА</u> Георг Фрідріх Гендель (1685-1759). Сюїти № 12 мі мінор і № 14 соль мажор (у листі до дружини й сина від грудня 1981 Стус пише: «...Генделя (недавно слухав його 12 і 14 сюїти прекрасні»). <u>НІМЕЦЬКА МУЗИКА</u> Йоганн Себастьян Бах (1685-1750). Людвіг ван Бетговен (1770-1827). <u>ПОЛЬСЬКА І ФРАНЦУЗЬКА МУЗИКА</u> Фридерик Франсуа Шопен (1810-1849). <u>ФРАНЦУЗЬКА МУЗИКА</u> Ігор Маркевич (1912-1983). Диригент і композитор українського походження.	<u>ВІРМЕНСЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Мартірос Сар'ян (1880-1972). <u>ІСПАНСЬКЕ І ФРАНЦУЗЬКЕ МАЛЯРСТВО</u> Пабло Пікассо (1881-1973). <u>ФРАНЦУЗЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Анрі Руссо (на прізвисько «Митник», 1844-1910). Примітивізм. <u>РОСІЙСЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Петербурзьке об'єднання художників «Світ мистецтва» (рос. «Мир искусства», 1899-1904). <u>ГРУЗИНСЬКИЙ ЖИВОПИС</u> Ніко Піросмані (1862-1918). Примітивізм.	<u>РОСІЙСЬКЕ КІНО</u> Андрій Тарковський (1932-1986). Худ. фільми. У листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус називає режисера «великий майстер».

ЗАРУБІЖНА НАУКА

ПЕРІОД ДО 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ
(1952 – 12 СІЧНЯ 1972)

МОВОЗНАВСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	ФІЛОСОФІЯ Й ЕСТЕТИКА
Девякин В., Беляков М. «Самоучитель немецкого языка» (вид. не пізніше 1964). Гердт «Самовчитель німецької мови» (вид. не пізніше 1964). <u>РОСІЙСЬКА ЛІНГВІСТИКА</u> Віктор Виноградов (1895-1969). Стаття «<i>Основные типы лексичных значений слова</i>» (рос. «Основные типы лексических значений слова» (моск. ж. «Вопр. языкознания», 1953, №5) в аспекті ідеї розмежування понять «значення» та «смысл». Микола Марр (1865-1934). Поняття класового характеру мови (яфетична теорія). <u>ЛІНГВІСТИКА США</u> Роман Якобсон (1896-1982). Лінгвістична критика. Структурна лінгвістика.	<u>РОСІЙСЬКА НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ</u> Олександр Блок (1880-1921). «<i>Записні книжки</i>» (вид. «Записные книжки Ал. Блока», (Ленинград: Прибой, 1930); у статті 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус спирається на думки Блока про поєднання у творі суб'єктивних і об'єктивних елементів, а також цитує думку про те, що поет має змінитися, аби знову одержати змогу долати матеріал). Максим Горький (1868-1936). Лист до К.С. Станіславського від 29.09.(12.10).1912. (У статті 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус цитує думку М. Горького про завдання письменника). Вид.: Горький М. <i>Полн. собр. соч. в 30 т.</i> (Москва: ГИХЛ, 1949-1955). Михайло Пришвін (1873-1954). Вид.: <i>Собр. соч.: в 6 т.</i> Москва: Гослитиздат, 1952. Т. 6: Повесть нашего времени Осударева дорога; Из дневников последних лет. У статті 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус у розгляді питання про чинники, які визначають індивідуальний мистецький світ, цитує щоденниковий запис М. Пришвіна від 9 травня 1952 про те, чим визначається вибір предмета освоєння.	<u>НІМЕЦЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Йоганн Вінкельман (1717-1768). Філософ-просвітник, мистецтвознавець, історик античного мистецтва. У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 називає «добрим». Іммануїл Кант (1724-1804). Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770-1831). «<i>Лекції з естетики</i>» (1818-1829), зокрема відділ третій «Романтичні мистецтва» (розділ 2 «Музика», розділ 3 «Поезія»), де вживається поняття «вслухування». У статті 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус цитує думку Гегеля про вміння «вслухатися в предмет». Йоганн-Готфрід Гердер (1744-1803). Філософські праці. Записка на ім'я Російської імператриці Катерини II, де пророкував про те, що «Україна стане новою Грецією» (цей вислів Стус цитує у 2-х заключних абзацах статті «Дещо з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьогоденне буття» (1968)). Карл Маркс (1818-1883). Твори різної проблематики. Статтю «<i>Замітки про найновішу пруську цензурну інструкцію</i>»

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	ФІЛОСОФІЯ Й ЕСТЕТИКА
Самуїл Маршак (1887-1964). Судження про легкість пародіювання ремісника від поезії. Борис Пастернак (1890-1960). Стаття «<i>Люди і положення (Автобіографічний нарис)</i>» (рос. «Люди и положения (Автобиографический очерк)», моск. ж. «Новый мир», 1967, № 1; у статті 1970-1971-го «Феномен доби» Стус цитує пастернаківську думку про другу смерть Маяковського, коли поета стали «вводити примусово, як картоплю за Катерини»; у публікації статті «Феномен доби» у 4-му томі «Творів у 4-х т. 6-ти кн.» на с. 343 після цієї цитати зі статті Пастернака у дужках помилково вказаний № 7 ж. «Новый мир»). Йосип Сталін (1878-1953). У статті 1970-1971 «Феномен доби» Стус цитує адресовану Єжову резолюцію Сталіна від 25.02.1935 на листі до нього Лілі Брік: «Маяковський був і залишається кращим, найталановитішим поетом нашої радянської епохи». Борис Костелянець (1912-1999). Праця «<i>Творча індивідуальність письменника</i>» (рос. «Творческая индивидуальность писателя», Ленинград, 1960). Михайло Храпченко (1904-1986). Стаття «Реалистический метод и творческая индивидуальность писателя» (моск. ж. «Вопр. лит.», 1957, № 4, або зб. «Проблемы реализма: материалы дискуссии о реализме в мировой литературе, 12-18 апреля 1957 г.» (Москва: ГИХЛ, 1959). Яків Ельсберг (1901-1976). Праці, присвячені питанню творчої індивідуальності письменника, зокрема розділ «<i>Індивідуальні стилі і питання їх історико-теоретичного вивчення</i>» (рос. «Индивидуальные стили и вопросы их историко-теоретического изучения» в академічній теорії літератури (вид.: Теория литературы. Основные проблемы в историческом освещении. Силь. Произведение. Литературное развитие». Москва: Изд-во АН СССР, 1965).	(1842, надр. 1843; вид.: К. Маркс і Ф. Енгельс, <i>Твори: у 50 т.</i> Т. 1, Київ, 1958) Стус цитує у статті сер. 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника»). Вид.: «<i>К. Маркс и Ф. Энгельс об искусстве: в 2 т.</i>» (сост. М.А. Лифшиц. Москва: Искусство, 1957). Альберт Швейцер (1875-1965). Можливо, праця «<i>Культура й етика</i>» (1960; у статті про поезію Віктора Кордуна 1971-го Стус цитує думку нім. філософа про те, що важити для етики має те, як людина ставиться до світу й усього живого). Карл Ясперс (1883-1969). Книга «<i>Rechenschaft und Ausblick</i>» (München: R. Piper & Co. Verlag 1951; назва укр. «Підзвітність і світогляд. Промови та есе»). <u>ШВЕЙЦАРСЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Марксист Теодор Шварц. Праця «<i>Від Шопенгауера до Гайдеггера</i>» (рос. «От Шопенгауэра до Хайдеггера», Москва: Прогресс, 1964; вказано у борговій записці Стуса роботи під назвою «Екзистенціалізм у європейській літературі» у Т. Шварца немає). <u>ФРАНЦУЗЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Люсьєн Сєв (1926-2020). Філософ-марксист. Книга «<i>Сучасна французька філософія</i>» (рос. «Современная французская философия», Москва: Прогресс, 1968; у заяві «Голові президії Верховної Ради УРСР О.П. Ляшкові, секретареві ЦК КПУ Ф.Д. Овчаренкові» (1970) Стус цитує уривки з цієї книги про фашизм як заборону публічного відстоювання і пропаганди своїх поглядів, які гарантовані Декларацією прав людини ООН). <u>ІСПАНСЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Хосє Ортега-і-Гассет (1883-1955). Окремі праці.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	ФІЛОСОФІЯ Й ЕСТЕТИКА
Борис Бурсов (1905-1997). Праця «<i>Письменник як творча індивідуальність</i>» (рос. «Писатель как творческая индивидуальность», Москва: Б. и., 1959). Зб. наук. праць «<i>Художественный метод и творческая индивидуальность писателя</i>» (Москва: Наука, 1964; зміст: Иван Анисимов (1899-1966) «<i>Философия творчества</i>»; Владимир Ермилов (1904-1965) «<i>Проблемы личного и общего в русской литературе</i>»; Юлиус Доланский (1903-1975) «<i>К вопросам художественного метода и творческой индивидуальности писателя</i>»; Вадим Кожин (1930-2001) «<i>Творческий метод и художественная речь</i>»; Инна Бернштейн (1919-1992) «<i>Проблема социалистического реализма в современной чешской критике</i>»; Ян Мукаржовский (1891-1975) «<i>К проблеме личности в современной литературе</i>»; Пётр Богатырёв (1893-1971) «<i>Художественные методы фольклора и творческая индивидуальность носителей и творцов народной поэзии</i>»; Николай Гей (1923-2021) «<i>Об изучении взаимосвязей метода и стилей</i>»; Яков Эльсберг (1901-1976) «<i>Творческая индивидуальность и литературный процесс</i>»; Сергей Никольский (1922-2015) «<i>Творческая индивидуальность и общие тенденции литературного процесса</i>»; Дмитрий Благой (1893-1984) «<i>Глазами историка литературы</i>»; Юрай Шпитцер (1919-1995) «<i>Социалистическое искусство и проблемы авангардизма</i>»; Виталий Сквозников (1929-2010) «<i>Общее и индивидуальное в понятии творческого метода</i>»; Ладислав Штолл (1902-1981) «<i>Творческая индивидуальность и мировоззрение</i>»; Иван Кусы (1921-2000) «<i>Петер Илемницкий и развитие социалистического реализма в Словакии</i>»; Дмитрий Марков (1913-1990) «<i>Некоторые принципы психологического анализа в литературе XX в. и вопросы метода и личности художника</i>»; Виктор Перцов (1898-1980) «<i>Формирование стилей в социалистическом реализме</i>»; Григорий Абрамович (1903-1979) «<i>Художественный метод и проблема единства теории и практики в литературном творчестве</i>»; Феликс	<u>РОСІЙСЬКЕ ФІЛОСОФСТВУВАННЯ</u> Лев Толстой (1828-1910). Листи до П.П. Соколова від 11.04.1910, до Ф. Овчинникова від 8.04.1910 та до Ш. Миньковича від 27.04.1910 (у рецензії 1969-го «Розмаїття тенденцій, або відряди і клопоти музи» Стус переказує думку Л. Толстого про людину як дріб, де чисельник, за Л. Толстим, – це всі якості, достоїнства людини, а знаменник – думка людини про саму себе; у переказі толстовської думки Стуса чисельником виявляється те, що у Толстого є знаменником, і це спотворює думку першоджерела, бо Л. Толстой зазначає, що чим менший знаменник, тим більше значення одержує дріб). Микола Бердяєв (1874-1948). «<i>Духовна криза інтелігенції. Статті з суспільної та релігійної психології (1907-1909 р.)</i>» (рос. «Духовный кризис интеллигенции. Статьи по общественной и религиозной психологии (1907-9 г.)», СПб.: Тип. т-ва «Общественная польза», 1910), «<i>Філософія свободи</i>» (рос. «Философия свободы», Москва: Путь, 1911). Володимир Ленін (1870-1924). Фрагмент «<i>До питання про діалектику</i>» (1915; вид.: Ленін В.І. Твори / пер. з 4-го рос. вид. Т. 38: Філософські зошити. Київ: Держполітвидав УРСР, 1961). У статті 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус цитує судження В. Леніна про однобічність філософського ідеалізму. Том конспектів, фрагментів, нотаток різних років «<i>Філософські зошити</i>» (рос. «Философские тетради»; у рецензії 1965 «Про мистецтво – мистецьки» Стус нагадує тезу з цього тому про те, що явище багатше за сутність). Юрій Давидов (1929-2007). «<i>Мистецтво й еліта</i>». (рос. «Искусство и элита», Москва: Искусство, 1966). Олексій Богомолів (1927-1983). Можливо, його монографії «<i>Ідея розвитку в буржуазній філософії XIX і XX століть</i>» (рос. «Идея развития в буржуазной философии XIX и XX ве-

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	ФІЛОСОФІЯ Й ЕСТЕТИКА
Водичка (1909-1974) «Соотношение художественного метода и творческой индивидуальности в эстетике Ст. К. Неймана»; Ирина Неупокоева (1917-1977) «Писатель – литературное произведение – общество (заметки на полях работ Н. Фрая и Р. Веллека)»; С.А. Шарлаимова «Проблема индивидуальности в чешской критике 20-30 годов и творчество В. Ванчуры»; Иржи Гаек (1919-1994) «Широта социалистического реализма»; Борис Бялик (1911-1988) «Проверка понятий»; Милош Томчик (1922–2009) «Художественный метод и проблема жанров в литературе XX в.»; Роман Самарин (1911-1974) «Философия поэзии Иоганнеса Бехера»; Иржи Гонзик (1924–2018) «К значению творческой индивидуальности для развития метода критического реализма»; Эльвира Олонова «Словацкая „лиризованная проза“»; Владимир Щербина (1908-1989) «О „современном стиле“»). Ирина Неупокоева (1917-1977). Стаття «Письменник – літературний твір – суспільство (заметки на берегах праць Н. Фрая і Р. Веллека)» (рос. «Писатель – литературное произведение – общество (заметки на полях работ Н. Фрая и Р. Веллека)» (1964). Володимир Щербина (1908-1989). Стаття «Про „сучасний стиль“» (рос. «О „современном стиле“» (1964). Борис Мейлах (1909-1987). Праця «Художнє мислення Пушкіна як творчий процес» (рос. «Художественное мышление Пушкина как творческий процесс», Москва; Ленинград: Наука, 1962). Сергій Бонді (1891-1983). Праці про вивчення рукописних варіантів твору на кшталт його текстологічних досліджень рукописів О.С. Пушкіна.	ков», Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1962) або «Німецька буржуазна філософія після 1865 року» (рос. «Немецкая буржуазная философия после 1965 года», Москва: Изд-во Моск. ун-та 1969). Олександр Лебедєв (1928-2002). Книга «Чаадаєв» (рос. «Чаадаев», Москва: Мол. гвардия, 1965, серія «ЖЗЛ»). ІНДІЙСЬКА ФІЛОСОФІЯ Сарвепаллі Радхакришнан (1888-1975). У листі до В. Дідківського від серпня-вересня 1959 Стус називає його «добрим». Філософський напрям адвайта-веданта.
<u>ФРАНЦУЗЬКА НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ</u> Гюстав Флобер (1821-1880). У статті «Най будем щирі...» (1964) Стус цитує думку з листа Флобера до Луїзи Коле від 27.03.1853 про те, що поезія є повсюди.	

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ален Роб-Гріє (1922-2008). У статті «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус згадує цього одного із засновників «нового роману» як прихильника думки про необхідність «видалення з твору авторської особистості, про „очищення” від неї».

Альбер Камю (1913-1960) Лекція в ун-ті м. Упсала (Швеція) в рамках заходів з нагоди вручення письменнику Нобелівської премії з літератури на тему «*Митець і його час*» (1957; тезу з цієї лекції про умову популярності митця Стус поставив епіграфом до своєї статті «Феномен доби» (1970-1971).

АНГЛІЙСЬКА НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ

Річард Олдінгтон (1892-1962). Стаття «„Улісс” містера Джеймса Джойса» (1921; в пер. рос., моск. ж. «Иностр. лит.», 1963, № 8).

Айвор Річардс (1893-1979). Лінгвістична критика.

АВСТРІЙСЬКА НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ

Ернст Фішер (1899-1972). Висловлювання про Б. Брехта.

ЧЕСЬКА НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ

Мілан Кундера (1929-2023). Книга «*Мистецтво роману*» (1960; уривки в пер. укр. «Образ світу і образ людини», «Роман і лірика», «Зображення предметного світу» – ж. «Всесвіт», 1965, № 1).

КАНАДСЬКА НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ

Нортроп Фрай (1912-1991). Книга «*Анатомія критики: чотири есе*» (англ. «Anatomy of Criticism: Four Essays», Princeton Univ. Press, 1957).

НАУКА ПРО ЛІТЕРАТУРУ В США

Ернест Гемінгвей (1899-1961). У статті «Най будем щирі...» (1964) Стус цитує думку з книги «*Смерть після полудня*» (1932) про те, що мистецтво слова – це не поверхове прикрашання чогось, а, як інтерпретує Стус, «відшукування краси самої суті речі, відчуття краси як пізнання речі».

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО	ЕТНОГРАФІЯ ТА ІСТОРІЯ	ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ
<u>РОСІЙСЬКЕ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО</u> Лев Толстой (1828-1910). Стаття «<i>Що таке мистецтво?</i>» (рос. «Что такое искусство?», 1898; у рец. 1965 «Про мистецтво – мистецьки») Стус згадує «оте толстовське „чуть-чуть”», тобто наведені Л. Толстим у його статті слова Карла Брюллова (1799-1852), які той сказав своєму учневі. Л. Толстой так переказує цей випадок: «Поправляючи етюд учня, Брюллов в декількох місцях трохи <рос. „чуть”> чіпнув його, і поганий мертвий етюд раптом ожив. „Ось трохи <рос. „чуть-чуть”> торкнулися, і все змінилося», – сказав один із учнів. „Мистецтво починається там, де починається „чуть-чуть”, – сказав Брюллов і визначив цими словами найхарактернішу рису мистецтва»).	Вид.: <i>«Население земного шара: Справочник по странам»</i> (АН СССР. Ин-т этнографии им. Н.Н. Миклухо-Маклая; отв. ред. д-р геогр. наук С.И. Брук. Москва: Наука, 1965). <u>ІСТОРІЯ ІТАЛІЇ</u> Борджіа – родина аристократів іспанського походження (зі Східної Іспанії, з сьогоdnішнього регіону Валенсія). З родини найвідоміші: Олександр VI (1431-1503; папа римський 1492-1503) і його син Чезаре (1475 або 1476-1507, герцог Романьї), Лукреція (1480-1519, дочка Олександра VI). Джироламо Савонарола (1452-1498). <u>ІСТОРІЯ ІСПАНІЇ</u> Томас де Торквемада (1420-1498) – великий інквізитор Іспанії. <u>ІСТОРІЯ НІМЕЧЧИНИ</u> Адольф Гітлер (1889-1945). Політичний і державний діяч Веймарської республіки та Третього Райху, Райхсканцлер (1933-1945), лідер Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини (НСРПН). <u>ІСТОРІЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ</u> Василь Ключевський (1841-1911). Можливо, історична праця <i>«Курс російської історії»</i> (вид. у пер. укр.: Державне учбово-педагогічне вид-во «Рад. школа», 1938-1940).	<u>НІМЕЧЧИНА</u> Карл Маркс (1818-1883). Праця <i>«Економічно-філософські рукописи 1844 року»</i> (1844; в пер. рос.). <u>США</u> Фредерік Тейлор (1856-1915). Тейлорівська система управління (наукова організація праці).

ЕТНОГРАФІЯ ТА ІСТОРІЯ

Карл Маркс (1818-1883). Серія статей «*Викриття дипломатичної історії XVIII століття*» з вкрай невтішними відгуками про Росію та її правителів і про політику імперської експансії Росії, надрукованих у 1856-1857 в британських газ. «Вільна преса Шеффілда» (англ. «The Sheffield Free Press») та «Вільна преса» (англ. «The Free Press») і вид. 1899 однією книжкою його дочкою Елеонорою під назвою «*Таємна дипломатична історія XVIII століття*».

ІСТОРІЯ СРСР

Володимир Ленін (1870-1924). У рец. «Роздуми над пережитим» (1965) Стус переказує лєнінську тезу про притаманну царській Росії строкатість соціально-економічних укладів (можливо, йдеться про монографію «*Розвиток капіталізму в Росії*», 1899).

Йосип Сталін (1878-1953). Діяльність диктатора.

Микита Хрущов (1894-1971). Перший секретар ЦК КПРС (1953-1964). Діяльність і доля.

Серго Орджонікідзе (1886-1937). Грузинський революціонер, радянський державний і партійний діяч. Діяльність і доля.

ФІЗІОЛОГІЯ	ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОАНАЛІЗ	АСТРОФІЗИКА
<u>РОСІЙСЬКА ФІЗІОЛОГІЯ</u> Павло Симонов (1926-2002). У рец. 1969-го «Розмаїття тенденцій, або відряди і клопоти музи» Стус детально роз'яснює симоновську формулу людських емоцій $E=P(H-I)$, застосовуючи її до мистецтва, сила впливу якого «визначається тим, якої сили емоції воно викликає». Мабуть, Стус читав наук-популярну брошуру В. Симонова «<i>Что такое эмоция?</i>» (рос. «Что такое эмоция?», Москва: Наука, 1966), де виведено подібні формули.	<u>РОСІЙСЬКА ПСИХОЛОПІЧНА НАУКА</u> Сергій Рубінштейн (1889-1960). Стаття «<i>Теоретические вопросы психологии и проблема личности</i>» (ж. «Вопр. психологии», 1957, № 3; у статті сер. 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус переказує судження психолога про склад і детермінованість структури особистості; у покликанні помилково вказаний № 3 ж. «Вопр. психологии» за 1955, тоді як насправді йдеться про № 3 за 1957). Володимир Мясищев (1893-1973). Стаття «<i>Черты художественного мышления писателя</i>» (зб. «Симпозиум по комплексному изучению художественного творчества, Тезисы и аннотации, 18-22 февраля 1963, Ленинград: Наука, 1963; у статті сер. 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус детально характеризує виступ В.М. Мясищева в аспекті подальшого розвитку вчення І.П. Павлова про специфічно людські типи, про психофізіологічну основу, епічні, ліричні чи драматичні особливості поетичної вдачі письменника). Олексій Леонт'єв (1903-1979). Розділ «<i>Об историческом подходе в изучении психики</i>» в колективній праці «Психологическая наука в СССР» (в 2 т. Т. 1. Москва: Изд-во АПН РСФСР, 1959; у статті сер. 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус ци-	Йосип Шкловський (1916-1985). Науково-популярна книга «<i>Всесвіт. Життя, Розум</i>» (рос. «Вселенная. Жизнь. Разум», Москва, 1962; 2-е вид., перероб. і доп., 1965).

ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОАНАЛІЗ

тує тезу про історичну спадкоємність в людській практичній і пізнавальній діяльності).

АВСТРІЙСЬКИЙ ПСИХОАНАЛІЗ

Зигмунд Фройд (1856-1939). Книга «Вступ до психоаналізу» (1915-1917). Праця «Лекції зі вступу до психоаналізу» (1915-1917; у статті сер. 1960-х «До проблеми творчої індивідуальності письменника» Стус цитує тезу Фрейда: «Відображення наших власних думок перешкоджає новим сприйманням» з вид.: Фрейд З. Лекции по введению в психоанализ. Москва: Госиздат, 1923).

ПСИХОЛОГІЧНА НАУКА ШВЕЙЦАРІЇ

Карл Юнг (1875-1961). Праці з аналітичної психології. У «Коментарі Василя Стуса на вирок» читаємо: «Під час обшуку 12.1.1972 року у мене було вилучено <...> книгу Карла Юнга „Архетип в символіке сновидений” <...>». Можливо, тут якась неточність. Перекладену рос. книгу К. Юнга під такою назвою знайти не вдалося, проте саме так називається 6-й розділ останньої прижиттєвої праці швейцарського вченого «До питання про підсвідомість», яка є першою частиною колективної книги «Людина та її символи» (нім. «Der Mensch und seine Symbole», 1961, англ. «Man and his symbols», вид. 1964).

ПЕРІОД 1-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ (12 СІЧНЯ 1972 – 7-12 СЕРПНЯ 1979)

Передплачував у 1974 моск. ж. «Вопросы литературы», «Филологические науки», «Известия АН СССР. Серия Литературы и языка».

Замовив передплату на пів року 1976 ж. «Воросы литературы» та газ. «Книжное обозрение».

МОВОЗНАВСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
«2 томи німецького словника» (лист Стуса до дружини й сина від лютого-березня 1974). Можливо, йдеться про двотомник «<i>Deutsches Wörterbuch vom Hermann Paul</i>» (Verlag: Halle (Saale): VEB Max Niemeyer Verlag, 1956). Великий 2-томний нім.-рос. словник (рос. «<i>Большой немецко-русский словарь / Das Große Deutsch-Russische Wörterbuch</i>», під кер. проф. О.І. Москальської, Москва: Сов. енциклопедия, 1969; у листі до дружини від 8.03.1977 Стус просив по можливості передати йому це вид.). Практична граматики нім. мови. Книга з вивчення англ. мови: Диксон Р. <i>Говорите по-английски</i>. Изд. 4-е. Москва: Высш. шк., 1969.	У листі до дружини від 19.11.1973 Стус пише: «Більше читаю – гарну статтю про раннього Камю, звідки йдуть вигоди „Чужого“». <u>РОСІЙСЬКЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО</u> Можливо, стаття Л. Філіппова «Естетичні погляди і літературна концепія Ж.-П. Сартра» (рос. «Эстетические воззрения и литературная концепция Ж.-П. Сартра» (ж. «Вопр. лит.», 1973. №10). Віктор Жирмунський (1891-1971). Праця «<i>Творчість Анни Ахматової</i>» (рос. «Творчество Анны Ахматовой», Ленинград: Наука, 1973; у листі до дружини й сина від 3.01.1974 Стус писав: «Прочитав Жирмунського про творчість Анни Ахматової (заакадемізувався такий славний чоловік, хоч, може, й найліпше зробив – із усього, що можна зробити)»). Зб. ІРЛІ (Пушкінський Дім) АН СРСР «<i>Достоевський. Матеріали та дослідження</i>» (рос. «Достоевский. Материалы и исследования», Ленинград: Наука, 1974. Т. 1; зміст вид.: Дмитрий Лихачёв (1906-1999) «В поисках выражения реального»; Георгий Фридендер (1915-1995) «Достоевский в современном мире»; Владимир Туниманов (1937-2006)	<u>ІСТОРІЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ЖИВОПИСУ</u> Анрі Перрюшо (1917-1967). Книги «<i>Едуард Мане</i>» (1959), «<i>Життя Тулуз-Лотрека</i>» (1958; Стус у листі до дружини від 23.12.1974: роман про Мане «не втішив (куди краща його книга про Тулуз-Лотрека)»). <u>НІМЕЦЬКА СОЦІОЛОГІЯ МУЗИКИ</u> Піама Гайдено (1934-2021). Стаття «<i>Ідея раціональності в соціології музики</i>» (рос. «Идея рациональности в социологии музыки М. Вебера» (моск. ж. «Сов. музыка», 1975, № 9(442)). <u>АНГЛІЙСЬКЕ ТЕАТРОЗНАВСТВО</u> Гордон Крег (1872-1966). Книга «<i>Про мистецтво театру</i>» (пер. з англ. Неллі Корнієнко (1939-2025) і Леся Танюка (1938-2016), Київ, 1974; Стус у листі до дружини від 22-30.09.1976 писав: «Шкода, що я не встиг прочитати трактату Крега»). <u>ФРАНЦУЗЬКА ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА</u> Поль Валері (1871-1945). Вид. «<i>Про мистецтво</i>» (рос. «Об искусстве», Москва: Искусство, 1976).

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
«Достоевский и Глеб Успенский»; Никита Пруцков (1910-1979) «Достоевский и христианский социализм»; Дюла Кирай (1927-2011; Будапешт) «Достоевский и некоторые вопросы эстетики романа»; Милослав Бабович (1921–1997; Белград) «Судьба добра и красоты в свете гуманизма Достоевского»; Юрий Левин (1920-2006) «Достоевский и Шекспир»; Татьяна Карлова (Казань) «О структурном значении образа „мертвого дома“»; Владимир Мысляков (род. 1936; Душанбе) «Как рассказана „История“ Родиона Раскольникова. (К вопросу о субъективно-авторском начале у Достоевского)»; Нина Буданова (1931-2024) «Проблема „отцов“ и „детей“ в романе „Бесы“»; Евгения Кийко (1923-2006) «Белинский и Достоевский о книге Кюстина „Россия в 1839“»; Исаак Ямпольский (1902-1992) «Ф.М. Достоевский и Н.Г. Помяловский (К статье Л.М. Лотман)»; Ромэн Назиров (1934-2004; Уфа) «О прототипах некоторых персонажей Достоевского»; Елена Дръжакова (нар. 1931) «Достоевский и Герцен. (У истоков романа „Бесы“)»; Вадим Рак (1931-2019) «Источник очерков о знаменитых уголовных процессах в журналах братьев Достоевских»; Г.А. Федоров (Москва) «Пансион Л.И. Чермака в 1834-1837 гг. (по новым материалам)»; Ольга Дилакторская (1947-2020) «Достоевский и Бомарше»; Тамара Орнатская (1935-2016), Г.В. Степанова «Романы Достоевского и драматическая цензура (60-е годы XIX в. – начало XX в.)»; Галина Галаган (1935-2014) «Кончина и похороны Ф.М. Достоевского. (В письмах Е.А. и М.А. Рыкачевых)»; Сергей Белов (1936-2019) «Произведения Ф.М. Достоевского и литература о нём. 1970-1971». Ніна Литвінець (нар. 1947). Стаття «„Сонети до Орфея“ Райнера Марії Рільке» (рос. «„Сонеты к Орфею“ Райнера Марии Рильке», моск. ж. «Филологические науки. Науч. докл. высш. шк.», 1974, № 6(84); Стус у листі до дружини від 7.01.1975 помилково пише: «якийсь Н.С. Литвінець (чути нашого брата!)» і називає цю статтю «порожня», 10 сторінок «пустомолотства»).	<u>РАДЯНСЬКЕ ВИДАННЯ ПРО ЗАХІДНЕ МИСТЕЦТВО</u> Зб. монографічних нарисів і досліджень «Західне мистецтво. XX століття» (рос. «Западное искусство. XX век», Москва: Наука, 1978). Зміст книги складають 12 статей: Борис Зингерман (1928-2000) «Перед заходом сонца. (История одной драмы)»; Галина Макарова (1945-2022) «Политический спектакль в театре Веймарской республики»; Видмантас Силюнас (нар. 1938) «Человек бунтующий и человек играющий»; Светлана Батракова (1929-2017) «Ле Корбюзье: утопия и реальность архитектуры»; Татьяна Бачедис (1918-1999) «Эволюция сценического пространства (От Антуана до Крзга)»; Дмитрий Шестаков (1938-1974) «Круг (С. Мозм – драматург)»; Валентина Ряполова (1940-2018) «О пьесах Джона Синга»; Даниэль Житомирский (1906-1992) «К истории музыкального «классицизма» XX века (Идеи Ферруччо Бузони)»; Нина Дмитриева (1917-2003) «Некоторые мифы о Пикассо»; Николай Анастасьев (1940-2021) «Возращение мастера (Взгляд на литературу США 60–70-х годов)»; Марина Шатерникова (1934-2018) «От „Его Величества Американца“ до мистера Смита»; Наталья Кареева «Антон Рефрежье – художник-борец».

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Юрій Борєв (1925-2019). Критика його позицій у незахищеній кандидатській дисертації Юрія Бадзя (1936-2018) «*Критерії правди в оцінці літературно-художнього твору*» (1964).

В'ячеслав Недошивін (нар. 1945). Критика його позицій у незахищеній кандидатській дисертації Юрія Бадзя «*Критерії правди в оцінці літературно-художнього твору*» (1964).

Ілля Голенищев-Кутузов 1904-1969). 36. статей і досліджень «*Романські літератури*» (рос. «Романские литературы», Москва: Наука, 1975).

Сергій Аверинцев (1937-2004). Стаття «*Поєзія В'ячеслава Іванова*» (рос. «Поэзия Вячеслава Иванова», ж. «Вопр. лит.», Москва, 1975, № 8, с. 145-191; цю статтю Стус у листі до дружини й сина від 11-15.09.1975 назвав «доброю статтею», хоча після її прочитання «прагнення читати поета» в нього «не виникло»).

Валентина Івашева (1906/1908-1991). Стаття про соціалістичний реалізм «*Почерки нової доби*» (рос. «Почерки новой эпохи», моск. ж. «Вопр. лит.», 1975, № 9; цю статтю Стус у листі до дружини від 13-17.10.1975 назвав «порожнявою»).

Вадим Кожинов (1930-2001). Стаття «*Фет и „эстетство“*» (ж. «Вопр. лит.», 1975, № 9; цю статтю Стус у листі до дружини від 13-17.10.1975 назвав «неглибокою»).

Василій Кулєшов (1919-2006). Стаття «*Кое-что о легендах (По поводу статьи В. Кожина-ва)*» (журнал «Вопр. лит.», 1975, № 9; цю статтю Стус у листі до дружини від 13-17.10.1975 назвав «неглибокою»).

Ірина Галінська (1928-2017). Дослідження «*Філософські й естетичні основи поетики Дж. Д. Селінджера*» (рос. «Философские и эстетические основы поэтики Дж. Д. Селинджера», Москва: Наука, 1975).

Ж. «Вопр. лит.», 1975, № 12: у листі до дружини від 26.02.1976 Стус зазначив, що «з задоволенням прочитав увесь польський номер журналу «Вопли» (ч. 12)». Зміст 12 номера ж. «Вопр. лит.» за 1975: Дружба народів – дружба літератур: **От редакции**. Размышляя сегодня о проблемах культуры...; **Марков Г., Івашкевич Я.** Единство; **Левин Л., Сливовский Р., Стоберский З., Хрущевский Т., Беляев В., Квливидзе М., Бартельский Л., Буковская А., Бялокозович Б., Вантула Л., Кабатц Э., Копровский Я., Танк М., Межелайтис Э., Бажан М., Марцинкявичюс Ю., Брыль Я., Гранин Д., Слуцкий Б.** Жизнь. Искусство. Критика: **Термер Я.** Жизнь, воплощенная в слове (в листі до дружини від 26.02.1976 Стус пише: «зі статті Януша Термера довідався, як зле я знаю поляків»); **Лям А.** Мир поэзии; **Мисёрный М.** Драматургия: проблемы и портреты; **Навроцкий В.** Общественная миссия литературной критики; **Шевчик В.** Тема труда в современной польской прозе; **Жукровский В.** Книга – зеркало борьбы с фашизмом; **Аудерская Х., Братный Р., Вартанов А., Голуй Т., Гротовский Е., Фляшен Л., Залуский З., Кусьневич А., Ломницкий Т., Товстоногов Г., Ханушкевич А., Шайна Ю., Юткевич С., Лем С., Розов В., Салынский А.** Взаимодействие литературы с другими видами искусств. Диалог литератур: **Цыбенко Е.** Польская литература в Советском Союзе (Стус в листі: «гарна стаття»); **Неуважный Ф.** Советская поэзия на польской земле; **Садковский В.** Художественный перевод и культурная политика; **Хорев В.** Становление социалистической литературы в Польше. В творческой мастерской; **Кавалец Ю.** Служить жизни;

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Новак Т. Всегда с народом; **Парницкий Т.** История – роман – писатель; **Филипович К.** Размышления и итоги. Интервью: **Брандыс М.** Рождение книги. Беседу вел Збигнев Тараненко; **Парандовский Я.** Античность и современность. Беседу вел Леслав Бартельский; **Путрамент Е.** В гуще событий; **Ружевиц Т.** О поэзии, театре и критике. Беседу вела Беата Совиньская. Публикации. Воспоминания. Сообщения: **Домбровская М.** Как я стала писателем. Публикация и перевод С. Ларина; **Тувим Ю., Кисунько В.** «Я тебя люблю» (Виктор Гомулицкий и его поэтическое обращение к России). Публикация, перевод и примечания В. Кисунько. Обзоры и рецензии: **Стахеев Б.** Новый труд наших друзей; **Ларин С.** Польская книга о Герцене; **Витт В.** Глазами теоретика и историка литературы; **Бэлза И.** Последние работы Юлиуша Стажиньского; **Игнатов М.** Летопись борьбы. События – информация, хроника: **Кшемуская К., Виттлин Е., Тшинадлѣвский Я., Махеек В., Вежиньский М., Ленарт Ю., Мацужанка З., Дроздовский Б., Лисовский Е., Скурницкий Е., Видлашевский Х., Копровский Я., Сокорский В.** У литературной карты Польши: представляем редакции газет, журналов, издательств. **От редакции.** Содержание журнала «Вопр. лит.» за 1975 год (№ 1-12).

Юрій Давидов (1929-2007). Стаття «*Чи подолана людина?*» (рос. «Преодолен ли человек? (Проблема личности и культуры в эпоху крушения буржуазного гуманизма)», ж. «Вопр. лит.», 1976, № 1; у листі до дружини від 26.02.1976 Стус назвав цю статтю «цікава»).

Григорій Померанц (1918-2013). Стаття «*Деякі особливості літературного процесу на Сході*» (рос. «*Некоторые особенности литературного процесса на Востоке*», у зб. «Литература и культура Китая. Сб. статей к 90-летию со дня рождения академика Василия Михайловича Алексеева», Москва: Наука, 1972).

Микола Конрад (1891-1970). Зб. праць «*Захід і Схід. Статті*» (рос. «Запад и Восток. Статьи», Москва: Наука, 1966, 2-е изд., испр. и доп., Москва: Наука, 1972; у листі до дружини від 05.07.1976 Стус помилково називає це вид. «Восток и Запад»).

Ж. «Вопр. лит.» (1976, № 8), статті: **Дмитро Затонський** (1922-2009). Стаття «*Куди прямує ХХ століття*» (рос. «Куда идёт ХХ век»); **Михайло Епштейн** (нар. 1950) «*У пошуках „природної людини“ („Сексуальна революція“ і дегуманізація особистості в західній літературі ХХ століття)*» (рос. «В поисках «естественного» человека («Сексуальная революция» и дегуманизация личности в западной литературе ХХ века»); (у листі до дружини від 22-30.09.1976 Стус пише про ці публікації: «багато розводить Затонський – граючи в бісер, так само – Епштейн зі своїми проблемами Лоуренса-Міллера. Нудно в усьому світі»).

Ірина Шталь (1934-2006). Книга «*Поезія Гая Валерія Катутлла: Типологія художнього мислення і образ людини*» (рос. «Позэзия Гая Валерия Катутлла: Типология художественного мышления и образ человека», Москва: Наука, 1977).

НІМЕЦЬКЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Можливо:

Ганс Гольтхузен (Holthusen, (1913-1997). Книга «*„Сонети до Орфея“ Рільке (Спроба інтерпретації)*» (нім. «*Rilkes Sonette an Orpheus (Versuch einer Interpretation)*», München: Neuer Filse, 1937).

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Або швидше:

Герман Мерхен (Mörchen, 1906-1990). Книга «„Сонети до Орфея” Рільке» (нім. Mörchen H. Rilkes Sonette an Orpheus, Stuttgart: Kohlhammer, 1958; див. лист Стуса до дружини від 10.11.1975, в якому він пише, що «замовив фотокопію книги одного західного німця, де є коментарі до кожного сонета (знайшов назву за статтею Литвинця <тобто Ніни Литвинець> в „Филологических наук» <1974, № 6>»).

Передплачував і уважно студіював моск. ж. «Вопросы философии», «Философские науки», «Известия АН СССР. Серия „Философия“» (1974).

ФІЛОСОФІЯ	ІСТОРІЯ І ПОЛІТИКА
<u>ФІЛОСОФІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АНТИЧНОСТІ</u> Платон (427-347/348 до н.е.). Луцій Сенека (4 до н.е.-65). Секст Емпірик (бл. 160-бл. 210). Сесіль Шейнман-Топштейн (1923-1992). Монографія «Платон и ведийская философия» (Москва: Главная редакция восточной лит. изд-ва «Наука», 1978; у листі до дружини від 31.01.1978 Стус просить придбати для нього цю книгу).	<u>СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ</u> Вид.: Сказкин С.Д. (ред.) <i>История Византии</i> в 3-х т. Москва: Наука, 1967. (У 1974 прочитав 1 і 2 т., які охоплюють IV-IX ст., тобто від становлення Візантійської імперії до часу, коли оформилися і розвинулися найбільш характерні риси візантійського суспільства та відбувалися відносини з Заходом і Сходом). Вільгельм де Рубрук (1215-1293). Праця «Подорож у східні краї Вільгельма де Рубрука, брата Ордену міноритів, року Божого 1253» (пер. А. Содомори, ж. «Всесвіт», 1976, № 9, 10).
<u>ФІЛОСОФІЯ ТА ЕСТЕТИКА ЄВРОПИ ТА США</u> Німеччина Іммануїл Кант (1724-1804). Валентин Асмус (1894-1975). Книга «Иммануил Кант» (рос. «Иммануил Кант», Москва: Наука, 1973). Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770-1831). «Энциклопедия философских наук (Наука логики. Философия природы. Философия духу)» (рос. «Энциклопедия философских наук в 3 т.», Москва: Мысль, 1974-1977). Людвіг Клагес (1872-1956). Психолог і філософ, прихильник ідей Ніцше і Шопенгауера. Один із піонерів характерології (першим дав систематичний аналіз різних аспектів характеру в праці «Принципи характерології», 1910) і графології. Вільгельм Вакенродер (1773-1798). Книга «Фантазии про мистецтво» (рос. «Фантазии об искусстве», пер. з нім. Олександр Дмитрієв (1919-2001), Москва: Искусство, 1977, серія «История эстетики в памятниках и документах»; у листі до батьків від 4.01.1977 Стус просить замовити для себе це видання).	<u>ЄВРЕЙСЬКА ІСТОРІЯ</u> Сесіл Рот (1899-1970). «История евреев с най-давніших часів до шестиденної війни». <u>ІСТОРІЯ РОСІЇ</u> Сергій Соловійов (1820-1879). «История России с древнейших времён»: у 29 т. (1851-1879). Василь Ключевський (1841-1911). «Курс русской истории» (1904-1922). Михайло Покровський (1868-1932). «Русская история с древнейших времён» (1910-1912). «Русская история в самом сжатом очерке» (в 4 т., 1920-1923). Руслан Скринніков (1931-2009). Книга «Иван Грозный» (рос. «Иван Грозный», Москва: Наука, 1975). <u>РОСІЙСЬКА СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНА ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА КРИТИКА</u> Едуард Кузнецов (нар. 1939). Книги «Щоденники» (рос. «Дневники», Париж, 1973) та, можливо, «Мордовський марафон» (Москва-Єру-

ФІЛОСОФІЯ	ІСТОРІЯ І ПОЛІТИКА
Альберт Швейцер (1875-1965). Книга «<i>Листи з Ламбарене</i>» (1925-1927; рос. «Письма из Ламбарене», пер. Олексія Шадріна (1911-1983), Москва: Наука, 1978, серія «Лит. пам'ятники», у листі до батьків від 4.01. 1977 Стус просить замовити для себе це вид.). Карл Теодор Ясперс (1883-1969). Філософія екзистенціалізму. Мартін Гайдеггер (1889-1976). Філософія екзистенціалізму та феноменологія. Роботи про Рільке і Гельдерліна («<i>Holderlin und das Wesen der Dichtung</i>» / «Гельдерлін і сутність поезії» (1936). Зб. філософсько-поетичних есе «<i>Holzwege</i>» (укр. «Польова дорога», 1953). Писання про Рільке (хоча, як у дужках зазначає Стус у листі до дружини від 5-9.02. 1975, «або я знаю, як Гайдеггер писав? лише здогадуюсь, що писав добре»). Франкфуртська школа соціальної теорії та критичної філософії («деякі» представники). На початку 1973 Стус прочитав книгу про С. К'єркегора (1813-1855) і «чимало цікавих статей із критикою франкфуртської школи філософів» (лист Стуса до рідних від лютого 1973). Данія Серен (Сьорен) К'єркегор (1813-1855). Філософія екзистенціалізму. Англія Томас Гоббс (1588-1679). Праця «<i>Левіафан, або Матерія, форма і влада держави церковної і цивільної</i>» (рос. «Левіафán, или Материя, форма и власть государства церковного и гражданского», у переказі Е. Соловйова в VI розділі колективної монографії «<i>Філософія Канта і сучасність</i>» (рос. «Философия Канта и современность», под общей ред. Т.И. Ойзермана», Москва: Мысль, 1974).	салім, 1979; мабуть, саме цю книгу Стус у листі до Є. Сверстюка від 1.07.1979 називає «другий том «Щоденника»). Всеволод Овчинніков (1926-2021). Стаття «<i>Коріння дуба: Враження та роздуми про Англію й англійців</i>» (рос. «Корни дуба: Впечатления и размышления об Англии и англичанах» (ж. «Новый мир», 1979, № 4-6). Олександр Петров-Агатов (1921-1986). Стаття «<i>Кличте мене Аллою</i>» (рос. «Зовите меня Аллой...» (газ. «Неделя», 1977, 28 ноября - 4 декабря), де облито брудом правозахисників П. Григоренка та Л. Алексееву. Петро Кропоткін (1842-1921). Мемуарна книга «<i>Нотатки революціонера</i>» (рос. «Записки революционера», 1902; Москва: Мысль, 1968). Микола Страхов (1828-1896). Праця «<i>Борьба с Заходом в нашей литературе: историчный и критичні нариси</i>» (рос. «Борьба с Западом в нашей литературе: исторические и критические очерки: [Кн. 1-3], Санкт-Петербург: тип. С. Добродеева, 1882-1896; у листі до дружини від 05.07.1976 пише, що «цікаво б було прочитати» цю працю). <u>ПОЛІТИКА</u> 3 листа до дружини від 19.11.1973: «насилу-насилу обмізкову в „Новому часі” (рос. «Новое время») велику статтю Геса Голла» (Гес Холл (1910-2000) – з 1959 генеральний секретар, а з 1988 національний голова комуністичної партії США). Багатостороння угода: «<i>Заклучний акт Гельсінської наради з безпеки і співробітництва в Європі</i>» (1.08.1975).

ФІЛОСОФІЯ

Франція

Етьєн де ля Боесі (1530-1563). Есе «*Міркування про добровільне рабство*» (1552/1553, опубл. посм. 1576; рос. пер.: «Рассуждение о добровольном рабстве», Москва: АН СССР, 1952).

Жан-Жак Руссо (1712-1778). Трактат «*Про суспільну угоду, або Принципи політичного права*» (1762; у переказі Е. Соловйова в VI розділі колективної монографії «*Філософія Канта і сучасність*» (рос. «Философия Канта и современность», під заг. ред. Т.І. Ойзермана, Москва: Мысль, 1974).

Клод Адріан Гельвецій (1715-1771). Французьке Просвітництво XVIII ст. Російськомовне вид. з серії «Філософська спадщина» (рос. «Философское наследие», т. 57): Гельвеций. *Соч.*: в 2 т. / сост. и общ. ред. Х.Н. Момджяна. Т.1: Записные книжки. Об уме. Москва: Мысль, 1973.

Шарль-Луї де Монтеск'є (1689-1755). Трактат «*Про дух законів*» (1748) та сатиричний роман «*Перські листи*» (1721) у переказі Е. Соловйова в VI розділі колективної монографії «*Філософія Канта і сучасність*» (рос. «Философия Канта и современность», під заг. ред. Т.І. Ойзермана, Москва: Мысль, 1974).

Італія

Чезаре Беккарія (1738-1794). Трактат «*Про злочини і покарання*» (рос. «О преступлениях и наказаниях», пер. і вступ. ст. М.М. Ісаєва, Москва: Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1939) у переказі Е. Соловйова в VI розділі колективної монографії «*Філософія Канта і сучасність*» (рос. «Философия Канта и современность», під заг. ред. Т.І. Ойзермана, Москва: Мысль, 1974).

Філософія інтуїтивістів.

Естетика Іспанії

Зб. «*Іспанська естетика. Ренесанс. Бароко. Просвітництво*» (рос. «Испанская эстетика. Ренессанс. Барокко. Просвещение», пер. з іспан., Москва: Искусство 1977, серія «История эстетики в памятниках и документах»; у листі до батьків від 4.01.1977 Стус просить замовити для нього це видання, неточно називаючи його «Испанская классическая эстетика. Антология»).

Естетика США

Антологія «*Естетика американського романтизму*» (рос. «Эстетика американского романтизма», пер. з англ., Москва: Искусство, 1977, серія «История эстетики в памятниках и документах»; у листі до батьків від 4.01.1977 Стус просить замовити для нього це видання, неточно називаючи його «Американская эстетика конца 18 – начала 19 века»).

РОСІЙСЬКЕ ФІЛОСОФСТВУВАННЯ

Володимир Соловйов (1853-1900).

ФІЛОСОФІЯ

Лев Шестов (1866-1938). Праця *«Достоевський і Ніцше»* (рос. «Достоевский и Ницше», 1903; у листі до дружини від 3.01.1976 Стус пише: «я, грішний, читав єдину його книгу „Достоевський і Ніцше“»).

Віктор Єрофєєв (нар. 1947). Стаття *«Залишається одне: сваволя (Філософія самотності та літературно-естетичне кредо Лева Шестова)»* (рос. «Остаётся одно: произвол. (Философия одиночества и литературно-эстетическое кредо Льва Шестова)», «Вопр. лит.», 1975, № 10).

РАДЯНСЬКІ ОГЛЯДИ ЗАХІДНОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

Современная буржуазная философия (под ред. Богомолова А.С., Мельвиля Ю.К., Нарского И.С. Москва: Изд. Моск. ун-та, 1972): «досить незлий підручник» (лист Стуса до дружини й сина від 16.04.1973).

«Наукопівські» (за висловом Стуса у листі до дружини й сина від 16.04.1973) монографії про **Готфріда Лейбніца** (1646-1716), **Георга Гегеля** (1770-1831) і **Григорія Сковороду** (1722-1794).

Олексій Богомолов (1927-1983). Книга *«Буржуазна філософія США ХХ століття»* (рос. «Буржуазная философия США XX века», Москва: Мысль, 1974).

Еріх Соловійов (1934-2025). Стаття *«Екзистенціалізм і Франкфуртська школа»* (рос. «Экзистенциализм и Франкфуртская школа» (ж. «Вопр. философии», 1975, № 4; див. лист до батьків від 10.05.1975), Розділ VI *«Теорія „суспільного договору“ і кантівське моральне обґрунтування права»* (рос. «Теория «общественного договора» и кантовское моральное обоснование права») в кол. монографії *«Філософія Канта і сучасність»* (рос. «Философия Канта и современность», під заг. ред. Т.І. Ойзермана, Москва: Мысль, 1974; в листі до батьків від 7-10.12.1975 Стус пише: «Версію Соловійова дуже приємно читати»).

Юрій Давидов (1929-2007). Стаття *«Гедоністичний містицизм і дух споживацького суспільства. Про контркультурні тенденції естетичної свідомості на Заході»* (рос. «Гедонистический мистицизм и дух потребительского общества. О контркультурных тенденциях эстетического сознания на Западе», зб. «Теории, школы, концепции. Художественное произведение и личность», Москва: Наука, 1975).

Степан Одуєв (1918-2012). Стаття *«Ідеологія пруссацтва і фашизм (про ґенезу соціальної філософії фашизму)»* (рос. «Идеология пруссачества и фашизм (о генезисе социальной философии фашизма)», ж. «Социологические исследования», 1975, № 3; у листі до дружини 13-17.10.1975 Стус сказав про цю статтю «така собі»).

Денеш Золтаї (1928–2008). Стаття *«Барток і Франкфуртська школа»* (рос. «Барток и Франкфуртская школа», ж. «Вопр. философии», 1975, № 9; у листі до дружини від 13-17.10.1975 Стус назвав цю статтю «поверховою»).

Ласло Матраї (1909-1983). Стаття *«Чи актуальний Кафка»* (рос. «Актуален ли Кафка», ж. «Вопр. философии», 1975, № 9; у листі до дружини від 13-17.10.1975 Стус назвав цю статтю «поверховою»).

ФІЛОСОФІЯ

Олег Дробницький (1933-1973). Студія «Етика», як називає її Стус у листі до дружини від 4.11.1975 (точна назва рос. «Понятие морали», Москва: Наука. 1974).

Колективна монографія «*Філософія Канта і сучасність*» (рос. «Философия Канта и современность», під заг. ред. Т.І. Ойзермана, Москва: Мысль, 1974).

Геннадій Кузнецов (канд. філос. наук, ст. викл. Уральського держ. ун-ту). Стаття «*Про логічні підстави механіки*» (рос. «О логических основаниях механики», ж. «Вопр. философии», Москва, 1975, № 2; у листі до дружини від 3.01.1976 Стус зазначає: «цікаво пише Кузнецов <...> про спільність металоґіки Галілея й Аріосто, Гегеля й Гете, Достоєвського і Ейнштейна»).

Колективна монографія «*Соціальна філософія франкфуртської школи. (Критичні нариси)*» (рос. «Социальная философия франкфуртской школы. (Критические очерки)», Москва: Мысль; Прага: Свобода, 1975; в листі до дружини від 05.07.1976 Стус пише, що «розчарований» монографією, а читав її заради «окремих цитат», зокрема, з Гайдеґґера, з Адорно, з Фромма, з Горкгаймера, Габермаса).

Філософія Сходу

Тетяна Григор'єва (1929-2014). Можливо, стаття «*Ще раз про Схід і Захід*» (рос. «Ещё раз о Востоке и Западе» (ж. «Иностр. лит.», 1975, № 7).

Замовив передплату на пів року 1976 моск. ж. «Природа», «Вокруг света». Загальна зацікавленість психологією.

ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОАНАЛІЗ, МЕДИЦИНА	ПРИРОДНИЧІ НАУКИ І ТЕХНІКА
Олександр Лурія (1902-1977). (У листі до дружини й сина від 8.05.1974 Стус помилково пише «Р. Лурія»). Книга з психології. Можливо, йдеться про книгу «<i>Основи нейропсихології</i>» (рос. «Основы нейропсихологии», Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1973) або «<i>Про історичний розвиток пізнавальних процесів</i>» (рос. «Об историческом развитии познавательных процессов. Экспериментально-психологическое исследование», Москва: Наука, 1974). Сергій Давиденков (1880-1961). Стаття «<i>Психофізичне коріння магії</i>» (рос. «Психофизические корни магии», ж. «Природа», Москва, 1975, № 8). Зигмунд Фройд (1856-1939). Категорія «Ід» («Воно») як позначення безсвідомої частини і найдавнішої складової людської психіки, розроблена у працях «<i>Тлумачення сновидінь</i>» (1899) та «<i>Я і Воно</i>» (1921).	<u>ГЕОФІЗИКА</u> Євгеній Федоров (1910-1981). Стаття «<i>Екологічна криза і соціальний прогрес</i>» (рос. «Экологический кризис и социальный прогресс», ж. «Новый мир», 1975, № 9). <u>ГРНИЦТВО</u> <i>Книжка німецькою про підземну розробку рудень</i> (корисних копалин, крім вугілля), вид-ва «DDR Verlag» (просив у листі від 12.04.1977 до В. Дідківського придбати у магазині «Дружба» і надіслати).

ЧАС МІЖ АРЕШТАМИ
(13 СЕРПНЯ 1979 – 14 ТРАВНЯ 1980)

НІМЕЦЬКА ФІЛОСОФІЯ	ІСТОРІЯ РОСІЇ	СТРУКТУРАЛІЗМ І СЕМІОТИКА
<u>ФРАНКФУРТСЬКА ШКОЛА СОЦІАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ТА КРИТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ</u> (виникла 1929) Герберт Маркузе (1898-1979).	Константин Побєдоносцев (1827-1907). Рос. державний діяч, вищий чиновник, учений-правознавець консервативного напрямку, придворний наставник спадкоємців майбутніх імператорів Олександра III та Миколи II, «сірий кардинал» рос. політики часу царювання Олександра III. Олександр III (1845-1894). Імператор Рос. імперії (1881-1894), консерватор, вів політику зростання та релігійної нетерпимості щодо поневолених народів (українців, поляків, євреїв тощо), ухвалив низку контрреформ щодо посилення самодержавної влади монарха та централізації, скасував чи обмежив деякі ліберальні реформи 1860-1870-х, здійснених його попередниками. Георгій Судейкін (1850-1883). Підполковник Окремого корпусу жандармів (політичної поліції Рос. імперії), з 1882 інспектор Петербурзького охоронного відділення (політичний розшук).	<u>СТРУКТУРНО-СЕМІОТИЧНА МОСКОВСЬКО-ТАРТУСЬКА ШКОЛА</u> Юрій Лотман (1922-1993).

ПЕРІОД 2-ГО УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗАСЛАННЯ
(14 ТРАВНЯ 1980 – 4 ВЕРЕСНЯ 1985)

МОВОЗНАВСТВО	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
У листі до дружини від 9.02.1981 Стус просить у випадку можливого приїзду «прихопити» великі англо-російський і франко-російський словники. У листі до дружини й сина від 14.09.1981 Стус повідомив, що одержав через «Книгу-поштою» німецько-російський словник. Підручники з англійської, французької й італійської мов. Історія німецької мови (детально переказує у листі до дружини й сина від 26.01.1982). Дискусія про російський сленг в моск. газ «ЛГ» (рос., кінець 1981 або перші тижні 1982). Вид. «Полесский этно-лингвистический сборник» (Москва: Наука, 1983; у листі до рідних від 6-10.05.1984 Стус, називаючи цей зб. «прецікавим», пише: «То для мене справжній скарб. Здається, на Україні таких книжок не виходить. Теза авторів: на Поліссі (українському і білоруському) залишилися слов'янські первні, так само, як і в Карпатах, де в законсервованих умовах найзначніше збереглася давнина. Ось про неї й мова. Це так добре надається до порівнянь із книгою Моргана, Тернера і Леві-Строса»).	<u>РОСІЙСЬКЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО І КРИТИКА</u> Юрій Тинянов (1894-1843). Конспекти творів ученого і письменника. Лев Аннінський (1934-2019). Стаття «<i>Мені би ваші клопоту!</i>» (рос. «Мне бы ваши заботы!») («Лит. обозрение», 1980, №9, рубрика «Обсуждаем роман В. Орлова „Альтист Данилов“»). Сергій Чупринін (нар. 1947). Рец. в ж. «Лит. обозрение» (1982, №4) «<i>Свет предосенний</i>» на нові книги Анатолія Жигуліна (1930-2000) «Жизнь, нечаянная радость» (Москва, 1980) та «Избранное» (Москва, 1981). Леонід Долгополов (1928-1995). Стаття «<i>Невідомий материк (Нотатки про Андрія Белого)</i>» (рос. «Неизвестанный материк (Заметки об Андрее Белом)», моск. ж. «Вопр. лит.», 1982, №3). Олександр Анікст (1910-1988). Стаття «Художній універсалізм Гете» (рос. «Художественный универсализм Гёте» (ж. «Вопр. лит.», 1982, №3). У листі до рідних від 4.04.1983 Стус пише: «Дістав монографію „Ранний Камю“. Прочитав, бо люблю цього прозаїка. Монографія не дуже цікава, на жаль». Можливо йдеться про монографію Євгена Кушкіна «Альбер Камю: молоді роки» (рос. «Альбер Камю: Молодые годы», Ленинград: ЛГУ, 1982).	<u>ТЕАТРОЗНАВСТВО</u> Костянтин Станіславський (1863-1938). Книга «<i>Робота актора над собою</i>» (рос. «Работа актёра над собой», 1938). Едвард-Генрі-Гордон Крег (1872-1966). Роботи з режисури і театрознавства. <u>КІНОЗНАВСТВО</u> Сергій Ейзенштейн (1898-1948). Праці з режисури та кіномистецтва.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Володимир Огнєв (1923-2017). Стаття «Обриси буття. (Поетичний світ Васко Попи» (рос. «Очертания бытия. (Поэтический мир Васко Попы», ж. «Лит. обозрение», 1984, № 10).

НІМЕЦЬКЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Йоганн Еккерман (1792-1854). Праця «Розмови з Гете в останні роки його життя, 1823-1832» (1836, 1848).

Вільгельм Гірнус (НДР, 1906-1985). Стаття «Світла, більше світла!» (рос. «Света, больше света!», ж. «Вопр. лит.», 1982, № 3).

ІСПАНСЬКЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Хайме Алацракі (нар. 1934). Книга «*En busca del unicornio: los cuentos de Julio Cortazar*» (1983, укр. «У пошуках єдиного: Історії Хуліо Кортасара»; у листі до дружини від листопада-грудня 1984 Стус судить про книгу на основі надрукованої в СРСР рец. на неї **Андрія Кофмана** (1954-2024) «У пошуках єдиного: оповідання Хуліо Кортасара. До питання про поетику неофантастичної літератури» (рос. «В поисках единорога: рассказы Хулио Кортасара. К вопросу о поэтике неофантастической литературы», ж. «Современная художественная литература за рубежом», 1984, № 5; у цьому ж листі Стус називає Хайме Алацракі іспанським вченим; насправді Х. Алацракі народився в Аргентині, є американським ученим, фахівцем з латиноамериканської літератури, який у різні роки працював у Колумбійському, Каліфорнійському та Гарвардському ун-тах США).

ФРАНЦУЗЬКЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Жан Кокто (1889-1963). У листі до рідних від 3.03.1985 Стус цитує висловлювання про сутність поезії, яке починається так: «Недавно надивав на цікаве зауваження Жана Кокто, сучасника і друга Пабло Пікассо. Він пише: „Дев'ять муз повідали мені ще в юності, що поет – у принципі опозиціонер <...>”».

Знання сучасної зарубіжної естетики. Читання моск. ж. «*Вопросы философии*».

У листі до дружини від 9.02.1981 просить передплатити «*Информационный бюллетень изданий по современной буржуазной эстетике*» (назва неточна, орієнтовна).

У листі до дружини від 10.08.1981 Стус повідомляє, що буде одержувати (має квитанції) до кінця 1981 року моск. ж. «*Советская этнография*».

У листі до дружини від 10.08.1981 Стус повідомляє, що буде одержувати (має квитанції) до кінця 1981 року моск. періодичні вид. – «*Вопросы истории*», «*Мировая экономика и международные отношения*», «*Новые книги за рубежом по общественным наукам*», «*Новая и новейшая история*», «*Общественные науки*» (у листі до дружини від 5-16.10.1981 Стус пише про це вид.: «дуже шкодую, що передплатив цю нову Велику Порожнечу»), «*Проблемы мира и социализма*», «*Советские архивы*», газ. «*За рубежом*», а також повідомляє, що читає (для вивчення французької мови) моск. франкомовну газ. «*Les Nouvelles de Moscou*».

Читає центральну моск. газ. «*Известия*» (напр., у листі до дружини й сина від 1.02.1985 Стус пише: «В „Известиях“ (кінець січня) побачив фото Івана Марчука. Ну й зістарівся ж він – не впізнати!»).

ФІЛОСОФІЯ Й ЕСТЕТИКА	ІСТОРІЯ, ЕТНОГРАФІЯ Й ІСТОРІОГРАФІЯ	СОЦІОЛОГІЯ
<u>АНТИЧНА (ГРЕКО-РИМСЬКА) ФІЛОСОФІЯ</u> Стоїцизм. Марк Аврелій (121-180). Філософія стоїцизму. Трактат «<i>На самоті з собою</i>» (у суч. пер. укр. «Наодинці з собою»; у листі до дружини й сина від 1.02.1985 Стус пише: «Був імператор у Римі, Марк Аврелій. Він філософ значний» і далі переповідає декілька ідей з Аврелієвого твору). <u>ФРАНЦУЗЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Мішель Екем де Монтень (1533-1592). Жак Бенінь Боссюе (1927-1704). <u>НІМЕЦЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Фрідріх Ніцше (1844-1900). Філософський роман-трактат «<i>Так казав Заратустра. Книжка для всіх і ні для кого</i>» (1883-1885; у листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус по пам'яті (можливо у своєму пер.) цитує	<u>СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ</u> Фернан (Фернандо) Магеллан (1480-1521). Перша успішна навколосвітня експедиція. Джордано Бруно (1548-1600), який «пішов на багаття». <u>БРИТАНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ</u> Робін Джордж Коллінгвуд (1889-1943). Праця «<i>Ідея історії</i>» (1946; рос. пер. «Идея истории», моск. вид-во «Наука», 1980). <u>ФРАНЦУЗЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ</u> Альфред Рамбо (1842-1905). Мабуть, уривки з книги «<i>Епічна Росія</i>» (фр. «La Russie épique», 1876), де опубл. 10 переспівів з укр. нар. дум і описано діяльність укр. кобзарів («кобзаря при цариці», як написав Стус у листі до дружини й сина від 1.06.1981).	<u>НІМЕЦЬКА СОЦІОЛОГІЯ</u> Макс Вебер (1864-1920). Книга «<i>Протестантська етика і дух капіталізму</i>» (1905; мабуть, у пер. рос., вид. Ін-том наукової інформації з суспільних наук АН СРСР, Москва, 1976).

ФІЛОСОФІЯ Й ЕСТЕТИКА	ІСТОРІЯ Й ІСТОРІОГРАФІЯ
тезу про любов Заратустри до тих, хто свіdomo йде на страждання). Еріх Фромм (1900-1980). Представник «Франкфуртської школи». Книга <i>«To Have or To Be?»</i> (1976; у пер. укр. «Мати чи бути?»); у листі до дружини й сина від 2.04.1984 Стус пише: «Розчарований цією книгою...»). <u>ЕЛЬЗАСЬКА (НІМЕЦЬКО-ФРАНЦУЗЬКА) ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ</u> Альберт Швейцер (1875-1965). <u>ФУТУРОЛОГІЯ</u> Валерій Лейбін (нар. 1942). Книга <i>«Моделі світу й образ людини (критичний аналіз ідей Римського клубу)»</i> (рос. «Модели мира и образ человека (критический анализ идей Римского клуба)», Москва: Политиздат, 1982; у листі до дружини й сина від 2.04.1984 Стус пише: «Книга – не бодай-зна-що, але з неї я вилловив найцінніше для мене: в СРСР перекладено кілька доповідей клубу – Сен-Марк Ф., Социализация природы, М., 1977; Тинберген Я., Пересмотр международного порядка, М., 1980; Печчеи А., Человеческие качества, М., 1980; Фуко М., Слова и вещи. Археология гуманитарных наук, М., 1976; А. Швейцер, Культура и этика, М., 1973. А. Швейцер – не з Рим[ського] клубу, це культуролог, музика і святий 20 ст. – як М. Ганді... Всі ці книжки слід би прочитати Дмитрові. ...У книзі цитується й така: У. Дуглас, 300-летняя война. Хроника экологического бедствия, М., 1875»). <u>ІНДІЙСЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Буддизм. <u>КИТАЙСЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Даосизм. Чань-буддизм. Микола Абасв (1949-2020). Монографія <i>«Чань-буддизм і культура психічної діяльності в середньовічному Китаї»</i> (рос. «Чань-буддизм и культура психической деятельности в средневековом Китае», Новосибирск: Наука, 1983).	<u>ІСТОРІЯ ПОЛЬЩІ</u> У листі до рідних від грудня 1983 Стус пише: «Отож, поки читаю польські романи – є прецікаві, наприклад, про польського лицаря 15 ст. Завішу Чарного, сучасника розгрому польсько-литовсько-руського війська на Ворсклі 1399 р. і звитяги над крижаками під Грюнвальдом – досить цікаве читиво. ... я старанно простудював 4-томну „Енциклопедію повшехну“ (панораму світової історії вона подає значно детальніше за УРЕ)». <u>АВСТРІЙСЬКА ІСТОРИЧНА МЕМУАРИСТИКА</u> Еріх Лясота зі Стеблева (бл. 1550-1616). <i>«Щоденник»</i> (ж. «Жовтень», 1984. № 10). <u>КИТАЄЗНАВСТВО (СИНОЛОГІЯ)</u> Василь Алексєєв (1881-1951). Книга <i>«Наука про Схід»</i> (рос. «Наука о Востоке: статьи и документы», Москва: ГРВЛ, 1982; у листі до дружини від 1.08.1984 Стус помилково вказує рік вид. 1983). <u>РОСІЙСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ</u> Борис Рибак (1908-2001). Монографія <i>«Язичництво давніх слов'ян»</i> (рос. «Язычество древних славян», Москва: Наука, 1981; Стус прочитав про цю працю в газеті «Книжное обозрение» і одержав через «Книга – поштою», про що повідомив у листі до дружини й сина від 14.09.1981; у листі до дружини від 14.09.1981 Стус описав свої враження після знайомства з цією працею: «дочитую Рибаківа – і трохи вже докучило. Бо геть цікавої теми книжка на 600 стор. нічого про міфологію слов'ян не каже (бо й не було, зрештою, такої – з виробленим пантеоном). А проте багато всляких дрібничок у тексті є цікавих – і я на них із приємністю застановляюся»). Монографія <i>«Геродотова Скіфія»</i> (рос. «Геродотова Скифия», Москва: Наука, 1979; у листі до рідних від 4.03.1984 Стус, переказуючи деякі моменти цієї праці, висновок: «...читання цієї книги досить побагатило мої знання скіфів, їхніх стосунків із іранцями (точніше, одні східні слов'яни – подніпровці –

ФІЛОСОФІЯ Й ЕСТЕТИКА	ІСТОРІЯ Й ІСТОРІОГРАФІЯ
<u>ЯПОНСЬКА ФІЛОСОФІЯ</u> Філософія дзен (можливо, махаяна).	контактували з іранцями; інші, північніші – з угро-фінами). Цікаво думати про козака Мамая – цього іранця чи тюрка за психологією. ... Дуже, дуже цікава книга»). Юрій Бородай (1934-2006). Стаття <i>«Етнічні контакти й оточуюче середовище»</i> (рос. «Этнические контакты и окружающая среда», ж. «Природа», 1981, № 9; у листі до дружини від 15.04. Стус помилково вказує № 8 за 1971) про ідеї Лева Гумільова (1912-1992) з його праці «Етногенез і біосфера Землі» (рос. «Этногенез и биосфера Земли», 1973). Відповідь на вказану статтю Ю. Бородая (див.: Кедров Б.М., Григулевич И.Р., Кривелев И.А. По поводу статьи Ю.М. Бородая «Этнические контакты и окружающая среда» (ж. «Природа», 1982, № 3; у листі до дружини від 15.04.1982 Стус помилково вказує № 2 за 1982)). Петро Черкасов (нар. 1946). Стаття <i>«Політика Франції в Африці (70-ті роки ХХ ст.)»</i> (рос. «Политика Франции в Африке (70-е годы ХХ в.)», ж. «Вопр. истории», 1981, № 8). <u>ПОЛІТИКА</u> <i>«Декларація Мехіко з політики в сфері культури»</i> (рос. «Декларация Мехико по политике в области культуры», вид. «Культуры: диалог народов мира», ЮНЕСКО, 1984, № 3; у листі до дружини від листопада-грудня 1984 Стус цитує артикули з цієї декларації і зазначає, що це число містить цікаві артикули).

У листі до дружини й сина від 15.01.1984 Стус запитує дружину, чи вона «зробила передплату журналів „Культуры: диалог народів мира” <ЮНЕСКО>, „Наука и общество”, „Перспективы”» (у листі до рідних від 23.07.1984 Стус пише, що журнал „Перспективи” (індекс 71136) досить цікавий – там є і про перспективи освіти, і про різні навчальні методи»).

У листі до рідних від 4.03.1984 Стус просить передплатити йому на друге півріччя моск. ж. «В мире науки», який, як зазначає Стус, «став виходити недавно».

У листі до дружини, сина й невістки від 15.05.1985 Стус пише: «Не передплачуйте „В мире науки” – не пускають. Мабуть, без юнесківських журналів обійдуся, бо вони не дуже багаті на зміст».

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ	АНТРОПОЛОГІЯ	ЕНЦИКЛОПЕДИЧНІ ВИДАННЯ
<u>ФІЗИКА</u> Абдус Салам (у написанні Стуса – Салям, 1926-1996). Детальний переказ статті про «останній задум Ейнштейна» у листі до дружини й сина від 1.06.1981; можливо, йдеться про надр. у пер. рос. Нобелівську лекцію А. Салама «<i>Калібрувальне об'єднання фундаментальних сил</i>» (1979, рос. «Калибровочное объединение фундаментальных сил», ж. «Успехи физических наук», 1980, жовтень, т. 132, вип. 2). Альберт Ейнштейн (1879-1955). Теорія відносності. <u>АСТРОФІЗИКА</u> Джозеф Сілк (нар. 1942). Книга «<i>Великий вибух. Народження й еволюція Всесвіту</i>» (у пер. рос. «Большой взрыв. Рождение и эволюция Вселенной», Москва: Мир, 1982). <u>БІОЛОГІЯ</u> Річард Коуен (1921-1997). Праця «Історія життя» (рос. «<i>История жизни = History of life</i>», пер. з англ. Н.В. Горелікової, Київ: Наук. думка, 1982).	<u>ФРАНЦУЗЬКА АНТРОПОЛОГІЯ</u> Клод Леві-Строс (1908-2009). Праці: «<i>Структурна антропологія</i>» (1958; рос. «Структурная антропологическая», Москва: Наука, 1983), «<i>Сумні тропіки</i>» (1955; рос. «Печальные тропики», Москва: Мысль, 1984; у листі до рідних від 6-10.1984 Стус пише: «В цілому я цим не надто захопився (автором), бо він, справді, закібернітичний. По-старому обходить мене передусім психологічний бік питання, тобто: а що то мені дасть для творчості, для гімнастики душі?»). <u>АНГЛІЙСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ</u> Джеймс Джордж Фрезер (1854-1941). Праця з порівняльної міфології «<i>Золота гілка. Дослідження магії та релігії</i>» (рос. «Золотая ветвь. Исследование магии и религии», Москва: Политиздат, 1980; у листі до рідних від 4.03.1984 Стус пише, що, на жаль, не читав цієї книги, але знає, що вона вийшла «десь 2-3 роки тому»).	Вид: «<i>Słownik encyklopedyczny</i>».

АНТРОПОЛОГІЯ

АНГЛІЙСЬКА Й АМЕРИКАНСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Віктор Тернер (1920-1983). Праця «*Символ і ритуал*» (рос. «Символ и ритуал», Москва: Наука, 1983; у листі до дружини й сина від 2.04.1984 Стус пише, що це його «найкраща... книга – з останніх читаних... Винятково захопився нею, ціла гора думок!»).

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

Абаєв М. 124
Абе К. 77, 88
Абрамович Г. 102
Аверинцев С. 68, 111
Аврелій М. 123
Адамович А. 80
Адельгейм Є. 17
Адорно Т. 118
Азадовський К. 70, 73
Айтматов Ч. 64, 76, 88
Аксаков К. 58
Аксьонов В. 61
Алацракі Х. 122
Александрова Г. 10
Алексеев В. 112, 124
Алексеев С. 31
Алексеева Л. 115
Алешковський Ю. 72
Амаду Ж. 78
Анастасьєв М. 110
Андієвська Е. 21
Андріяшик Р. 39, 51
Анікст О. 121
Аніров П. 38
Анісімов І. 102
Аннінський Л. 85, 121
Антоненко-Давидович Б. 20, 35, 37
Антонич Б.-І. 21, 26, 38, 45
Антоніоні М. 94, 95
Антонович В. 53
Антонюк З. 35
Ануї Ж. 85
Аполлінер Г. 85
Аріосто Л. 118
Арно Е. де 78
Артамонова В. 26
Артеменко П. 26
Асмус В. 114
Астуріас М. 89
Аудерська Х. 111
Ахмадуліна Б. 72
Ахматова А. 45, 60, 70, 82, 109

Б

Бабель І. 45, 60
Бабович М. 110
Бадзьо Ю. 19, 37, 59, 111
Бажан М. 20, 23, 27, 32, 37, 45, 48, 52, 73, 111
Байрон Дж. Г. 56
Бакланов Г. 72
Бакуменко Д. 23
Бальзак О. де 56, 62
Бальмонт К. 58
Бандера С. 30, 49
Бантиш-Каменський Д. 53
Баран Є. 10
Бартельський Л. 112
Басарія Е. 51
Басок В. 27
Бастос А. 89
Батракова С. 110

Бах Й. 92, 93, 95, 98
Бахман І. 74
Бачедіс Т. 110
Бачинський Г. 32
Бекбаулов У. 77
Бекет С. 82
Бекхожин Ж. 25
Белза І. 112
Белінський М. 38
Беляков М. 100
Бене С. 65
Бенн Г. 60, 72
Бердник О. 47
Бердяєв М. 102
Бернштейн І. 102
Беррімен Дж. 77
Бетговен Л. ван 59, 92, 95, 96, 98
Бехер Й. 103
Белій А. 121
Белінський В. 110
Белов С. 110
Беляєв В. 111
Б'єрнсон Б. 62
Бичко В. 23, 26
Біба П. 23
Бікченгаєв А. 77
Білаш О. 28
Білецький О. 15
Білецький П. 42
Білінський В. 86
Біліченко Я. 37
Білодід І. 33
Білокур К. 29, 51, 52
Білоус Д. 23
Бішоп Е. 77
Благої Д. 102
Блай Р. 77
Блок О. 59, 69, 100
Блувштейн Р. 76
Бобровський Б. 43
Бобровський Й. 61, 74
Богатирьов П. 102
Богомоллов О. 102, 117
Бодлер Ш. 84
Боеці Е. де ля 116
Бойко Г. 23
Бойчук Б. 21, 36
Бомарше П. 110
Бондарев Ю. 86
Бондуренко Є. 23
Бонді С. 103
Борджія (родина) 105
Борев Ю. 111
Боровий В. 21, 24
Бородай Ю. 125
Бородін Л. 9
Бородулін Р. 57
Бортняк А. 9, 25
Бортнянський Д. 28, 42
Борхес Х.-Л. 89
Боссює Ж. 123
Брагінська Е. 87

Брагінський І. 76
Брайант В. 64
Брайчевський М. 31, 43
Брандис М. 112
Братний Р. 111
Братунь Р. 24
Браун С. 77
Бредбері Р. 76
Бремер Х. 66, 68, 70, 71, 72
Брехт Б. 60, 72, 79, 81
Бриль Я. 111
Брік Л. 101
Бріттен Б. 92
Бровка П. 96
Бровченко В. 24, 40
Бродський Й. 72
Брук С. 53, 105
Брукс Г. 77
Бруно Дж. 123
Брюллов К. 105
Брюсов В. 59
Буданова Н. 110
Будний В. 10
Бузоні Ф. 110
Буковська А. 111
Булаєнко В. 26
Булгаков М. 59, 71
Бундзяк М. 34
Бунін І. 45, 59, 68, 69
Буравкін Г. 57
Бургардт О. 73
Бурлака А. 26
Бурлаков С. 26
Бурсов Б. 102
Буряк Б. 25
Бюхнер Г. 71
Бялик Б. 103
Бялокозович Б. 111

В

Вайзе Х. 58
Вайлд О. 56, 83
Вакенродер В. 114
Валек М. 57
Валері П. 69, 85, 109
Валуєв П. 30
Вальєр М. 73
Вантула Л. 111
Ванчура В. 103
Вартанов А. 111
Васильківська Ж. 21
Васильчук М. 10
Вебер М. 109
Вежинський М. 112
Величковський І. 34
Веллек Р. 103
Веремєєва О. 38
Вергарн Е. 16, 62
Верлен П. 57, 68, 84, 85
Вертов Д. 28, 45
Видлашевський Х. 112
Винниченко В. 17, 30, 31, 45, 48
Виноградов В. 100
Виноградський В. 35

Винокуров Є. 61
Висоцький В. 79, 97
Вишеславський Л. 14, 24
Вишня О. 17, 45
Вівальді А. 95
Вілбер Р. 77
Вільний В. 24
Вільямс В. 77
Вільямс Т. 89
Вінграновський М. 7, 9, 20, 22, 26, 39, 47, 49
Вінкельман Й. 16, 100
Вінчі Л. да 95
Вітмен В. 65
Вітт В. 112
Віттемор Р. 77
Віттлін Є. 112
Вітьєр Дж. 64
Влизько О. 20
Вовк В. 18, 21, 36, 38
Вовчок М. 47
Водічка Ф. 103
Вознесенський А. 9, 61, 66, 71, 79, 84
Волошин М. 69
Волошко Є. 36
Воробйов М. 14, 23
Вороний М. 16
Воронько П. 14, 24, 25
Воскресенко С. 24
Вукович В. 37
Вулф В. 83

Г

Габермас Ю. 118
Габрилович Є. 96
Гавришків Б. 81
Гаск І. 103
Гайдеґґер М. 101, 115, 118
Гайденко П. 109
Гайдн Ф. 95
Галаган Г. 110
Галич О. 79
Галілей Г. 118
Галінська І. 111
Гамарра П. 69
Гамзатов Р. 64
Гамольський Л. 36
Гаморак О. 16
Гамсун К. 63
Ганді М. 124
Гарасам'юк В. 34
Гарт Ф. 65
Гатов О. 15
Гашек Я. 57
Гдаль Г. 34
Геґель Г. 100, 114, 117, 118
Гей М. 102
Гейден Р. 77
Гейне Г. 59, 71, 81
Гельвецій К. 116
Гельдерлін Ф. 71, 115
Гемінґвей Е. 64, 76, 88, 104
Гендель Г. 98
Герасименко К. 24
Герасименко Ю. 24

Гердер Й.-Г. 100
Гердт 100
Гермлін С. 81
Герцен О. 58, 81, 110, 112
Гесіод 66
Гессе Г. 71, 81
Жицький В. 19, 45
Гілл Д. 65
Гінзбург Є. 61
Гінзбург Л. 80, 85
Гінсберг А. 77
Грник М. 24
Грнус В. 122
Гітлер А. 45, 105
Глінка М. 92
Глузман С. 35, 40, 68
Гмиря Б. 42
Гніздовський Я. 42
Гоббс Т. 115
Гог В. ван 64
Гоген П. 95
Гоголь М. 41, 47
Годованець М. 24
Гойл Ф. 84
Голенищев-Кутузов І. 111
Голмс О. 64
Голобородько В. 19, 23, 25, 40, 50
Голованівський С. 24
Головіна Т. 37
Головка А. 19, 45
Голсуорсі Дж. 83
Голуй Т. 111
Гольденвейзер О. 31
Гольтхузен Г. 112
Гомер 56, 66, 80
Гомулицький В. 112
Гонзік І. 103
Гончар І. 42
Гончар О. 18, 21, 26, 46, 49
Гончаренко І. 24
Горбач А.-Г. 36
Горецький П. 24
Гордасевич Г. 37
Горинь Б. 30
Горкгаймер М. 118
Горновий В. 35
Горська А. 29
Горький М. 45, 59, 82, 100
Гофмансвальдау Х.-Г. фон 58
Грабовський Л. 37
Гранбуа А. 78
Гранін Д. 80, 111
Гранмон Е. де 78
Грицютенко І. 39
Гречанюк С. 35
Григораш Д. 39
Григоренко П. 45, 115
Григорів М. 35
Григорович-Барський В. 14
Григор'єва Т. 118
Григулевич І. 125
Гринчишин Д. 33
Гринько В. 26
Гривнін В. 77

Грін О. 70
Грінчак В. 24
Гріфіус А. 80
Грозний І. 114
Громовий П. 35
Гротовський Е. 111
Грушевський М. 15, 30, 31, 45, 53
Гудима А. 26
Гулак-Артемівський П. 15
Гулак-Артемівський С. 28
Гуляев Ю. 28
Гумецька Л. 33
Гумільов Л. 125
Гурільов О. 58
Гуртовенко В. 24
Гусовський М. 80
Гуцало Є. 22, 24, 50
Гуцалюк Л. 42
Гуцуляк О. 10
Гюго В. 57

Г

Георге С. 71, 84
Гете Й.В. фон 16, 48, 58, 59, 69, 81, 82, 118, 121, 122
Груневеґ М. 53
Груша І. 57
Г'юз Л. 65
Гюнтер Й. 58

Д

Давиденков С. 119
Давидов Р. 95
Давидов Ю. 43, 86, 102, 112, 117
Даденков Ю. 32
Даніель Ю. 44, 61, 73
Данкен Р. 76, 77
Данте Аліґ'єрі 66, 86
Данько М. 21
Дарієнко П. 25
Дев'якін В. 100
Дега Е. 95
Делібес М. 75
Демків Б. 25
Демокрит 7
Денисенко В. 28, 29
Джаррелл Р. 77
Джефферс Р. 65, 77
Джойс Дж. 56, 82, 104
Джонс Л. 77
Дзик Р. 10
Дзюба І. 7, 18, 19, 20, 26, 34, 35, 73
Дилакторська О. 110
Діденко В. 24
Дідківський В. 16, 56, 57, 58, 62, 63, 92, 100, 103
Дікі Дж. 77
Дікінсон Е. 65
Діккенс Ч. 62, 67
Діксон Р. 109
Дмитерко Л. 18, 24
Дмитрієв О. 114
Дмитрієва Н. 110
Добровольська В. 26
Добродеев С. 115
Довгань Б. 40

Довгань Р. 37, 39, 40, 71
Довженко О. 19, 28, 45
Доланський Ю. 102
Долгополов Л. 121
Доленго М. 19, 24
Доломан Є. 24
Долмашец А. 38
Домбровська М. 112
Донець Г. 24, 26
Донн Дж. 67
Донської М. 72
Донцов Д. 36
Доріченко О. 39
Дорош Ю. 71
Дорошенко Б. 7
Дорошенко І. 39
Дорошко П. 24
Досвітній О. 17
Достоевський Ф. 58, 66, 68, 79, 81, 109, 110, 117
Драгоманов М. 15, 30, 47
Драй-Хмара М. 17, 36, 45
Драч І. 7, 9, 14, 19, 20, 22, 26, 27, 39, 49-50
Дрижакова Є. 110
Дробницький О. 118
Дрозд В. 22, 50
Дроздовський Б. 112
Дуглас У. 124
Дуркало О. 41
Духовний Т. 56
Дюрер А. 92
Дюрренматт Ф. 61, 74, 86

Е

Ебер А. 78
Ебергарт Р. 77
Евріпід 80
Едшмід К. 60
Ейнштейн А. 118, 126
Еккерман Й. 122
Еліот Т. 65, 78, 88
Еллан-Блакитний В. 19, 45
Ельсберг Я. 101, 102
Елюар П. 16, 57, 69
Емерсон Р. 64
Емін Г. 76
Емпірик С. 114
Енгельс Ф. 7, 101
Енценсбергер Г. 61, 74, 81
Епік Г. 20
Епштейн М. 112
Еренбург І. 15, 45, 60, 84
Еренштайн А. 59
Ерріо Е. 57
Есхіл 80
Ефрос А. 57, 69
Ешенбах В. фон 80

Є

Євдокименко В. 20
Євтушенко Є. 62
Єжов М. 101
Єремєєв Л. 37
Єрмілов В. 102
Єрофєєв В. 117

Єсенін С. 45, 59, 70
Єфремов С. 15, 31, 45

Ж

Жигулін А. 85, 121
Жиленко І. 20, 23, 25, 40
Жирмунський В. 109
Житомирський Д. 110
Жолдак О. 24
Жук М. 17
Жукровський В. 111
Жулинський М. 33, 34
Жураківський М. 35
Журба К. 24
Журлива О. 24
Жухевич Б. 37

З

Забарний О. 10
Забашта Л. 14, 24
Забаштанський В. 14, 26
Заболоцький М. 45, 60
Закс Б. 74
Заливаха О. 29
Залигін С. 85
Залуський З. 111
Зарецький В. 29
Засанський В. 41
Заславська І. 32
Затонський В. 31
Затонський Д. 57, 112
Захарченко В. 35, 36
Збанацький Ю. 20, 41
Зверев А. 77
Звірик А. 41
Здоровега В. 39
Земляк В. 50
Зенкевич М. 64
Зеров М. 15, 17, 36, 45
Зілинський О. 18
Зінгерман Б. 110
Зіновіїв К. 35
Золтаї Д. 117
Зорін Л. 94
Зошенко М. 45, 60, 70
Зубар В. 24
Зубков С. 33, 34
Зубченко Г. 29

І

Ібсен Г. 74, 84
Івакін Ю. 33, 34
Іванисенко В. 35, 36
Іваничук Р. 41, 51
Іванов В'яч. 68, 111
Іванов П. 24
Іванович В. 24
Іванченко О. 80
Івашева В. 111
Івашкевич Я. 16, 111
Івченко М. 17, 45
Ігнатенко М. 24
Ігнатів М. 112
Ільницький М. 19, 25

Ільченко О. 37, 38
Іов І. 34
Ісаєв М. 116
Ісаєвич Я. 53
Іщук А. 17

Й

Йовенко С. 25, 40
Йогансен М. 19, 45
Йонеско Е. 58, 86

К

Кабатц Е. 111
Кабузан В. 53
Кавабата Я. 77, 88
Калинець І. 23, 40, 76
Калинець-Стасів І. 39, 40, 72, 76
Каммінґс Е. 76, 77, 88
Кампанелла Т. 63
Камю А. 58, 69, 85, 104, 109, 121
Кант І. 100, 114, 117, 118
Капніст В. 15
Караванський С. 14
Карельський А. 73
Кареева Н. 110
Карлова Т. 110
Карманський П. 17
Карпенко М. 24
Каспрук А. 33, 36
Катерина II 100
Катулл Г.В. 56, 112
Кафка Ф. 61, 117
Кацнельсон А. 14, 21, 24
Качурівський Р. 26
Квазімодо С. 86
Квітка-Основа Яненко Г. 47
Квлівідзе М. 111
Кедров Б. 125
Кент Р. 95
Керницький І. 33
Кестнер Е. 60, 74
К'єркегор с. 115
Килина П. 21
Кириллюк Є. 14
Кириченко Г. 23, 25
Кириченко С. 47
Кир'ян Н. 17, 23
Кисілюк Л. 34
Кисунько В. 112
Кійко Є. 110
Кінґ С. 89
Кінько А. 25
Кіплінґ Р. 67, 83, 95
Кірай Д. 110
Кіріко Дж. де 92
Кістяковський А. 76
Клагес Л. 114
Клемм В. 59
Клименко Л. 25
Климовський Є. 58
Кліффорд Ф. 68
Клоччя (Клоччі) А. 14
Ключевський В. 105
Ключина П. 24, 26
Книш Г. 39
Кобилянська О. 14
Коваленко К. 26
Коваленко Л. 25
Кавалець Ю. 111
Ковалів Ю. 34
Коваль Г. 24, 26
Ковтуненко А. 33
Кожинів В. 102, 111
Козаченко В. 20, 41
Козаченко Г. 34
Козловський І. 28, 42
Кокто Ж. 122
Коле Л. 68, 103
Колесник П. 17
Коллінґвуд Р. 123
Коломієць В. 22, 24
Коломієць Т. 27
Кольцов М. 45, 60
Кольцов О. 58
Компанець А. 34
Компанієць Л. 24
Кондзелевич Й. 37
Кононенко П. 19
Конрад М. 112
Копелян Ю. 56
Копиленко О. 20
Копровський Я. 112
Коптілов В. 37, 78
Корж В. 40
Коржавін Н. 44, 45, 61, 73
Коровай О. 29
Кордун В. 17, 23, 51, 101
Корнієнко Н. 109
Корогодський Р. 7
Коротич В. 14, 22, 24, 27, 34, 40
Корсо Г. 77
Кортасара Х. 122
Косинка Г. 17, 20, 45
Косматенко А. 24
Костелянець Б. 101
Костенко Л. 8, 9, 14, 21, 24, 26, 38, 49
Костецький А. 34
Костомаров М. 53
Котляревський І. 14, 15, 35, 46, 47
Котляров Б. 24
Коуен Р. 126
Кофман А. 122
Кохан Г. 52
Коцюбинська М. 19, 35, 38
Коцюбинський М. 16
Коцюбинський Ю. 31
Кочевський В. 24
Кочерга І. 17, 49
Кочур Г. 35, 36
Кошелівець І. 36
Кошиць О. 28, 45
Кравець Я. 10
Крамер С. 95
Красаускас С. 96
Красюк М. 26
Крег Г. 109
Кривда Г. 21, 24
Кривельов І. 125

Кривоніс М. 30
Кривченя О. 28
Крижанівський С. 17, 24
Кримський А. 33, 36, 42
Крип'якевич І. 30
Кричевський В. 52
Кричевський Ф. 42
Крищенко В. 22, 26
Крілі Р. 77
Кролов К. 81
Кропоткін П. 115
Крушельницька С. 29, 45
Крушельницький М. 42
Куб'як Т. 56
Кудлик Р. 23
Кудрявцева Н. 69
Кузнецов Г. 118
Кузнецов Е. 114
Кулаковська І. 95
Кулеба Г. 27
Кулешов В. 111
Кулик І. 17, 19, 29, 45
Куліш М. 18, 45, 49
Куліш П. 15
Кульбак Л. 27
Кун М. 80
Кундера М. 104
Куніц С. 77
Куперен Ф. 96
Куравська М. 25
Курбас Л. 29, 45, 52
Курганський І. 39
Куси І 102
Кусьневич А. 111
Кушкін Є. 121
Кшемуська К. 112
Кюв'є Ж. 8
Кюстін А. де 110

Л

Лагерльоф С. 16, 63
Лагода В. 24, 26
Лагоза В. 24
Ладижець В. 24
Лазарев В. 28, 42
Лазарук В. 26
Ланір С. 65
Ланье Р. 78
Лаптур О. 25
Ларін С. 112
Лафорг Ж.
Лахуті А. 64
Ле І. 17
Лебедев О. 103
Лебідько І. 47
Левертв П. 77
Левідов І. 77
Левін Л. 111
Левін Ю. 110
Леві-Строс К. 121, 126
Лейбін В. 124
Лейбніц Г. 117
Лейтес О. 15
Ле Корбюзье 110

Лем С. 111
Ленарт Ю. 112
Лене П. 69
Ленін В. 7, 31, 44, 102, 106
Леонідзе Г. 24
Леонов Л. 60
Леонтьєв О. 107
Лепкий Б 16
Лермонтов М. 58
Летюк Є. 24
Лизогуб Д. 43
Липа Ю. 31
Лисенко М. 28
Лисицький Е. 92
Литвинець М. 24, 27
Литвинець Н. 110, 113
Лихачов Д. 71, 109
Лиходід М. 23, 25
Ліберда І. 25
Ліфшиц М. 101
Ліндзі В. 65
Лісовська-Нижанківська З. 42
Лісовський Є. 111
Ловелл Дж. 64
Ловелл Р. 65, 77
Ловенфелс В. 77
Лозинський М. 83
Ломницький Т. 111
Лондон Дж. 64, 76, 88
Лонгфелло Г. 64, 88
Лорка Ф. 34, 63, 87
Лотман Л. 110
Лоуренс Д. 68
Лубківський Р. 25, 40
Лукаш М. 38, 59, 63, 85
Лук'яненко Л. 38
Лупій Г. 37
Лупій О. 24
Лурія О. 119
Луценко Д. 27
Луці М. 86
Лучук В. 24
Льйоса М. 89
Любімов Ю. 73
Лютий Г. 34
Лям А. 111
Лясота Е. 124
Ляшенко О. 10
Ляшко О. 101

М

Магеллан А. 123
Мазлах С. 31
Макаров Ан. 14, 20
Макарова Г. 110
Мак'рат Т. 77
Мак-Ліш А. 65, 77
Максись М. 27
Малиновська М. 20
Малишко А. 21, 24
Малларме С. 84
Мамайсур Б. 22, 45
Мандельштам О. 45, 60, 69
Мане Е. 109

Манжара І. 24
Манн Т. 59, 72
Маркевич І. 98
Маркес Г. 89
Марков Г. 111
Марков Д. 102
Маркович О. 53
Маркузе Г. 120
Маркс К. 7, 45, 100, 101, 105, 106
Маркузе Г. 119
Марр М. 100
Мартинов Л. 45, 61
Марцинявічус Ю. 87, 111
Марчук І. 123
Маршак С. 56, 83, 84, 101
Масенко Т. 24
Масло М. 24
Мастерс Е. 65
Махеев В. 111
Місьорний М. 111
Матейко К. 43
Матушевська А. 10
Махеев В. 112
Мацужанка З. 112
Маштоц М. 49
Маяковський В. 45, 59, 82, 101
Межелайтис Е. 74, 111
Мейерхольд В. 45
Мейлах Б. 103
Мелвіль Ю. 117
Мелещенко В. 34
Мельник В. 22
Мельник О. 24
Мельничук О. 25
Мердок А. 68
Меріке Е. 59
Меррілл Дж. 77
Мерхен Г. 113
Метерлінк М. 62
Метлінський А. 15
Мігаль Т. 41
Микола II 120
Минькович Ш. 102
Миронюк Л. 36
Мисик В. 20, 24, 37, 51
Мисляков В. 110
Михед П. 10
Мишуга О. 29, 45
Мікеланджело Буонарроті 66, 92
Міллей Е. 65, 77
Міллер А. 89
Міллер Г. 76
Міллер Д. 65
Міль Л. 74
Міняйло В. 35
Мілн А. 67
Міцкевич А. 56
Мовчан П. 22, 36, 40, 50
Моем С. 56, 110
Можаєв Б. 85
Мозолевський Б. 22, 51
Мойсієнко А. 35
Момджян Х. 116
Монтале Е. 67, 86

Монтень М. де 68, 123
Монтеск'є Ш.-Л. де 116
Мопсан Г. де 50, 57, 84
Мор Т. 56
Морансі П. 78
Морган Л. 121
Мордань В. 25, 27
Моренець В. 47
Мороз В. 43
Москаленко А
Москальська О. 109
Моцарт В. 59, 95
Мукарежовський Я. 102
Мулявін В. 96
Мур М. 77
Муратов І. 24
Мушник С. 24
Мясищев В. 107
М'ястківський А. 27, 41

Н

Навроцький В. 111
Нагнибіда М. 24, 26
Нагорна Л. 20
Надсон С. 58
Назіров Р. 110
Наливайко С. 30
Намора Ф. 69
Нарскій І. 117
Неборячок Ф. 39
Недбайло П. 20
Недошивін В. 111
Незвал В. 57
Нейман Ст. 103
Некрасов В. 71, 84
Некрасов М. 58
Немеров Г. 77
Неруда П. 65
Неуважний Ф. 111
Неупокоева І. 102
Нехода І. 24
Нечерда Б. 23, 25, 40, 51
Нечиталюк М. 39
Нечуй-Левицький І. 16, 47
Неш О. 77
Нижник І. 14, 21, 22, 61
Нікітін В. 35
Ніковський А. 15
Нікольський С. 102
Ніцше Ф. 114, 117, 123
Неуважний Ф. 19
Нехода І. 21
Новак Т. 112
Новиченко Л. 18
Ночовний М. 34

О

Овдієнко Л. 27
Овчаренко Ф. 101
Овчинніков В. 115
Овчинніков Ф. 102
Овсієнко В. 8, 9, 10
Огнев В. 87, 122
Оден В. 77

Одудько Т. 24
Одуюв С. 117
Ое К. 77, 88
Ожицька М. 37
Ойзерман Т. 115, 116, 117, 118
Ойстрах Д. 92
Окуджава Б. 71
Олдінгтон Р. 104
Олександр III
Олесь О. 16, 36, 48
Олеша Ю. 45, 60
Олійник Б. 21, 24, 39
Олійник М. 50
Олійник С. 24, 26
Олійників О. 34
Олонова Е. 103
Олсон Ч. 77
Ольжич О. 20
Омельченко П. 24
Онетті Х. 89
Онищенко Н. 10
О'Ніл Ю. 89
Орач О. 36, 37, 39, 40, 71, 72
Орджонікідзе Г. 45, 106
Орлов В. 84, 85, 121
Орнатська Т. 110
Ортега-і-Гассет Х. 101
Осадчий М. 22, 39
Осборн Дж. 84
Островський М. 59, 69
Остриця Я. 30

П

Павличко Д. 14, 21, 24, 26, 28, 38, 50, 87
Павлов І. 107
Павуляк Я. 34
Палаженко О. 25
Палійчук Б. 25
Панасюк К. 37
Панч П. 18
Параджанов С. 29
Параді С. 78
Парандовський Я. 112
Парницький Т. 112
Пассос Д. 89
Пастернак Б. 45, 60, 70, 73, 79, 81, 82, 101
Пастернак Є.Б. 70, 73, 83
Пастернак Є.В. 70, 73
Паустовський К. 45, 60
Пачовський В. 16
Педа П. 26
Первомайський Л. 40
Перголезі Дж. 56
Перрюшо А. 109
Перцов В. 102
Петлюра С. 30
Петников Г. 25
Петренко О. 38
Петренко Ю. 25
Петрицький А. 29, 45
Петров-Агатов О. 72, 76, 115
Петрук-Полик Г. 34-35
Печчеї А. 124
Пещак М. 33

Пивоваров В. 34
Пилипенко С. 17
Підгірний Б. 7, 9
Підмогильний В. 17, 20, 45, 48
Підпалій В. 22, 25, 40
Підсуха О. 25
Пікассо П. 95, 98, 110, 122
Пілон Ж.-Г. 78
Пільняк Б. 59
Пінчевський М. 68, 76, 89
Піросмані Н. 98
Піше А. 78
Плат С. 77
Платон 114
Платонов А. 45, 59, 70, 84
Плоткін Г. 25
Плужник Є. 20, 37, 45
По Е. 64
Побєдоносцев К. 120
Подольян М. 25, 26, 38
Познанський 48
Покальчук Ю. 35, 51, 63
Покровський М. 114
Поліщук В. 19, 45
Поллак Д. 92
Полторацький О. 17
Померанц Г. 112
Помяловський М. 110
Попа В. 87, 122
Попадюк З. 71
Попов Н. 31
Попов С. 41
Попович Є. 71, 73
Потебня О. 14
Потупенко М. 26
Приходько Н. 27
Пришвін М. 82, 100
Прокоф'єв О. 23
Прус Б. 56
Пруст М. 57, 73, 85
Пруцков М. 110
Пугач В. 20
Пулюй І. 32
Путрамент Є. 112
Пушкін О. 57, 66, 80-81, 103
Пушишевський С. 56

Р

Радиш М. 42
Радовський В. 37
Радхакришнан С. 16, 103
Райт Дж. 77
Рак В. 110
Раллі Дж. 65
Рамбо А. 123
Распутін В. 72, 85
Рауд С. 83
Ребро П. 25
Рексрот К. 77
Ремарк Е. 60, 72
Рембо А. 57, 85
Ренар Ж. 84, 85
Ренсом Дж. 77
Реп'ях С. 25

Ретке Т. 77
 Рефрежье А. 110
 Рибаків Б. 124
 Рибицький І. 25
 Рильський М. 14, 15, 16, 18, 19, 22, 23, 25, 36, 37, 40, 45, 46, 48
 Рібутт Ш.-А. 56
 Рільке. Р.М. 8, 37, 61, 70, 73, 79, 81, 82, 83, 110, 112, 113, 115
 Річардс А. 104
 Роб-Гріє А. 104
 Робінсон Е.А. 65
 Родореда і Гургі М. 87
 Рождественський Р. 34
 Розов В. 111
 Роллан Р. 57, 68
 Россельс В. 50
 Рот С. 114
 Ру С.-П. 85
 Рубінштейн А. 57
 Рубінштейн С. 107
 Рубрук В. де 114
 Рубчак Б. 21
 Руданський С. 15
 Руденко М. 25
 Ружевич Т. 56, 112
 Русова С. 48
 Руссо А. 98
 Руссо Ж.-Ж. 116
 Руставелі Ш. 37
 Рюноске А. 88
 Рябий В. 38
 Ряполова В. 110

С
 Саба У. 86
 Савич І. 25
 Савонарола Дж. 105
 Савченко Я. 15
 Сагайдак Б. 47
 Садковський В. 111
 Сайко М. 26
 Салам А. 126
 Салига Т. 37
 Салинський А.
 Самарін Р. 103
 Самійленко В. 16, 48
 Самійленко О. 35
 Самойлов Д. 86
 Самсон Дж. 89
 Санов Л. 18
 Сапон В. 35
 Сарет Л. 65
 Сартр Ж.-П. 58, 69, 109
 Сар'ян М. 98
 Сато Д. 95
 Саченко Мих. 14
 Саят-Нова 57
 Сварник І. 39
 Свенцицька Е. 10
 Сверстюк Є. 26, 36, 38, 46, 67, 115
 Свідзінський В. 15, 17, 36, 38
 Світлична Л. 36, 39
 Світлична Н. 29, 36, 39

Світличний І. 10, 26, 35, 36, 37, 38, 40, 45, 46, 68
 Сев Л. 101
 Севак П. 76
 Севрук Г. 29
 Селінджер Дж. 76, 89, 111
 Селімович М. 73
 Семенко М. 15, 17, 45
 Семиволос І. 26
 Семикіна Л. 29
 Сендберг К. 64, 65, 77
 Сенека Л. 66, 114
 Сенкевич Г. 56
 Сен-Марк Ф. 124
 Сенченко І. 18
 Сервантес М. де 75, 87
 Сергеев А. 78
 Сидоренко В. 57
 Силюнас В. 110
 Симоненко В. 21, 25, 39, 47, 49
 Симонов П. 107
 Сингаївський М. 25, 27
 Синиця Г. 29
 Синявський А. 44, 61, 73
 Сікот С. 78
 Сілк Дж. 126
 Сільман Т. 73
 Сімпсон Л. 77
 Сінг Дж. 110
 Сінісгаллі Л. 86
 Сіренко М. 25
 Сірик А. 34
 Скаба А. 20
 Сказкін С. 114
 Сквозніков В. 102
 Скидан К. 30
 Скирда Л. 25
 Склярєнко С. 17
 Скворода Г. 15, 34, 35, 117
 Скринніков Р. 114
 Скрипка В. 19
 Скрипник М. 30, 45
 Скунець П. 25, 41
 Скуратівський В. 38
 Скурніцький Є. 112
 Сливовський Р. 111
 Сліпко Ю. 21
 Сліпчук П. 25
 Слісаренко О. 18, 45
 Словацький Ю. 16, 27, 56
 Слуцький Б. 111
 Сміт В. 77
 Смолич Ю. 15, 37
 Снегирьов Г. 36
 Снодграсс В. 77
 Собачко-Шостак Г. 29, 52
 Совінська Б. 112
 Содомора А. 114
 Соколов В. 25
 Соколов П. 102
 Сокоорський В. 112
 Сокульський І. 23
 Солдатов С. 8, 9
 Солженіцин О. 45, 61, 71
 Соловій Ю. 42

Соловйов В. 8, 116
Соловйов Е. 115, 116, 117
Соловйов С. 114
Сологуб Ф. 15
Солонвич Є. 86
Солонько Л. 67
Солоухін В. 85
Сом М. 25
Сосюра В. 20, 25, 45
Софокл 80
Спендер С. 68
Стадниченко Ю. 25
Стаднюк І. 41
Стажинський Ю. 112
Сталін Й. 44, 45, 101, 106
Стальна Т. 10
Станіславський К. 100
Старовойт М. 39
Стаффорд В. 77
Стахеев Б. 112
Стебун І. 17, 18
Стельмах М. 21, 25
Стенчук Б. 38
Степанова Г. 110
Степанюк Б. 25
Степняк М. 17
Стефаник В. 16, 36
Стешенко І. 58
Стівенс В. 77
Стоберський З. 111
Стокотельний П. 36, 39
Столипін П. 82
Стороженко О. 47
Стоун І. 64
Страхов М. 115
Стриженюк С. 25
Стрілець О. 26
Стрінберг А. 74
Суворін О. 68
Судейкін Г. 120
Суліма В. 51
Сульженко В. 38
Супрун О. 26
Супряга А. 38

Т

Тагґард Ж. 65, 77
Танк М. 111
Танюк Л. 19, 42, 109
Таран А. 25
Тараненко З. 112
Таращук П. 74
Тарнавський Ю. 21
Тарновський М. 17, 25
Твардовський О. 45, 61
Твен М. 76
Тейлор Ф. 105
Тейт А. 77
Тельнюк С. 19, 25
Тендюк Л. 25
Терен В. 27
Терещенко М. 25
Терещенко Ю. 27
Термер Я. 111

Тернер В. 86, 121, 127
Теунов Х. 35
Тинянов Ю. 121
Тихий Н. 25
Тичина П. 15, 16, 17, 18, 25, 36, 45, 46, 48, 58
Ткач М. 25
Тінберген Я. 124
Ткаченко В. 14, 25, 78
Товстоногов Г. 111
Толочко П. 30
Толстая С. 72
Толстой Л. 8, 58, 68, 69, 72, 81, 96, 102, 105
Толстой Ол.К. 67
Толстой Ол.М. 59, 69
Томенко Г. 23
Томенко М. 25
Томчик М. 103
Торквемада Т. де 105
Торо Г. 64
Тракль Г. 62, 74
Третьяков Р. 25
Трифонов Ю. 86
Тувім Ю. 86, 112
Тулуб З. 17
Тулуз-Лотрек А. 109
Туніманов В. 109
Тшинадльовський Я. 112
Тютюнник Г. 9, 26, 39, 49

У

Уейн Дж. 68
Українка Л. 8, 14, 36, 48
Унамуно М. де 87
Унґаретті Дж. 63, 86
Унгурян Т. 35
Упенік М. 25
Усенко П. 25
Ушаков М. 25

Ф

Фадеев О. 45, 60
Федоров Г. 110
Федоров Є. 119
Фальківський Д. 17
Федорів Р. 37
Федунець М. 25
Фейхтванґер Л. 72, 81
Фененко М. 25
Ферлінґетті Л. 77
Филипович К. 112
Филипович П. 18, 45
Філіппов Л. 109
Фільчакова В. 27
Філянський М. 16
Фіцджеральд Ф. 89
Фішер Е. 104
Флобер Г. 57, 68, 84, 103
Фляшен Л. 111
Фолкнер В. 76
Фрай Н. 103, 104
Франк Л. 72
Франко І. 16, 36, 40, 45, 48
Фрезер Дж. 126
Френо Ф. 64

Фрід Е. 74
Фрідлендер Г. 109
Фріш М. 74, 86
Фройд З. 108, 119
Фромм Е. 118, 124
Фрост Р. 65, 77
Фуентес К. 89
Фуко М. 124

Х

Ханушкевич А. 111
Харчук Б. 50
Хвильовий М. 16, 18, 45, 48
Хейфец М. 7, 8
Хіменес Х. 63
Хікмет Н. 64, 88
Хін-Дьякова Є. 70
Хінкулов Л. 34
Хмелько М. 42
Хмельницький Б. 8
Ходасевич В. 79
Холодний М. 23, 33, 50
Холл Г. 115
Хоменко В. 35
Хоменко І. 25
Хоменко Н. 25
Хорев В. 111
Храпченко М. 8, 101
Хрущелівський Т. 111
Хрущов М. 44, 106
Хьюз Л. 77

Ц

Цвейг С. 62
Цветаєва М. 45, 60, 70, 73, 82, 83
Целан П. 62, 74, 82
Цепенда І. 10
Циба Н. 34
Цибенко Є. 111
Цинковський І. 25, 26
Цитович І. 25

Ч

Чаадаєв П. 103
Чарний З. 86
Чежегова І. 72
Чепурко Б. 34
Череватенко Л. 19, 22, 36, 45, 72
Черевичний Д. 25
Черкасов П. 125
Чермак Л. 110
Чернецький І. 41
Чернишевський М. 67
Чернілівський С. 7, 9
Черня Ф. 57
Чернявський М. 25
Чертков Л. 76
Чехов А. 68, 82
Чивіліхін В. 86
Чижевський Д. 16
Чіарді Дж. 77
Чілачаву Р. 34
Чирко В. 20
Чичибабін Б. 21

Чорний С. 82
Чорновіл В. 19, 21, 34, 38, 45
Чубай Г. 17, 23
Чубар В. 16
Чугунов К. 95
Чумак В. 20
Чумак І. 22
Чумак Р. 25
Чупринін С. 121
Чупринка Г. 17

Ш

Шабатура С. 42
Шабліовський Є. 35
Шадрін О. 114
Шайна Ю. 111
Шамота М. 18, 20, 35
Шапіро К. 77
Шапавал М. М. 25
Шар Р. 58, 85
Шарлаїмова С. 103
Шатернікова М. 110
Шахрай В. 31
Швагуляк М. 53
Шварц Т. 101
Швейцер А. 101, 115, 124
Швейцер М. 96
Швець В. 25
Шевченко Т. 8, 15, 19, 34, 35, 42, 48, 68
Шевчик В. 111
Шевчук В. 22, 40, 50
Шейнман-Топштейн С. 114
Шекспір В. 56, 67, 83
Шелест П. 15, 44, 68
Шеремет М. 25
Шестаков Д. 110
Шестов Л. 117
Шидей Г. 34
Шиканедер Е. 59
Шіва 67
Шкрумеляк Ю. 25
Шолом-Алейхем 88
Шолохов М. 45, 61
Шопен Ф. 96, 98
Шопенгауер А. 101, 114
Шоу Б. 67
Шоу Р. 93
Шпилюк В. 38
Шпітцер Ю. 102
Шпорта Я. 26
Шталь І. 112
Штолл Л. 102
Шувалов П. 67
Шукшин В. 49, 72, 86
Шуман Р. 59
Шумук Д. 35
Шутько Я. 25
Шухевич Ю. 43

Щ

Щербак Ю. 40, 49, 52
Щербина В. 103
Щербина М. 58
Щоголів Я. 15, 48

Щупак В. 16

Ю

Юнг К. 108

Юринець В. 16

Юр'єв В. 26

Юр'єв Ф. 28

Юткевич С. 111

Юхимович В. 25

Ющенко О. 26

Я

Яворівський В. 51

Яворницький Д. 30

Язиков М. 58

Якір П. 45

Якобсон Р. 100

Якубів В. 10

Яловий М. 19

Ямпольський І. 110

Яні А. 75

Янковський Ю. 34, 45

Яновський Ю. 18, 20, 45

Ясперс К. 101, 115

Яшек М. 15

Ящук П. 20, 39

CONTENTS

Preface	7

UKRAINE

The period before the 1st imprisonment and exile (1952 – January 12, 1972)	14
Linguistics. Fiction. Literary studies, literary criticism and journalism	14
Arts. Art studies	28
Philosophy. History of Ukraine	30
Natural Sciences. Encyclopedic and general editions. Politics	32
Period of 1st imprisonment and exile (January 12, 1972 – August 7-12, 1979)	33
Linguistics. Fiction. Literary studies, literary criticism and journalism	33
Arts. Art studies	42
Philosophy. History of Ukraine	43
Natural Sciences. Encyclopedic editions. Politics	44
Time between arrests (August 13, 1979 – May 14, 1980)	46
Fiction	46
Period of 2nd imprisonment and exile (May 14, 1980 – September 4, 1985)	47
Fiction. Literary studies, literary criticism and journalism	47
Arts. Art studies	52
History of Ukraine. Folklore studies and ethnography	53

FOREIGN LITERATURE

The period before the 1st imprisonment and exile (1952 – January 12, 1972)	56
Ancient and medieval literatures. European literatures. Slavic literatures	56
Literatures of North and Latin America. Literatures of the East	64
Period of 1st imprisonment and exile (January 12, 1972 – August 7-12, 1979)	66
Ancient and medieval literatures. European literatures. Slavic literatures	66
Literatures of North and Latin America. Literatures of the East and Transcaucasia	76
Time between arrests (August 13, 1979 – May 14, 1980)	79
European literatures. Slavic literatures. US literature	79
Period of 2nd imprisonment and exile (May 14, 1980 – September 4, 1985)	80
Ancient and medieval literatures. European literatures. Slavic literatures	80
Literatures of North and Latin America. Literatures of the East	88

FOREIGN ART

The period before the 1st imprisonment and exile (1952 – January 12, 1972)	92
Music. Painting	92
Cinema. Theater	94
Period of 1st imprisonment and exile (January 12, 1972 – August 7-12, 1979)	95
Music. Painting. Cinema	95
Time between arrests (August 13, 1979 – May 14, 1980).....	97
Theater	97
Period of 2nd imprisonment and exile (May 14, 1980 – September 4, 1985)	98
Music. Painting. Cinema	98

FOREIGN SCIENCE

The period before the 1st imprisonment and exile (1952 – January 12, 1972)	100
Linguistics. Literary studies. Philosophy and aesthetics	100
Art studies. Ethnography and history. Economic sciences	105
Physiology. Psychology and psychoanalysis. Astrophysics	107

Period of 1st imprisonment and exile (January 12, 1972 – August 7-12, 1979)	109
Linguistics. Literary studies. Art studies	109
Philosophy. History and politics	114
Psychology, psychoanalysis and medicine. Natural sciences and technology	119
Time between arrests (August 13, 1979 – May 14, 1980)	120
German philosophy. History of Russia. Structuralism and semiotics	120
Period of 2nd imprisonment and exile (May 14, 1980 – September 4, 1985).....	121
Linguistics. Literary studies. Art studies	121
Philosophy and aesthetics. History, ethnography and historiography. Sociology	123
Natural sciences. Anthropology. Encyclopedic editions	126
Index of Names	129

ВАСИЛЬ СТУС
(1938–1985)

Наукове видання

КОЗЛИК ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

**ВАСИЛЬ СТУС: АНОТОВАНА ЛЕКТУРА В ТАБЛИЦЯХ
(МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ПОЕТА)**

(Українською мовою)

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 02 від 27 січня 2026 року)*

Набір	І. В. Козлик
Комп'ютерна верстка,	
оригінал-макет	І. В. Козлик
Обкладинка	І. С. Петров

Підписано до друку 24.02.2026. Формат 70x100/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарн. Arial. Умовн. др. арк.11,61 .
Наклад 300 прим.

Видавець
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
76018, м. Івано-Франківськ, вул. С. Бандери, 1,
тел. 75-13-08, e-mail: e-mail: plai.cit@cnu.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8438 від 02.09.2025

Виготовлювач
ФОП Логановський Сергій Павлович
76014, м. Івано-Франківськ, вул. Сахарова, 30
тел. +38-098-606-14-02, +38-099-308-86-20
*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців
та виготівників видавничої продукції: серія ДК № 7568 від 21.01.2022 р.*

ISBN 978-966-640-565-7